

I.**KERETTANTERV AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS
BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZÁRA
(1–4. évfolyam)****Célok és feladatok**

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakasza az iskolába lépő kisgyermekben óvja és továbbfejleszti a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot. Átvezeti a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Fogékonnyá teszi saját környezetét, a természetet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt. Az iskola teret ad a gyermek játék és mozgás iránti vágyának, segíti természetes fejlődését, érését.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti az alapvető képességeket és alapképességeket, közvetíti az elemi ismereteket, szokásokat alakít.

Ez az iskolaszakasz a kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad, magatartási normákat, szabályokat közvetít a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanuláshoz, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség érését.

Támogatja az egyéni képességek kibontakozását, segíti a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát. Törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermek szociális-kulturális környezetéből vagy a szokásostól eltérő ütemű éréséből, fejlesztési szükségleteiből fakadhatnak.

A fejlesztést a tanító az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal szolgálja. Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre épít. Az ehhez felhasznált tananyagtartalmak megtervezésekor, valamint a feldolgozás tempójának meghatározásakor, a pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoporthoz, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzőit és fejlesztési szükségleteit tekinti irányadónak.

Kiemelt fejlesztési feladatok**Énkép, önismeret**

A kezdő iskolaszakasz bevezető időszakában az iskolába kerüléssel együtt járó tanulási mód, környezet és tevékenység váltást lassú átmenettel szükséges segíteni és minél inkább törésmentessé tenni.

A tanító biztonságérzetet fokozó, a tanulási sikerek gyakori megélésének és elismerésének feltételrendszerét megteremtő, tapintatos és szeretetteljes bánásmódja teszi lehetővé, hogy a kisiskolások felfedezhessék belső értékeiket, a feladatokkal való megküzdés élményét, kipróbálhassák fejlődő önállóságukat, s ne végzetes kudarcként, hanem hasznosuló tanulsággal éljék meg sikertelen próbálkozásait is.

A sokféle közös tevékenységben való részvétellel sajátíthatják el a gyerekek leginkább azokat az alapvető magatartási normákat, szabályokat és szokásokat, amelyek megalapozhatják a társadalmi, természeti és technikai környezetükkel kapcsolatos pozitív viszonyulásukat, elősegítve ezzel szocializációjuk sikerességét.

Hon- és népismeret

A kisiskolások különösen nyitottak, fogékonyak a fejlesztési terület irányában. Ezért is olyan fontos, hogy a tanító minden lehetőséget – pl. az olvasmányok tartalmát, a közös éneklés, zenélés élményét, a képzőművészeti alkotásokkal való találkozás alkalmait, a társadalmi, természeti és technikai környezetből szerzett tapasztalatokat és ismeretbővítést – célirányosan használjon fel ahhoz, hogy a haza fogalmát megtöltse tartalommal, gondoskodjon a nemzeti kultúra értékeinek átörökítéséről, ösztönzést adjon a nemzeti hagyományok ápolására és a hazaszeretet példáinak megmutatása mellett a hazaszeretet tevékenységekben megnyilvánuló gyakorlásához is teremtsen feltételeket. Ez a pedagógiai tevékenység természetesen csak akkor lesz teljes értékű, ha már kisiskolás korban megkezdődik a hazánkban élő nemzetiségek és népcsoportok iránti figyelem és nyitottság megalapozása, a kulturális értékekkel való ismerkedés és az elfogadásukra, a megbecsülésükre, a tiszteletükre való ráhangolás.

A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet fel **az európai azonosságtudat, az egyetemes kultúra** iránti fogékonyság, mert a gyerek olyan kitekintés, élmény és tapasztalás birtokába jut, amely a későbbiekben utat nyithat és feltételt képez az európai identitás fejlődéséhez.

Környezeti nevelés

Az iskolába lépő kisgyerek az óvodából sok olyan hasznos tapasztalatot, élményt és érzelmi alapvetést hoz, amelyik megalapozza az alsó tagozat tudatosító, attitűdformáló, szokásalakító tevékenységét a környezettudatos magatartás formálásához.

A kisiskolások környezeti nevelésében kiemelt szerepe van a személyes tapasztalatoknak és az ismételt átélt élethelyzeteknek. Ezek többféle nézőpontból történő megbeszélésének, értékelésének, a vélemények ütköztetésének és a pozitív magatartásformák folyamatos gyakorlásának. Különösen fejlesztő hatásúak a gyermekek környezetében megfigyelhető és jól érzékelhető környezeti problémaszituációk megoldására szervezett – a gyerekek öntevékenységére, ötleteire építő – kreatív feladatok és projekt-jellegű tevékenységek.

Az információs és kommunikációs kultúra fejlesztése

A bevezető és a kezdő iskolaszakasz tanulási tevékenységeinek egyik leglátványosabb eredménye az új nyelvhasználati módok, az olvasás és az írás megtanulása és használatának eszközzé fejlesztése. Tekintettel arra, hogy a nyelvhasználati módok megtanulása egymásra épül, fejlesztésük pedig szorosan egymáshoz kapcsolódik, a velük való foglalkozás helyes arányainak kialakítása különös figyelmet igényel a tanítótól.

A különböző nyelvhasználati módok tanulásának pszichológiai és szociokulturális feltételeiben igen jelentős eltérések tapasztalhatók a tanulók körében. Ezért súlyos hiba, ha a tanítás feszített tempójú, egységes haladási ütemet vár el a tanulóktól, nincs tekintettel eltérő jellemzőikre, fejlesztési szükségleteikre. Az olvasás és az írás, valamint a szövegalkotás tanulásának kezdeti időszakában a szokásosnál is nagyobb szerepe van az egyéni különbségek figyelembevételének, a differenciált fejlesztésnek. Ilyen módon érhető el, hogy az olvasás, a szóbeli és az írásbeli önkifejezés élmény, örömteli tevékenység lehessen a gyermeknek.

Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók saját olvasatuk szerint értelmezhessék a szöveget, kapjanak ösztönzést arra, hogy felépítsék magukban annak képi világát. Az értő olvasás fejlődésében fontos lépés az a tapasztalat, hogy a szöveg nemcsak irodalmi élményt nyújthat, hanem ismeretforrás is, s az így megszerzett tudás felhasználható újabb feladatok megoldásához.

Az anyanyelv emeltebb igényű használatának megalapozása is kisiskolás korban veszi kezdetét az ösztönös nyelvhasználat tudatosítási folyamatainak beindításával.

A kommunikációs kultúra korunkban nélkülözhetetlen összetevője a különféle ismeretforrások használatának és felhasználhatóságának korai megtapasztalása, s ennek részeként az elektronikus média használatának megalapozása a számítógép elemi szintű kezelésének megismerésével.

Tanulás

Kisiskolás korban a tanulási képesség az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében: problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető leginkább. E tevékenységek közben alakulnak a későbbi – felnőtt kori – munkavégzéshez nélkülözhetetlen akarati jellemzők, érzelmi viszonyulások és képesség összetevők (tervezés, döntés, visszacsatolás, együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, értékelés stb.) is.

Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem szabadon választható témákban, kötetlen szervezésű és társas tanulási helyzetekben is kipróbálhassák képességeiket a tanulók.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében néhány elemi tanulási technika tapasztalati megismerése és többszöri kipróbálása, valamint alapvető tanulási szokások (pl. tanulási sorrend, időtervezés, könyvtárhasználat, szöveghasználat, önellenőrzés, hibajavítás) alakításának megindítása is hozzá tartozik.

Testi és lelki egészség

A kisiskolás egészséges fejlődését és eredményes tanulását döntő mértékben befolyásolja, hogy az iskola milyen mértékben és módon elégíti ki mozgásigényét. Ezért a mozgáskultúra célirányos, szervezett fejlesztése mellett naponta kellő időt szükséges biztosítani a kötetlen játékokra és a szabadlevegőn szervezett mozgásra.

A tanulók egészséges tanulási környezetének megszervezése, elhelyezése, a humánus, szeretetteljes bánásmód és szorongásmentes légkör megteremtése mellett a tanítónak figyelemmel kell kísérnie – a testi-lelki egészség védelmében – a gyermekek testi fejlődését és otthoni neveltetését is, hogy adott esetben teljesíthesse védő-segítő feladatait.

A lelki egészség fontos összetevője a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeressége. Ezek kedvező alakulásához esetenként a tanító segítségével indirekt irányítása is szükséges. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása kívánatos, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangnem, a kölcsönös megbecsülés.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az alapozás igényével már a kisiskolások nevelésében is megjelenik az állampolgári nevelés. Itt elsősorban a társadalmi tapasztalatok szerzése (pl. foglalkozások megismerése, a társadalmi munkamegosztás konkrét eseteinek megfigyelése, a felnőtt szerepekhez kapcsolódó szerepjátékok, magatartásformák, személyközi kapcsolatok elemzése, modellezése konkrét esetek kapcsán), attitűdformálás, magatartási minták közvetítése a cél. Továbbá olyan személyiségvonások fejlesztése, amelyek a későbbiekben nélkülözhetetlenek az értékes társadalmi tevékenységekben való részvételhez, az egyén boldogulásához (pl. feladattudat, a gyermek önmagáért és környezetéért érzett felelőssége, az együttműködés képessége, a közösség ügyei iránti érdeklődés, figyelem és tenniakarás, a véleménynyilvánítás igénye, a tolerancia, a türelem alapjai). A fejlesztés keretét a célirányosan szervezett tanulási és szabadidős tevékenységek és a természetes élethelyzetek adják.

Ajánlás a tantárgyak követelményeinek teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeret felhasználására

Az 1–4. évfolyam ajánlott tantárgyi rendszere és az óraszámok

Az ajánlás azonos tantárgyi rendszerhez két óratervi változatot kínál, lehetőség szerint megőrizve az első és második évfolyamon a szabadon tervezés lehetőségét.

Az óratervek kialakítása az alábbi szempontok figyelembevételével történt:

- a közoktatási törvényben az általános iskola bevezető és kezdő szakaszára meghatározott kötelező óraszámok,
- a Nat műveltségi területekre előírt százalékos időarányok,
- az informatika tanításának kiterjesztése az alsó tagozatra,
- a 2003-as törvénymódosítás testnevelés óraszámokat érintő változása,
- az intézmények gyakorlatában általánosan elfogadott és használt tantárgyi rendszer,
- választási lehetőség a helyi sajátosságoknak, igényeknek való megfeleléshez.

1. változat

Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	296	296	277,5	259
Matematika	148	148	129,5	111
Informatika			18,5	18,5
Idegen nyelv				111
Környezetismeret	37	37	55,5	74
Ének-zene	37	37	55,5	55,5
Rajz és vizuális kultúra	55,5	55,5	55,5	55,5
Technika és életvitel	37	37	37	37
Testnevelés és sport	111	111	111	111
<i>Szabadon tervezhető óra</i>	18,5	18,5	0	0
Kötelező óraszám a törvényben	740	740	740	832,5

2. változat

Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	296	296	296	259
Matematika	148	148	148	111
Informatika	–	-	-	37
Idegen nyelv	-	-	-	111
Környezetismeret	37	37	37	74
Ének-zene	37	37	55,5	37
Rajz és vizuális kultúra	55,5	55,5	55,5	55,5
Technika és életvitel	37	37	37	37
Testnevelés és sport	111	111	111	111
<i>Szabodon tervezhető óra</i>	18,5	18,5	0	0
Kötelező óraszám a törvényben	740	740	740	832,5

A NAT műveltségterületeinek megjelenése a tantárgyak rendszerében

Jelen kerettantervi változat a NAT valamennyi műveltségterületének – alsó tagozatra meghatározott – fejlesztési tartalmait belefoglalja a fenti tantárgyak rendszerébe. A műveltségterületek és a tantárgyak megfeleltetését az alábbi táblázat mutatja.

A Nat műveltségi területei	Tantárgyak
<i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Ember és társadalom</i> <i>Művészetek: (Dráma és tánc)</i> <i>Informatika (Könyvtári informatika)</i>	Magyar nyelv és irodalom
<i>Matematika</i>	Matematika
<i>Informatika</i>	Informatika
<i>Élő idegen nyelv</i>	Idegen nyelv
<i>Ember a természetben</i> <i>Ember és társadalom</i>	Környezetismeret
<i>Művészetek</i> <i>Ember és társadalom</i>	Ének-zene
<i>Művészetek</i>	Rajz és vizuális kultúra
<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek</i> <i>Ember és társadalom</i> <i>Ember a természetben</i>	Technika és életvitel
<i>Testnevelés és sport</i>	Testnevelés és sport

A kerettantervi ajánlás szerkezete

Az egyes tantárgyak tantervei évfolyamokra bontva jelenítik meg, a fejlesztési követelmények megvalósítását szolgáló, ajánlott *tanulói tevékenységeket* és azokat az ajánlott *tartalmakat, témaköröket*, amelyek a tevékenységek keretét adják. Az első két tanévet egy fejlesztési szakasznak tekintve a kerettanterv csak a második évtől határoz meg elvárható fejlesztési eredményeket. A második és a harmadik évfolyam végén *a következő tanévi fejlesztés feltételeit*, a 4. évfolyam végén pedig *a továbbhaladás feltételeit* írja le.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A fejlesztésközpontú pedagógiai gyakorlatban a tanulói tevékenységek és teljesítmények, valamint a tanulók fejlődésmenetének értékelése a fejlesztési követelmények mentén történik. Abból indul ki, hogy a tanuló hol tart a fejlődés folyamatában. Rámutat az eredményekre, valamint a hiányosságokra és útmutatást ad a továbblépéshez, hogy a tanuló minél inkább megközelítse a kimeneti elvárásokat.

A jó értékelés tehát értékrendet közvetít, segítve ezzel az elvárások megértését, értelmezését, és ösztönzést ad a teljesítéshez.

A kisiskolás korosztály fejlesztésében különösen fontos szerepe van a fejlesztő értékelésnek, mely végigkíséri a tanulás folyamatát, és döntő többségében szóbeli, szöveges értékelés. Elsősorban a tanító feladata, de értékelhetik egymást vagy önmagukat is a tanulók. Az írásbeli feladatok azonnali kijavítása és javíttatása a fejlesztés meghatározó feltétele. Itt is bevonhatók az értékelésbe a tanulók, azonban a tanító írásbeli szöveges észrevételei, megjegyzései, melyek fejlődésüket segítő lényeges szempontokra irányítják a tanulók figyelmét, semmivel nem pótolhatók. Ezekre a folyamatos szóbeli és írásbeli értékelésekre épülnek a félévi és tanév végi szummatív értékelések. A közoktatási törvénynek megfelelően (1.:70.§) írásban és szövegesen kell értékelni a tanulókat az alsó tagozat valamennyi évfolyamán félévkor, és az első három tanév végén.

A szó-és írásbeli szöveges értékelések kialakításához, a negyedik évfolyam második félévében pedig az érdemjegyekkel, illetve az osztályzatokkal való értékeléshez. Az itt felsorolt értékelési szempontok mindegyikére természetesen nem kell kitérnie a tanítónak, amikor személyre szólóan értékeli tanítványait. Szükség szerint válogathat, rangsorolhat, súlyozhat az adott időszak, illetve az adott tanuló fejlesztési szükségleteihez igazodó prioritások figyelembevételével.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alsó tagozaton alapozó jellegű. A családi és az óvodai anyanyelvi nevelés eredményeiből kiindulva intenzíven fejleszti a beszéd és a beszédértés képességét. Új nyelvhasználati tevékenységeket (olvasás, írás, írásbeli szövegalkotás) ismertet meg és gyakoroltat a gyermekkel, és ösztönös nyelvhasználatát a tudatosodás irányába fejleszti tovább. Mindezt annak érdekében teszi, hogy feltételt teremtsen a szóbeli és írásbeli kommunikáció igényes eszközzé fejlesztéséhez.

Mind a befogadó, mind pedig az alkotó, kifejező nyelvi tevékenységek gyakorlása gazdag nevelési lehetőségeket kínál a személyiség értelmi, érzelmi, akaratilag összetevőinek fejlesztéséhez, társadalmi tapasztalatok szerzéséhez, erkölcsi és esztétikai értékek befogadásához, valamint a gyermek társas kapcsolatainak, közösségbe való beilleszkedésének elősegítéséhez.

A tanító feladata, hogy integrált szemléletű, változatos tevékenységrendszer szervezésével olyan tanulási helyzetet teremtsen, amelyben a gyermek aktív résztvevője a kommunikációs folyamatoknak. Gyakorolhatja a kommunikációs helyzetek értelmezését, a társas kommunikációt. Folyamatosan fejlődhet szövegelemző és szövegértő képessége, kifejtheti a szövegtartalommal kapcsolatos álláspontját. Megismerheti a kommunikáció különféle (verbális, nem verbális, képi, hangzó) módjait, lehetősége van az önkifejezés többféle formájának kipróbálására, így egyre pontosabbá válhat gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezése. Megtapasztalhatja az információk szűrésének, válogatásának, csoportosításának szükségességét. A tevékenységrendszer fontos területe az önálló tanulás készségeinek fejlesztése, helyes szokásainak alakítása. Ily módon a magyar nyelvi és irodalmi nevelés kitüntetetten kapcsolódik az ember és társadalom, a könyv-és könyvtárhasználat, valamint az informatika műveltségterületéhez.

Az anyanyelvi kultúra alapozásával, az olvasás-szövegértés fejlesztésével szorosan összefonódik a gyerekek irodalmi nevelése. Ennek középpontjában a művek aktív, élményt jelentő befogadása áll. Az olvasmányélmények megbeszélése alkalmat teremt a többféle értelmezés lehetőségének felismeréséhez és gyakorlásához, a saját olvasat vállalásához, a képteremtő képesség fejlesztéséhez, a beleéléshez. A kisiskolások irodalmi nevelési céljainak megvalósításában kitüntetett szerepe van a drámapedagógiai eljárások alkalmazásának.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy olvasmányanyaga nevelési megfontolásokból többféle szöveget tartalmaz. A szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek mellett fontos, hogy nem irodalmi szövegformákkal is foglalkozzanak a tanulók. Az olvasott szövegek segítik a környezetben való eligazodást, ismereteket közvetítenek a társadalomról és a természetről, a hazáról, a családról és más alapvető emberi kapcsolatokról. Népünk múltjának történetei és kiemelkedő személyiségeinek példája, a nemzetiségek és etnikai népcsoportok kultúrájával való ismerkedés erősíti a gyerekek nemzeti azonosság-tudatát. A szereplők magatartásának elemzése, jellemvonásaik és tetteik motívumainak vizsgálata erkölcsi értékrendet alakít, a másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre, a környezetért érzett felelősségre nevel. A drámajátékok elősegítik a kapcsolatteremtést és az együttműködést, fejlesztik a mozgáskultúrát, természetes helyzeteket kínálnak a szövegalkotáshoz, a kreativitás fejlesztéséhez, a beszéd és a testbeszéd (nem verbális kifejezőeszközök) gyakorlásához, összhangjának alakításához.

Fejlesztési követelmények

Az 1–4. évfolyam magyar nyelv és irodalom tanításának alapfeladata a beszéd és a megértés folyamatos fejlesztése, az olvasás és a kézirás megtanítása, a helyesírás megalapozása, a szövegértés és a szövegalkotás elemi szintű gondolkodási és nyelvi műveleteinek elsajátíttatása és gyakoroltatása, ehhez pedig alapvető ismeretek nyújtása a magyar nyelv rendszeréről, valamint a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat egyszerűbb szabályairól.

A beszéd-készség, a szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése a tanító folyamatos feladata. Ennek különös jelentőségét részint az adja, hogy e képességcsoport képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek, részint pedig az, hogy fejlettsége döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása szabálytanulással, élethelyzetekben páros és csoportos gyakoroltatással, szokásalakító tréningekkel. A szókinccs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása

Olvasás, az írott szöveg megértése fejlesztési terület magában foglalja az olvasás jelrendszerének eszközszerű elsajátítását és használatát. Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját az első osztályokban a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében. Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. Ennek során a művészi szövegek elsődleges megértésén túl a mélyebb tartalmi rétegeket kibontó szövegelemzést gyakorolják a gyerekek a tanító irányításával. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak lényegét. A szövegekből pontosan emelje ki az információkat, s használja fel azokat új feladathelyzet megoldásához. Az olvasási képesség fejlesztésének további feladata az 1–4. évfolyamon az értelmező (interpretáló), a kritikai és kreatív olvasás megalapozása, valamint az olvasástechnika fejlesztése, a kifejező felolvasás gyakoroltatása is.

A kisiskolások nevelésében az olvasástanulással szorosan összekapcsolódva valósul meg az *irodalmi ismeretek alapozása*. Ennek lényege az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felébresztése, a képzelet mozgósításával a képteremtő képesség fejlesztése, tapasztalatszerzés, pl. művek formai jellemzőiről, a költői nyelv néhány sajátosságáról, művek témájáról, szereplőiről, élethelyzeteiről, esztétikai fogalmakról. A szövegfeldolgozás folyamatában már kisiskolás korban megkezdődhet az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása, az irodalmi művek erkölcsi, érzelmi, esztétikai értékei iránti fogékonyság megalapozása, az ízlésfejlesztés, valamint a társművészetek bekapcsolásával a komplex esztétikai nevelés.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókinccs kialakításának forrásai is, hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez. A témaválasztás és a szövegalkotás előkészítése döntően meghatározza az önálló alkotás sikerét. Ezért a gyerekekhez közeli, érdeklődésre számot tartó, képzeletét, kreativitását ösztönző témát célszerű választani. Az előkészítést minden esetben a tanulók fejlettsége, egyéni fejlesztési igénye határozza meg. Mivel e tekintetben jelentős eltérések lehetnek egy-egy tanulócsoporton belül, a differenciált tanulásszervezés feltétlenül javasolt.

A fejlesztés eredményességét fokozza, ha az önálló munkákat óráról órára kijavítja a tanító és szöveges értékeléssel segíti a tanítványait a fogalmazások erényeinek és hibáinak felismerésében.

Az íráskép egyénivé, az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és -kapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényeket. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánjuk meg a gazdaságos és esztétikus szövegelrendezést, a szabályoshoz közel álló betűtípus használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonásokat. A fejlesztés eredményeként a tanulók betűtévesztés, -csere, -kihagyás nélkül írnak az alsó tagozat végére. Írásuk olvasható, füzetvezetésük rendezett. Ezt segíti a képi közlés (vizuális információk), a szövegtagoltság, a tipográfiai eszközök, ábrák, jelek szerepének figyelembevétele a szöveg jelentésének megértésében.

Az Ismeretek az anyanyelvről témakör a tudatos nyelvszemlélet, az emeltebb igényű anyanyelvhasználat alakításának az eszköze. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a folyamatos gyakoroltatás eredményeképpen a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

A tanulási képesség fejlesztése, az ismeretfeldolgozási technikák tanítása már az alsó tagozat bevezető szakaszában megkezdődik. Ennek keretében megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés írásbeli forrásaival, lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhasználattal. A fejlesztés fontos mozzanata a szótárak, gyermeklexikonok, enciklopédiák tanulmányozása, az ismeretfeldolgozási technikák közül a gyűjtött adatok célszerű elrendezésének; a vázlat készítésének gyakorlása tanítói segítséggel. Változatos feladathelyzetekben szerezhetnek tapasztalatokat a tanulók az információk felhasználásának módjairól, a tanult ismeretek tömörítésének, összefoglalásának, rendezésének célszerű

eljárásairól. A memoriterek tanulása közben kipróbálhatják a különféle szöveg tanulási technikákat, emlékeztetik megtartó képességének határait, egyéni tanulási stílust alakíthatnak ki.

A könyvtárhasználat részint az információforrások megismerésével, részint a könyvtár használatának gyakorlásával, a könyvtárban végzett önálló ismeretszerző tevékenységek megismerésével és alkalmazásával alapozza az önálló tanulás képességét.

1. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 296

2. változat 296

Témakörök, tartalmak

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A helyes beszédlegzés. A hangok tiszta artikulációja, időtartama. A helyes kiejtés. A kijelentő és a kérdő mondat hanglejtése. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatai. Szókincsfejlesztés

Az olvasás és az írás tanulásának előkészítése

A beszéd, a beszédészlelés és -értés fejlesztése. A mondat felbontása szavakra, a szavak szótagokra, a szótagok hangokra. A *mondat*, a *szó*, a *szótag*, a *hang* fogalmának tapasztalati alapozása. A jelfunkció. A hangok sorrendisége a szavakban.

Tájékozódás a testsémán, térben, síkban; a relációs szókincs tartalmának pontosítása. Az alakfelismerés. A szem és a kéz mozgásának összehangolása. Finommozgások fejlesztése.

Az olvasás jelrendszerének megtanítása

Az olvasás jelrendszerének elsajátítása és felhasználása szavak, szószerkezetek, mondatok, rövid szövegek hangos és néma olvasásához. Nyelvtani fogalmak tapasztalati úton való megismertetése: a mondat, a szó, a magánhangzó, a mássalhangzó, rövid és hosszú hangok, egy-, két-, háromjegyű betű, az ábécé. A nagybetűk, a mondatzáró írásjelek használatának megfigyeltetése.

Az írás jelrendszerének megtanítása

Kis- és nagybetűk írásának elsajátítása. A szabályos betűalakítás és -kapcsolás: betűk, szavak, szószerkezetek, rövid mondatok írása.

A helyesírás alapozása a szavak hang- és betűsorának egyeztetésével.

Belépő tevékenységformák

A helyes légvétel, gazdálkodás a levegővel. A beszédritmus megfigyelése, utánzása beszédben, felolvasásban rövid verseken, mondókákon. Érthető és értelmes beszéd: szavak, szószerkezetek, mondatok helyes ejtésének gyakorlása. Jól ritmizálható mondókák, versek tanulása, előadása. Érzelmek kifejezése némajátékkal. Felelgetős mondókák előadása párokban, együtt-működés a társakkal. Szituációs játékkal: köszönés, bemutatkozás, kérdezés, kérés, ajándékozás, köszöntés, köszönetnyilvánítás.

Szöveghez kapcsolódó kérdések megválaszolása. Feladatok utasításának értelmezése.

Képolvasás, mesemondás. A szókincs bővítése, pontosítása szöveggörnyezetben történő értelmezéssel.

A beszédészlelés és -értés gyakorlása mesehallgatással. A nyelvi tudatosság fejlesztéséhez analízáló gyakorlatok: szótagolás, hangokra bontás; szintetizáló gyakorlatok: hangösszevonások, szavak alkotása. Mondatalkotás eseményképről. A helyzetet meghatározó kifejezések (relációs szókincs) megismerése és használata. Formák fölismerése, különbségeik és azonosságai megállapítása. A tájékozódás gyakorlása térben és síkban.

Az olvasáshoz, íráshoz szükséges helyes testtartás gyakorlása, a helyes írásszokások alapozását segítő gyakorlatok. Az írástevékenység megkezdése, betűelemek alakításával, kapcsolásával.

A hangoknak megfelelő kis- és nagy nyomtatott betűk megtanulása, gyakorlása. A betűknek megfelelő hangok helyes kiejtése. Betűcsoportok, szavak, szószerkezetek, mondatok hangos olvasása, értelmezése. A pontosságra törekvő hangos olvasás gyakorlása szövegeken. Az értő néma olvasást megalapozó feladatok megoldása és követő olvasás.

A szabályos betűalakítás és -kapcsolás gyakorlása.

Szavak, szószerkezetek, mondatok írása másolással, írott majd nyomtatott mintáról. Kezdetben rövid, majd egyre hosszabb szavak írása látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.

Olvasás, szövegértés, irodalom

Népköltészeti és műköltészeti alkotások: mesék, mondókák, sorolók, rövid gyermekjátékok. A mindennapi életből, a természeti környezetből vett témájú rövid szépirodalmi szövegek, versek és prózai alkotások, ismeretterjesztő és hétköznapi szövegek. Az olvasottak tartalmának és címének összefüggése. A próza és a vers különbsége.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés lépései. A könyvtár szolgáltatásai, a könyvkölcsönzés módja. Olvasási szokások. Gyermeklexikon használata.

A szereplők, a helyszín, az események megfigyelése. Kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a tanuló saját élményei, tapasztalatai között. A vers hangulatának fölismerése, ritmizálása tanítói segítséggel. Az olvasott szöveg megértésének bizonyítása elmondással és feladatmegoldással. Illusztráció készítése.

Az önálló feladatvégzés lépéseinek gyakorlása. Kérdésekre válasz keresése ismert szövegből.

Látogatás az iskolai könyvtárban. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből: képeskönyvek, mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek megfigyelése. A könyvtárban szokásos viselkedési szabályok tanulása, gyakorlása. Szavak magyarázata gyermeklexikon használatával.

Társadalmi ismeretek

A szűkebb és a tágabb család, a családtagok kapcsolatai, a gyerekek helye a családban.

A gyermek környezetében élők cselekedeteinek megfigyelése. Beszámoló saját életének eseményeiről. Az olvasmányokban megfigyelt élethelyzetek megjelenítése, megbeszélése. Részvétel közösségi tevékenységben.

Tánc és dráma

Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.

A beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása játékhelyzetekben.

Történetek feldolgozása a báb és a drámás eljárásokkal.

Utánzó játékok. Énekes népi gyermekjátékok összekapcsolása mozgással, előadásuk társakkal. Az olvasott történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal.

Memoriter

Szabadon választható versek, népköltészeti mondókák, sorolók, nyelvtörők, verses mese elmondása fejből. Mennyiségét a tanulócsoport teherbíró képességét figyelembe véve kívánatos meghatározni.

2. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 296

2. változat 296

Témakörök, tartalmak**Beszéd-készség, szóbeli szövegek alkotása és megértése**

Helyes beszéd-élmény. A hangkapcsolatok helyes kiejtése, a hangok időtartama. A mondat- és szövegfonetikai eszközök szerepe. Udvarias magatartási szokások, nyelvi fordulatok a felnőttekkel és kortársakkal való érintkezésben. A megszólítás.

Mondatalkotások. Két, majd több mondat összekapcsolása. Eseménysor felidézése, az események sorrendisége. Feladatadások, szóbeli üzenetek megértése.

Belépő tevékenységformák

Léggöngy gyakorlatok: szavak, szó szerkezetek, mondatok, mondókák utánmondása.

A hangok időtartamának érzékeltetése a szavakban. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása a beszédben és a hangos olvasáskor. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak megfigyelése és értelmezése. szöveggörnyezetben. A vizsgált/gyűjtött szavakkal mondatalkotás, hiányos szöveg kiegészítése. Beszélgetés adott vagy választott témáról. A beszélgetőtársához igazodó udvarias nyelvhasználat, a nem verbális eszközöknek a beszéd-helyzethez alkalmazkodó használata. Szituációs játékok a kulturált nyelvi viselkedés gyakorlására. Telefonálás, üzenetközvetítés.

Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

Népköltészeti és műköltészeti alkotások a klasszikus és kortárs hazai és határon túli magyar irodalomból. Mesék, népdalok, találós kérdések, népi játékok a nemzetiségek és etnikumok kultúrájából is. Történetek a gyerekek természeti és társadalmi környezetéről. Nem irodalmi szövegek. A cím és tartalom viszonya. A versben: a ritmus, a rím, az ismétlődések.

Olvasástechnika

Hangsúlyozás és hanglejtés.

A szünnettartás és a ritmus. Hangos és néma olvasás.

A folyamatos olvasás.

Írásbeli szövegek alkotása

Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása.

Történetalkotás szóban.

Vázlatkészítés.

Íráskép

Betűismeret és -kapcsolás. Írásszokások.

Az eszközszintű íráshasználat alapozása.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A beszéd/írás részei: mondat, szó, hang és betű. A magyar ábécé, a betűrend, a magán- és mássalhangzók. Az időtartam jelölése. A szótagolás és az elválasztás. A kiejtés szerinti és a kiejtéstől eltérő írásképű szavak. A *j* hang kétféle jelölése. A szavak szerkezete: a szótő és a toldalék. A kijelentő és a kérdő mondat.

Történet mesélése. Eseménysorról rövid szöveg alkotása mondatok összekapcsolásával. Szóbeli szövegek, feladatszövegek értelmezése, lényegének elmondása.

A mű témájának, eseményeinek, szereplőinek megnevezése. A szereplők cselekedeteinek értékelése, következtetés tulajdonságaikra. Az események összefoglalása, a lényeges gondolat kiemelése. Az olvasott művek szóhasználatának megfigyelése. A cím és a tartalom összefüggésének megfigyelése. Az ismeretlen kifejezések értelmezése szöveggörnyezetben. A verses forma fölismerése, a szöveg ritmusának jelzése tapssal.

Szavak, szószerkezetek, mondatok helyes hangsúlyozása. Toldalékos szavak pontos kiolvasása. Szünnettartás a mondaton belül és a mondatok között. Helyes hanglejtés gyakorlása kijelentő és kérdő mondatok olvasásával. A folyamatos és pontos olvasás gyakorlása mondatok és szövegek hangos olvasásával. Felolvasás előzetes felkészülés után. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok és a mondatzárások helyes olvasása. A sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása. A természetes beszéd tempójához és hanglejtéséhez közelítő hangos olvasás.

Szógyűjtés, szószerkezetek, mondatok alkotása eseményképről. Rövid írásbeli válaszadás olvasott szöveghez kapcsolódó kérdésekre. Személyes élményről vagy földolgozott olvasmányról két-hárommondatos írásbeli fogalmazás. Az olvasott művekről vázlatkészítés tanítói segítséggel. Írás- és helyesírási hibák javítása leírt szövegben tanítói utasításra és önellenőrzéssel.

A betűismeret megerősítése. Betűalakítások, betűkapcsolások gyakorlása.

Szavak, szószerkezetek, két-három mondat leírása másolással, tollbamondásra és emlékezetből. Válogató másolás és akaratlagos írás. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).

A társak név szerint, könyvek cím, illetve szerző szerint ábécérendbe állítása. A hosszú és rövid hangok fölismerése a beszédben, megfelelő jelölésük írásban. A kiejtéstől eltérő írásképű szavak egyszerűbb eseteinek helyesírása szóelemzés segítségével. Egyszerű szavak elválasztása. Az egyalakú szótövek és a toldalékok megkülönböztetése egyszerű szavakban. A kijelentő és a kérdő mondat fölismerése, megnevezése szövegben. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása írástevékenység közben, írásbeli feladatok megoldásakor.

A tanulási képesség fejlesztése

A kép és a szöveg kapcsolata.

A könyvtárhasználat alapvető szabályai. A könyvek jellemző adatai. Gyermekújságok jellemzői.

Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg együttes értelmezésének gyakorlása. Eligazodás a könyvekben a tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében. A könyvek jellemző adatainak megfigyelése (író, cím, kiadó, a kiadás éve). Ismerkedés a gyermekújságok tartalmával, szerkezetével.

Társadalmi ismeretek

A barátok, baráti kör, az iskolai és egyéb kisebb közösségek.

Felnőttek és gyerekek társas viselkedési formáinak megfigyelése, gyakorlása élethelyzetekben.

Kapcsolatfelvétel családtagokkal és ismerős felnőttekkel. Baráti kapcsolatok ábrázolásának megfigyelése olvasmányokban, véleményalkotás a szereplők viselkedéséről. Beszélgetés az iskolai életéről, az osztályközösségről. Részvétel a mindennapi élet különböző helyzeteit felidéző szerepjátékokban.

Tánc és dráma

Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.

Népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások, dramatizált mesék.

Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel.

A szövegmondás összekötése ritmikus mozgással. Egyszerű lépésekkel kísért énekes népi gyermekjáték előadása. Rövid mesék, történetek dramatizálása, a szereplők és a főszereplő megkülönböztetése.

Improvizációs játékok tanári irányítással, többféle kommunikációs helyzetben.

Memoriter

Versek, találós kérdés, népi gyermekjáték elmondása könyv nélkül, szövegűen, a tanult mondatfonetikai eszközök alkalmazásával. A szöveg nehézségi fokát és mennyiségét a tanulócsoporthoz képesti képessége határozza meg.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés. Pontosságra törekvő folyamatos olvasás. Az olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével. Önállóan alkotott mondatok / tartalmi / összekapcsolása.

Az ábécé használata feladatmegoldáshoz.. A hangok hosszúságának helyes jelölése begyakorolt szókészlet körében. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A *j* hang biztos jelölése kb.20 – a tanulók által gyakran használt – szóban. Az elvlasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel, szavakra tagolt leírás segítséggel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása. Egyszerű mondatok, rövid szöveg írása másolással, tartalmi és helyesírási előkészítés után tollbamondásra és emlékezetből. Hibajavítás tanítói irányítással.

3. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 277,5

2. változat 296

Témakörök, tartalmak**Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése**

A különféle mondatfajták és a mondatfonetikai eszközök kapcsolata. A szavak és a nem verbális jelek (testbeszéd) szerepe különféle kommunikációs helyzetben. A szavak jelentésárnyalata, stílusértéke, szerepe a beszédben. Szólások, közmondások jelentése.

Belépő tevékenységformák

A szavak, szó szerkezetek megfelelő kiejtésének gyakorlása az élőbeszédben és a fölolvásban. Helyes beszédlejtés bővülő mondatok elmondásakor, felolvasásakor. A nem verbális eszközök összehangolása a tartalommal szöveg-mondáskor és értelmezésük mások megnyilatkozásainak értékelésekor. Versek és mesék

Olvasás, az írott szöveg megértése, irodalom

Próza művek és versek a hazai (magyar, nemzetiségi és az etnikumok irodalmából), a külföldi nép- és műköltészetből. Mesék, mondák, legendák, történelmi elbeszélések, valamint a gyerekek mindennapi életéről szóló elbeszélések, regényrészletek klasszikus és kortárs szerzőktől. Versek feldolgozása, elemi poétikai és verstani ismeretek. Népi játékok, dramatizált szövegek, ismeretterjesztő művek, a mindennapi kommunikáció szövegei (meghívó, recept, hirdetés stb.).

Olvasástechnika

A pontos és folyamatos, értő olvasás. A fölolvadás: helyes tagolás és hangsúlyozás. Értelmező és folyamatolvasás.

Írásbeli szövegek alkotása

Az írásbeli fogalmazás képességének alapozása. A szövegalkotás műveletei: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése. Az időrend. A szöveg tagolása, a bekezdések. Az elbeszélő fogalmazás jellemzői. Az elbeszélés szerkezete: bevezetés, tárgyalás, befejezés. A párbeszéd szerepe az elbeszélő szövegben. Formai jellemzői.

Íráskép

Gazdaságos szövegelrendezés. Az egyéni írás alakulásának segítése. Az írás lendületének, tempójának fokozása. Írásszokások megerősítése.

kifejező előadása, kapcsolattartás a hallgatósággal. Szókincsbővítés: a szavak jelentésének, stílusértékének elemzése szövegben, ezen tapasztalatok, valamint a tanult szólások, közmondások használata az élőbeszédben és a fogalmazásban. Szóbeli szövegalkotás különféle kommunikációs helyzetekben. Ismert mese elmondása tömörített és bővített változatban. Hosszabb szóbeli közlések követése, megértése. Mindennapi élmények, filmélmények, olvasmányok rövid tartalmának elmondása, megbeszélése. Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben.

A szereplők megnevezése, cselekedeteik, érzelmeik, tulajdonságaik megfigyelése, az események időrendje, a mű szerkezetének fölismerése. Lényegkiemelés, oksági kapcsolatok felismerése. Vázlatkészítés tanítói segítséggel. Szövegekkel, problémafelvetésekkel kapcsolatos kérdések és válaszok megfogalmazása. Mesék bevezető, befejező fordulatának és jellemző szókapcsolatainak használata. Mesék ismétlődő motívumainak megfigyelése. Néhány jellegzetes irodalmi téma fölismerése az olvasott művekben, például család, iskola, barátság, segítőkészség, szülői szeretet, hazaszeretet. Versek művészi eszközeinek fölfedezése: ritmus, rím, refrén, hasonlat. Szövegek: mesék, elbeszélésrészletek dramatizálása. Ismeretterjesztő és mindennapi gyakorlati szövegek értelmezése, információ-kiemelés, a lényeg tömör megfogalmazása. Tájékozódás a lakóhely irodalmi vonatkozásairól.

Az olvasás pontosságának, folyamatosságának fejlesztése beszéd- és olvasástechnikai gyakorlatokkal. Néma olvasás a megértést vizsgáló feladatok megoldásával. A hosszú mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása fölolvadásakor mintakövetéssel. Az értelmező (interpretáló) olvasás fejlesztése tanítói és tanulói kérdések segítségével. Hosszabb szövegek (például házi olvasmányok) olvasására való fölkészítés folyamatolvasással.

Olvasókönyvi szövegminták megfigyelése a szövegforma tartalmi és szövegszerkezeti jellemzőinek felfedezéséhez. Címek vizsgálata, a jó cím ismérveinek összegyűjtése. Események elrendezése időrendben. Bevezetés (előzmény, színhely, időpont) és befejezés (következmény, tanulság, egyéni vélemény) készítése szóban és írásban. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarattal, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a felesleges ismétlődés kerülése. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával a tanító segítségadása mellett.

Lendületfejlesztő gyakorlatok. Az olvashatóság javítását, az egyéni írás kialakulását segítő, alakítási, kapcsolási gyakorlatok. Tempógyorsító gyakorlatok: az írás eszközi használatával, a figyelem fejlesztésével. Szósorok,

mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás alakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével.

Tanulási képesség fejlesztése

Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészzeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.

Könyvek keresése szabadpolcon szerző és cím szerint. Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek témájának megállapítása cím és tartalomjegyzék alapján. Az olvasott könyvek adatainak felsorolása (író, cím, kiadó, a kiadás éve). Célzott keresés kézikönyvekben feladathelyzetben.

Rövid szóbeli beszámoló ismeretterjesztő olvasmány tartalmáról, önálló vagy csoportos anyaggyűjtésről. Az olvasott szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése gyermeklexikon vagy szótár segítségével. Tetszés szerint választott helyesírási szótár használata tanítói segítséggel.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A felkiáltó, az óhajtó és a felszólító mondat és mondatvégi írásjelük. Az ige jelentése (cselekvés, történés, létezés); rokon és ellentétes jelentésű igék. Az igeidők és jelentésük. Az igealakok helyesírása szótagolással és/vagy szóelemzéssel. Az igekötő szerepe az ige jelentésében. A leggyakoribb igekötők. Az ige és az igekötő kapcsolatának esetei. Az igekötős igék egybe- és különírásának esetei. A főnév jelentése, fajtái: köznévi, tulajdonnévi. A főnév toldalékolása. A tulajdonnevek helyesírása. A *-ban/-ben* *-ba/-be* rag helyes használata, a *-ból/-ből*, *-ról/-ről*, *-tól/-től* rag helyesírása. A melléknév. A *j* hang kétféle jelölése igékben, főnevekben, melléknevekben.

A felkiáltó, az óhajtó, a felszólító mondat fölismerése és megnevezése szövegben. A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.

A tanult szófajok felismerése és megnevezése – a fogalom tartalmi jegyei alapján – mondatban, szövegben.

Az igeidők használatának és jelölésének megfigyelése. Helyes használatuk gyakorlása beszédben és írásban. Az igekötők jelentésmódosító szerepének felfedezése. Adott ige mondatba, szövegbe helyezése változó igekötőkkel az igekötő jelentésmódosító szerepének elmélyítéséhez. Nyelvhelyességi és helyesírási gyakorlatok az igekötős igék gyakorlásához.

Tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése, helyesírásuk gyakorlása. Toldalékos szóalakok és helyes használatuk gyakorlása szóban és írásban. A főnév *-t* ragjának és a múlt idő jelének megkülönböztetése.

A melléknevek szerepének felfedezése a nyelvhasználatban.

Alkalmazásuk stílusgyakorlatokban. Helyesírási gyakorlat: hosszú hangok jelölése a melléknevek végén.

A *j* hang jelölése igékben, főnevekben, melléknevekben.

Társadalmi ismeretek

A magyar nemzet nagy történelmi eseményei, például honfoglalás, államalapítás, Mátyás kora, a török idők. Ünnepeink: családi, vallási, nemzeti ünnepek. A magyar nemzet jelképei. Nemzeti emlékhelyeink.

Versek, legendák, történetek olvasása a nemzeti múlt nagy eseményeiről. Az olvasottak, látottak reprodukálása szóban, illusztrálása, csoportos megjelenítése szituációs játékkal. Műsorok összeállítása nemzeti ünnepeink-re. Szóbeli beszámoló családi ünnepekről. Beszámoló nemzeti jelképeinkről. A Szózat szövegének értelmezése. Tájékozódás a lakóhely hagyományos ünnepi népszokásairól, irodalmi, történelmi emlékhelyeiről.

Tánc és dráma

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal. Dramatizált elbeszélések, népszokások.

Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése. Népszokások, történetek dramatizált megjelenítése.

Memoriter

Vörösmarty Mihály: Szózat című versének két versszaka, szabadon választott versek, szólások, közmondások, verses mese, rövid mese vagy meserészlet – elmondása a tartalmat kifejező előadásban. Az előző fejlesztési szakaszhoz (tanévhez) képest emelkedő mennyiségi igénnyel – a tanulócsoporthoz terhelhetőségét figyelembe véve.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmának megértése, eseményeinek elmondása összefüggő mondatokkal, a tartalmat jól követő előadásban. A tankönyvek feladatszövegeinek, a tanító utasításainak, magyarázatainak megértése. Fél oldal terjedelmű, ismert témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmány önálló néma olvasása, a szöveg lényegének megértése. A szöveghez kapcsolódó feladatok megoldása. Gyakorlottság a szövegek értelmezésben, az összefüggések felismerésében. Feldolgozott szövegek pontos, folyamatos felolvasása felkészülés után. A Szózat két versszakának elmondása fejből, tiszteletadással.

Öt-hatmondatos, értelmes elbeszélő szöveg fogalmazása ismert témáról. Egyéni, jól olvasható, lendületes írás, rendezett, tiszta füzetvezetés. Az önálló írásbeli munkák önellenőrzése, javítása tanítói segítséggel.

Igék, főnevek, melléknévek fölismerése, szófajuk megnevezése. A tanult helyesírási és nyelvhelyességi szabályok alkalmazása begyakorolt esetekben. A *j* hang helyes jelölése újabb 20-25 szóban.

Részvétel a közös drámajátékokban, illetve a készségfejlesztő drámás gyakorlatokban és a produkciók megbeszélésében.

4. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 259

2. változat 259

Témakörök, tartalmak

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A szövegjelentés kifejezése mondat és szövegfonetikai eszközökkel. A szöveg jelentésének megfelelő helyes dallam és nem verbális eszközök (testbeszéd) használata. Párbeszéd a mindennapi élethelyzetekben. Vita.

Belépő tevékenységformák

Az élőbeszéd és a fölolvadás értelem szerű tagolása helyes beszédhangzással, szünetekkel, a szöveg jelentésének megfelelő tempó, hangerő és dallam alkalmazásának gyakorlása. Különböző beszédhelyzetekben alkalmazkodás a kommunikációs szerephez és a partnerhez, a nem verbális eszközök összehangolása a beszédhelyzettel. Az aktív és passzív szókinccs folyamatos gyarapítása különböző szövegekből, más tantárgyakban előforduló szakkifejezésekkel, ritkábban használt szavakkal. Hiányos mondatok kiegészítése a szöveghelyzetbe illő rokon értelmű szóval, kifejezéssel. Állandó szókapcsolatok gyűjtése. Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, vitában.

Olvasmányok reprodukálása szóban tömörítéssel, nézőpontváltással. Narráció.

A tanító vagy a társak hosszabb közléseinek követése. Ezek lényegéről emlékeztető jegyzetek készítése.

Olvasás, az írott szövegek megértése, irodalom

Prózai és verses népköltészeti alkotások a magyar, a nemzetiségi és a hazai etnikumok népköltészetéből: népmesék, mondák, legendák, népdalok, népi játékok, népszokások. Irodalmi mesék. Tündérmese, állatmese, tréfás-és láncmese. A mesék szerkezeti és nyelvi jellemzői, mesemotívumok. A népdalok jellegzetes témái. Elbeszélések, regényrészletek, versek a klasszikus és a kortárs magyar irodalomból. Egyszerű szerkezetű

Néhány adat gyűjtése az olvasott művek szerzőjéről. Szövegelemző műveletek bővítése: szerkezet, tér idő, következtetések, kulcsszavak kiemelése, tömörítés, bővítés. Azonos témájú alkotások összehasonlítása. Egyszerű szövegek vázlatának elkészítése tanítói segítséggel. Érzelmek, emberi kapcsolatok fölismerése, értékelése a művekben. Több szempont figyelembevétele a szereplők viselkedésének megfigyelésekor. Véleményalkotás. A házi olvasmány

gyermekregény. Az irodalmi szöveg művészi eszközei: néhány alakzat; a megszemélyesítés; ritmus, rím, refrén. Kritikai és kreatív olvasás.

Olvasástechnika

Mondat- és szövegfonetikai eszközök. A kifejező olvasás előkészítése olvasástechnikai gyakorlatokkal.

Írásbeli szövegek alkotása

Tájékoztató szövegek: hirdetés, értesítés. A leírás, tartalmi, szerkezeti jellemzői, nyelvi eszközei, a bemutatás sorrendje. A leírás szemléletessége. Az üdvözlés írásának tartalmi és formai jellemzői.

Íráskép

Eszközsztintú egyéni írás. Írás sima lapon.

A tanulási képesség fejlesztése

Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban (folyóirat, hanglemez, hangkazetta, dia- és videofilm). Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A szófajokról tanult ismeretek összefoglalása és kibővítése: az igei személyragok és a személyes névmás; a tulajdonnév újabb csoportjai (földrajzi nevek, címek, intézmények neve, márkanev); a főnév -val,-vel ragos alakja; a melléknév fokozása. A névelő és a névutó. A számnév és fajtái, a határozatlan számnév fokozása. A keltezés.

előkészítése folyamatolvasással, otthoni elolvasása és megbeszélése közösen. Az önállóan megismert ifjúsági regénnyel kapcsolatos olvasmányélmény megosztása a társakkal. Művészi eszközök fölismerése lírai és elbeszélő művekben. Az ismétlés funkciójának megfigyelése. Nyelvi érdekességek, művészi eszközök gyűjtése szövegből. A népköltészetéről és a műköltészetéről tanultak összefoglaló rendszerezése.

A kifejező hangos olvasás gyakorlása és a szövegben rejlő érzelmek kifejezése mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásával. Párbeszéd és közbeékelődések elkülönítése fölolvasskor mintakövetéssel.

Hirdetés, értesítés, meghívó megfogalmazása a címzett személyének figyelembevételével. Elbeszélő fogalmazás kiegészítése párbeszéd írásával. A leírás megfigyelése irodalmi példákban. Szemléletes leírás készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról, emberről. Figyelem a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök alkalmazására. Levelezőlap írása különféle alkalmakra választott partnernek. A levelezőlap címzése. Az írásbeli munkák önellenőrzése és javítása a tanító irányításával.

Olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés. Az írott szöveg (vázlat, fogalmazás, ábra, feliratozás, táblázat) célszerű elrendezése a lapon (lapszélek, betű- és sortávolság megtartásával). Olvasónapló vezetése.

A gyerekeknek szóló ismeretterjesztő művekből, folyóiratokból információk gyűjtése és az adatokkal a tanultak kiegészítése. Vázlat alapján beszámoló – szükség esetén tanítói segítséggel – ismeretterjesztő olvasmányokról, megfigyelésekről, kísérletekről. Beszámoló egyéni élményekről, olvasmányokról. Mesegyűjtemények, gyerekek részére készült verseskötetek keresése a szabadpolcon. A gyerekeknek készült segédkönyvek (lexikon, enciklopédia, kétnyelvű szótár) használata. Közmondások, szólások, állandó szókapcsolatok, ismeretlen szavak jelentésének megismerése kézikönyvekből.

A tananyaghoz kapcsolódó ábrák, grafikonok, táblázatok megfigyelése, értelmezése.

A tanult szófajok fölismerése a szövegben és megnevezésük konkrét példákban. A toldalékos igealakok helyesírásának gyakorlása. A jövő idő változatos kifejezése. A tanuló környezetében és olvasmányaiban előforduló tulajdonnevek fajtáinak felismerése, helyesírásuk gyakorlása, helyes alkalmazásuk az írásos nyelvhasználatban. A főnév ragos alakjának fölismerése szövegben, a -val/-vel ragos főnevek helyesírásának gyakorlása az egyszerűbb esetekben. A névutók szerepének felismerése a nyelvi kifejezésben, helyesírásuk, a leggyakoribb névutók ismerete. A határozott és

határozatlan névelő szerepének megkülönböztetése és helyes használatuk. A tanult hagyományos írásmódú személynevek biztos helyesírása, a lakóhely földrajzi neveinek helyes lejegyzése. A melléknév fokozott alakjainak, helyes leírása. A határozott és a határozatlan számnév fölismerése, a számoknak betűvel való leírása és a keltezés írása. Az *ly*-os szavak körének bővítése. A toldalékos szóalakok helyesírásának gyakorlása a tanult szófajok körében.

Társadalmi ismeretek

A magyar nemzet nagy történelmi eseményei: Rákóczi kora és alakja, a XIX. és XX. század nagy államférfiai, művészei, tudósai, felfedezői, utazói.

Történetek megismerése a magyarság múltjának nevezetes eseményeiről, kiemelkedő személyiségeiről, tetteiről, az emberek életmódjáról az egyes korokban. Tájékozódás a történelmi időben: évszázad, évezred elképzelése. A régió, a lakóhely történelmi, irodalmi emlékeiről adatok gyűjtése, rendezése, felhasználása beszámoló elkészítéséhez a szerzett ismeretekről.

Tánc és dráma

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatok – kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával. Színházi, bábszínházi előadás megtekintése.

Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játék; állóképek. A szerkezet érzékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég fölismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemző megbeszélése.

Memoriter

Népdalok, népmesék elmondása; Kölcsey Ferenc Himnusz című versének két versszaka; Petőfi Sándor Nemzeti dal című verse. Szabodon választott költemények, prózai szövegrészletek az előző tanévhez képest emelkedő minőségi (pontosság, értelmezés, kifejező erő, kapcsolat a hallgatósággal) és mennyiségi igénnyel, differenciáltan, a tanulók terhelhetőségét figyelembe véve.

A továbbhaladás feltételei

Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikációban. Beszédfolyamatok követése, magyarázatok, feladatszövegek lényegének pontos megértése. A tanult udvarias nyelvi fordulatok használata mindennapi beszédhelyzetekben. A gondolatok értelmes megfogalmazása szóban és írásban a tanult szövegformák tartalmi követelményeinek figyelembevételével. Előzetes fölkészülés után ismert témájú szöveg folyamatos, a tartalmat kifejező fölolvása. Önállóan megismert – életkorhoz illő – szöveg néma olvasása, lényegének megértése és megfogalmazása. Gyakorlottság a tanító irányításával a mélyebb tartalmi rétegek megértésében, erkölcsi, esztétikai értékek felismerésében. A Himnusz két versszakának és Petőfi Sándor Csata dal című versének elmondása fejből.

Rendezett, olvasható, a tanulás eszközeként használt írás. A mondatfajták és a tanult szófajok biztonságos felismerése szövegben, megnevezésük. A szótövek és toldalékok megkülönböztetése legalább az egyalakú szótövek esetében. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása legalább az iskolai munkafüzetek és feladatlapok szó- és szöveganyagának körében. Újabb 20-25 szóban a *j* hang helyes jelölése. A tanítói javítással vagy tanulói önellenőrzéssel feltárt helyesírási hibák kijavítása.

A könyvek önálló keresése a könyvtárban. A könyvek tartalomjegyzékének használata. Könyvek és egyéb információhordozók felhasználása segítségadással tanulási feladatokhoz.

Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és a produkciókat elemző megbeszélésekben.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez**Beszéd-készség, szóbeli szövegek alkotása és megértése:**

- *A beszéd hangzása*
 - a beszéd érthetősége, az artikuláció tisztasága,
 - a hangkapcsolatok helyes kiejtése, az időtartam érzékeltetése,
 - a levegővel való gazdálkodás kialakultsága,
 - a magyar nyelv sajátosságainak megfelelő hanglejtés,
 - a hangerő és a beszédhelyzet összhangja,
 - a mondat és szövegfonetikai eszközök használatának tudatossága.
- *A szövegalkotás minősége*
 - a szókincs terjedelme,
 - a gondolatok kifejezésének értelmessége,
 - a szövegalkotás szabályainak alkalmazási szintje,
 - a gondolatközlés fegyelmezettsége.
- *A szóbeli közlések megértése*
 - a beszéd folyamat követésének fejlettsége,
 - a megértés pontossága,
 - a kérdésfeltevések és válaszadások lényegre irányultsága.
- *Kommunikációs szokások*
 - a beszélőre irányuló figyelem fejlettsége,
 - a beszélgetésbe, vitába, megbeszélésbe való bekapcsolódás szabályainak ismerete és alkalmazási szintje,
 - a tanult nyelvi fordulatok szituációnak megfelelő használata.

Olvásás, szövegértés, irodalom

- *Hangos olvasás*
 - betűismeret, az olvasás pontossága, folyamatossága,
 - az olvasás kifejező ereje.
- *Szövegértés*
 - a néma olvasás eszközi használata a szöveg megértéséhez,
 - az elsődleges megértés pontossága,
 - az olvasottak elképzelése,
 - a tanult szövegelemző műveletek (pl. információ-kiemelés, összefüggések felismerése, következtetés, értelmezés) alkalmazási szintje,
 - a mélyebb tartalmi megértés fejlettsége,
 - a saját olvasat és vélemény megfogalmazásának igénye és minősége,
 - az olvasottak lényegének felidézése,
 - a szövegtartalom követésének tartóssága,
 - a szöveg esztétikai értékeinek felfedezése.
- *Írásbeli szövegalkotás*
 - a szöveg nyelvi megformáltságának minősége (értelmesség, stílus),
 - szövegkoherencia,
 - témataratás, a kifejtés rendszeressége,
 - a szöveg tagoltsága,
 - a szövegformához illő nyelvi eszközök alkalmazása,
 - a szövegírás helyessége.
- *Íráskép*
 - olvashatóság,
 - az íráskép rendezettsége
 - a szövegrendezés célszerűsége.
- *Tanulási képesség*
 - az információs források használatában való jártasság,
 - gyakorlottság az információk csoportosításában és felhasználásában,
 - problémafelismerés, a megoldási terv készítésének szintje,
 - a szövegtartalom tömörítő, illetve bővítő kifejtése,
 - a tanulási szokások fejlettsége,
 - a memoriterek rögzítésének és felidézésének módszereiben való jártasság,
 - az önellenőrzés és a hibajavítás alkalmazási szintje.
- *Ismeretek az anyanyelvről*
 - a tanult nyelvtani ismeretek pontossága, megbízhatósága,
 - az ismeretek alkalmazásának szintje,
 - a helyesírási és nyelvhelyességi szabályok alkalmazásának biztonsága, automatizáltsága.
- *Tánc és dráma*
 - a közös gyakorlatokban való részvétel, aktivitás,
 - a tanult nyelvi kifejezőeszközök felhasználásának szintje,
 - a produkciók elemzésében való részvétel és tudatosság,

MATEMATIKA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A matematikai nevelés célja az általános iskola kezdő szakaszában azon képességek fejlesztése, melyek segítségével a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre. Ennek elérésére életkoruknak megfelelő, tapasztalaton nyugvó megismerési módszereket sajátítanak el. Tapasztalatgyűjtés keretében foglalkozunk:

- az alapvető matematikai képességek kialakításával,
- a gondolkodás fejlesztésével,
- a helyes tanulási szokások kiépítésével,
- az ismeretszerzés során alkalmazott önállóság mértékének fokozásával,
- a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltésével,
- a pozitív attitűd alapozásával,
- az életkoruknak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátításával.

A matematika tanulásának alapja a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés. Ennek keretében kerül sor a megfigyelés irányítására, a spontán megfigyelésből a tudatos, célirányos megfigyelésre való felkészülésre, az észrevételek megfogalmazására, rendezésére, értelmezésére és lejegyzésére, valamint a szerzett tapasztalatok más tanulási helyzetekben való alkalmazására.

A matematika tanulása az első négy évfolyamon alapozó jellegű. A nevelési-oktatási feladatok sorában a képességfejlesztésnek kiemelt szerepet szánunk.

Az ismeretgyűjtés a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, a kisiskolás korosztály fejlődési ütemének figyelembevételével történik.

A fejlesztés fontosabb területei:

- összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség,
- emlékezet (mozgásos, tárgyi, fogalmi),
- válogató, osztályozó és rendszerező képesség,
- adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése,
- lényegkiemelő képesség,
- absztraháló és konkretizáló képesség,
- összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
- probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerűbb esetekben gondolati úton,
- tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás,
- kreativitás,
- analógiák felismerése, követése,
- algoritmikus gondolkodás, algoritmusok követése,
- logikai gondolkodás elemi szinten,
- tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyűjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával,
- a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (pl. pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, a részletszámítások és az eredmény ellenőrzése).

A kezdő szakasz feladata az alapvető matematikai ismeretek elsajátítása, a problémamentes továbbhaladás biztosítása a kötelező oktatás keretében. Az alapozás a matematika kiemelt témaköreiben az ismeretek koncentrikus és spirális bővülését segíti elő. Ezért kiemelten kezeljük azokat a tanítási tartalmakat, amelyekre a következő iskolaszakasz tananyaga épül:

- a természetes szám fogalmát gazdag tartalommal építjük ki tízezres számkörben,
- segítjük a biztonságos eligazodást a tízes számrendszerben,
- kidolgozzuk és fejlesztjük a biztonságos szám- és műveletfogalomra épülő számolási készségeket,
- formáljuk a sík- és térbeli tájékozódási képességet,
- alakzatok megismerésével, formai és mennyiségi tulajdonságok felismerésével, egyszerű transzformációkkal alakítjuk a geometriai szemléletet,
- tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával segítjük a problémalátást, a problémamegoldási képesség fejlődését,
- valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel a valószínűségi szemléletet alapozzuk meg,
- konkrét szituációkkal, példákkal alakítjuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modell kapcsolatáról.

Alapvető fontosságú, hogy nem mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés történjen, tehát a tanulók tempójának megfelelően haladjunk, ne a többre, hanem az alaposabbra helyezzük a hangsúlyt.

A matematika tanítása kettős célrendszerre épül. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál, és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt a tanulási szokások kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra, a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

A matematikai képességek kiépítését és folyamatos fejlesztését az iskolai kezdő szakasz alapvető feladatának tekintjük. A fejlesztés eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

Fejlesztési követelmények

A matematika tanulása segítse elő a kisgyermek **tájékozódását térben és időben**, az őt körülvevő közvetlen környezetben. A tájékozódási viszonyok megjelenítésére használja pl.: a mellett, mögött, alatt, előbb, ezután, korábban kifejezéseket. Hasonlítsa össze tárgyakat, személyeket, alakzatokat, jelenségeket mennyiségi tulajdonságok alapján. Értelmezze a számokat a valóság mennyiségeivel (mérőszám, darabszám).

Szerezzen tapasztalatot a környező világ tárgyainak, jelenségeinek **megismerésében**. Megfigyeléseit közölje, igazolja tárgyi tevékenységgel, értelmezze, rögzítse, rajzzal, írásban.

A **képzlet és fantázia** segítségével képes legyen ábrázolt, elmondott, olvasott történetet megjeleníteni és azokról matematikai összefüggéseket leolvasni, majd ennek analógiájára önállóan is **összefüggéseket alkotni**, megfogalmazni, kifejezni.

Motorikus, képi és történetre utaló **emlékezetét** alkalmazza az adatok és azok összefüggéseinek együttes felidézésében, ismeretek memorizálásában, tanult algoritmusok alkalmazásában.

A matematikai **gondolkodás fejlesztése** a gondolkodási műveletek (összehasonlítás, azonosítás, következtetés, megkülönböztetés, osztályozás, rendezés, megítélés, döntés) rendszeres és tudatos alkalmazásával, gyakorlásával folyik. A matematika tanulása során használja fel a gondolkodási műveleteket az ismeretek szerzésére, megőrzésére, alkalmazására. Értse az alapvető ismeretek köréből származó szaknyelvi kifejezéseket, pl.: műveletek, mértékegységek, geometriai tulajdonságok). Képes legyen az önálló gondolkodás elemi szintű gyakorlására.

Szerezzen biztonságot a **mennyiségi viszonyok értelmezésében** a tízes számrendszeren belül. Alkalmazza a tanult algoritmusokat az ismeretek elsajátításában. Legyen tapasztalata **az alá- és fölérendeltségi viszony**, a mellérendeltség fogalmának alapvető értelmezésében.

Önállóan használja a matematika tanuláshoz szükséges elemi eszközkészletet, életkorának megfelelő könyveket, **ismerethordozókat**, egyszerű számológépeket, **alkalmazza azokat a problémamegoldásokban, gyakorlati életben, más tantárgyak keretében**.

Legyen jártas a matematikai **problémák felismerésében**, matematikai modellek alkalmazásában, többféle megoldási mód keresésében, a **problémák megoldásában**. Képes legyen matematikai problémák önálló megfogalmazására (szöveges feladatok, kérdések). Hozzon létre geometriai alakzatokat másolással, adott feltételek szerint.

Vegyen részt öntevékenyen az **alkotó képességet és kreativitást** fejlesztő tevékenységekben.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az általános iskola első négy évfolyamán a matematikai fogalmak elsajátításának alapozása történik. Gyakorlati tevékenységre, konkrét tapasztalatszerzésre épül. A számfogalom és műveletfogalom építése, a számolási készség fejlesztése az alapműveletek körében az életkornak megfelelő mélységben, fokozatosan bővülő számkörben folyik.

A mennyiségek közötti kapcsolatok felfedezése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során történik. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszthetjük.

A tér- és síkgeometriai szemléletet a gyermekek konkrét tárgyi tevékenységével, a valóságot bemutató, a legkülönbözőbb technikákkal nyert anyagok, modellek segítségével alakítjuk (pl. fotók, videó, számítógép).

A matematikai logika legegyszerűbb elemeinek (pl. „vagy”, „és”, „nem”) használatával fejlesztjük az összefüggések belátásának és pontos megfogalmazásnak képességét.

A matematika életkornak megfelelő elemi fogalmait (pl. több, kevesebb, mértékegységek) a mindennapi életben való előfordulásnak megfelelően használjuk. Folyamatosan fejlesztjük a modellalkotás képességét, a lényeges és lényegtelennek tűnő dolgok szétválasztását. Egyszerű esetekben vizsgáljuk a „modell jóságát”.

Felhívjuk a figyelmet a hétköznapi és a matematikai nyelv különbségeire.

A sokoldalú gondolkodásmód fejlesztése érdekében konkrét tevékenységgel, kísérletezéssel példákat gyűjtünk a biztos, véletlen, lehetséges esetekre.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére a matematikai összefüggések szöveges megfogalmazását, modellezését (kírákás, eljátszás) alkalmazzuk.

A matematikai szövegértő képesség alapozása és folyamatos fejlesztése összetett feladat. A beszédértésre épül, és az értő olvasás színvonalának megfelelően fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át a számokkal, műveletekkel való kifejezésére. A megoldásban a próbálgatásnak, következtetésnek, logikus gondolkodásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk. Csak ezután következhet az algebrai úton történő megoldás alkalmazása. A mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Az ismeretszerzésben az életkornak megfelelő induktív eljárások alkalmazása, a konkrétból való kiindulás, a sokféle tevékenységből származó tapasztalat összegyűjtése vezet el az általánosabb összefüggések megfogalmazásáig, elvontabb ismeretek rögzítéséig. Az általánosítás az iskolázási szakasz befejezéséhez közeledve, bőséges tapasztalati alapozás után következhet.

A gondolkodás fejlesztése a gondolkodási műveletek következetes alkalmazásán keresztül történik. Ilyenek: az egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, a megadott vagy választott szempont szerinti csoportosítás, osztályozás, néhány elem sorba rendezése, bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása, adatok gyűjtése, lejegyzése, grafikonok készítése, értelmezése, szabályszerűségek észrevétele.

A matematikai problémák megoldását konkrét tevékenységen való értelmezéssel és ugyancsak a konkrét tárgyi tevékenységben való megoldáskereséssel, a matematikai modellalkotás aprólékos kidolgozásával, esetenként egy-egy feladat apró lépésekre bontásával, elemi algoritmusok alkalmazásával segítjük.

A helyes tanulási szokások fejlesztése

A matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása a kezdő szakasz alapvető feladata. A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességek fejlődését eredményezi, mely a tanulás más területén is hasznosítható. A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá: az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata, a megértett és megtanult fogalmak, eljárások eszközként való használata, megoldási tervek készítése, kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt, feladatmegoldások helyességének ellenőrzése, indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése, a megértés igénye, tapasztalatok gyűjtése a matematika érdekességeiről, tankönyvek, feladatlapok önálló használata.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy- és jelírás, a rendezett írásbeli munka és az értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás.

1. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 148

2. változat 148

Számтан, algebra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom a huszas számkörben		
A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenység útján. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása a 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak	Természetes számok 0–20-ig. A számfogalom építésének előkészítése: tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Tárgyak, személyek, dolgok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, válogatás közös és eltérő tulajdonság alapján. Számfogalom a 20-as számkörben;

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
felismerése.	Tárgyak hosszúságának, szélességének, tömegének, edények űrtartalmának összehasonlítása, összemérése. Tárgyak meg- és leszámlálása egyesével, kettesével, számnevek sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.	biztos számlálás, mérés.
A gondolkodás fejlesztése a különbözőség és azonosság felismerésével.	Számok tulajdonságai: a számok jele; összeg- és különbségalakjaik, a számok bontott alakja, számjegyek száma, páros, páratlan számok.	Számok írása, olvasása. A számok kéttagú összeg- és különbségalakjainak felsorolása. Páros és páratlan számok felismerése.
	A számok összeg és különbség alakjainak előállítás kirakással, rajzzal, leolvasása kirakásról, rajzról.	
Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása.	Számok kapcsolatai: nagyságrend, számszomszéd. Viszonyítások, rendezések, számok helyének megkeresése a számegyenesen.	A számok szomszédainak ismerete. Növekvő és csökkenő számsorozatok képzése adott szabály alapján.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A számok közötti összefüggések felismerése; a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és az ezt felidéző szöveg alapján.	A hozzáadás/összeadás és elvétel/kivonás értelmezése tevékenységgel, rajzzal és szöveges feladattal. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. Háromtagú összeadások. Két halmaz egyesítése: hozzátevéssel konkrét esetekben. Egy halmaz felbontása: elvétellel konkrét esetekben.	Hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban. Valamennyi kéttagú összeg és különbség ismerete a húszas számkörben.
	Számok bontása két szám összegére, pótlás. Szóbeli számolási eljárások készségszintű alkalmazása a 20-as számkörben.	
A képzelet fejlesztése a valóság és a matematika kapcsolatának felfedezésével	Képről művelet megfogalmazása, művelet megjelenítése képpel, kirakással. Összefüggések a számok körében. Állítások igazságtartalmának megítélése. Több megoldás keresése.	Gyakorlottság az összeadás, kivonás, bontás, pótlás alkalmazásában kirakás segítségével, lejegyzés számokkal. Egyszerű összefüggések megfogalmazása szóban és lejegyzése írásban.
Összefüggések szöveges feladatokban		
Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	Tevékenységről, képről szöveges feladat alkotása. Szöveges feladat megjelenítése tárgyi tevékenységgel, rajzzal. Szövegről számfeladat alkotása. Számfeladatról szöveg alkotása. Műveletek értelmezése szöveg alapján. Matematikai szöveg alkotása adott számfeladatokhoz.	Egyszerű szöveges feladat értelmezése tevékenységgel; modell választása. Szövegösszefüggés lejegyzése számokkal, művelettel.

Sorozatok, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Összefüggéseket felismerő és rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. A változások felismerése, értelmezése tárgyi tevékenységek alapján, kifejezése számokkal. Számok, mennyiségek közötti elemi kapcsolatok megjelenítése, összefüggések megfogalmazása.	Tárgysorozatok képzése; ismétlődések, tulajdonságok megfigyelése. Sorozatok folytatása megadott, választott, felismert szabály alapján. Számsorozat képzése növekvő, csökkenő sorrendben. Több szabály keresése megadott elemű sorozatokhoz. A változások megfigyelése, felismert szabályok követése, ismétlődések, ritmus értelmezése mozgással, hanggal, szóval, számmal.	Egyszerű sorozat képzése kirakással, rajzzal. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, képzése adott szabály alapján.
Megismerő és tájékozódó képesség fejlesztése, konkretizálás, absztrahálás.	Kapcsolatban levő elemek (tárgyak, személyek, hangok, szavak, számok) össze-keresése, párosítása egyszerű esetekben. Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok jelölése nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Grafikonok, szabályjátékok (gépjátékok). Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése.	Összetartozó elempárok keresése egyszerű esetekben.

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok		
A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével; különböző érzékszervek együttműködése; kifejezése megmutatással, szóban; ilyen tartalmú közlések megértése, követése.	Testek építése szabadon, majd modell alapján. Testek, alakzatok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, azonosságok és különbségek kifejezése megmutatással, válogatással, sorba rendezéssel, szavakkal. Síkidomok előállítás tevékenységgel. Sík- és térbeli alakzatok szétválogatása tulajdonságok alapján. Játékos tapasztalatszerzés síktükörrel.	Térbeli és síkbeli alakzatok azonosítása és megkülönböztetése néhány megfigyelt geometriai tulajdonság alapján.
	Tájékozódás, helymeghatározás; irányok, irányváltoztatások.	Helymeghatározás a tanult kifejezések alkalmazásával (pl. alatt, fölött, mellett).
	Geometriai tulajdonságok felismerése, összehasonlítások.	
Mérés		
A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Az összehasonlító, megkülönböztető képesség alakítása mennyiségek tevékenységgel történő rendezése útján.	Összehasonlítások, összemérések a gyakorlatban (pl. magasabb, rövidebb). Mérési eljárások: kirakás, egyensúlyozás. Mérőeszközök. Mérés alkalmilag választott egységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel.	Összehasonlítás, mérés gyakorlati tevékenységgel, az eredmény megfogalmazása a tanult kifejezésekkel.

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
	Mértékegységek: méter, kilogramm, liter.	A m, kg, l egységek használata szám- és egyszerű szöveges feladatokban.
	Az idő: hét, nap, óra.	A hét, nap, óra időtartamok helyes alkalmazása.
	Kapcsolatok felismerése mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között. Mérési tapasztalatok megfogalmazása.	

Valószínűség, statisztika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. A megfigyelő és rendszerező képesség fejlesztése valószínűségi játékokkal.	Események, ismétlődések játékos tevékenység során. „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” érzékelése találgatással, próbálgatással. Adatok gyűjtése, ábrázolás oszlopdiagram építésével (tárgyi tevékenység formájában).	

2. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 148

2. változat 148

Számтан, algebra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom a száz-as számkörben		
Tulajdonságok felismerése, megnevezése. Analogiás gondolkodás. A megfigyelések kifejezése rajzban, szóban, írásban.	Elemek szétválogatása saját és megadott szempont szerint. A természetes szám fogalma a száz-as számkörben. A szám, mint halmazok tulajdonsága.	
Összefüggések felismerése. Viszonyítási képesség fejlesztése. Eligazodás a tízes számrendszerben. Absztrakció a számfogalom kiépítéséhez.	Halmazok összehasonlítása: számlálás. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz, hányszor annyit. Számolás tárgyi tevékenységgel kettesével, hármassal, négyesével, ötösével, tízesével. Darabszám, mérőszám, sorszám.	Halmazok összehasonlítása, meg- és leszámolás. Viszonyítások: nagyobb, több, hányszor akkora megfogalmazása. Darabszám, mérőszám helyes használata. Biztos számfogalom 100-ig.
Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében. Kreativitás, önállóság fejlesztése.	Számok írása, olvasása 100-ig. Számok bontása tízesek és egyesek összegére. Számok nagysága, számszomszédok. Számok helye a számegyenesen.	A számok írása, olvasása. Az egyes, tízes fogalmának ismerete. Tájékozottság a tízes számrendszerben.
	Számok közelítő helye a többféle beosztású számegyenesen. Számok tulajdonságai: páros, páratlan. Oszthatóság megfigyelése például 3-mal, 5-tel, 10-zel.	Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje.

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Összefüggések felismerése, megfogalmazása.	Számok kapcsolatai, számok nagyságának vizsgálata.	A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert tulajdonságokkal. A számok közötti kapcsolatok felismerése.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A tevékenységgel megjelenített művelet megértése, leolvasása. Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése. Értelmezés rajzról, jelekről. Összefüggések felismerése. Emlékeztetfejlesztés. Analógiás gondolkodás. Szóbeli számolási képesség fejlesztése. Kétkelés, ellenőrzés, igazolás megmutatással. Indoklások megfogalmazása. Szóbeli beszámolás a megfigyelésekről. Megfigyelések a szorzó- és bennfoglaló tábla esetei körében.	Műveletfogalom építése tevékenységgel: kirakások, darabszám, mérőszám megállapítása. Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése a százaz számkőre. Szorzás bevezetése az egyenlő tagok összeadásával, számlálás kettesével, ötösével, tízesével. Szorzás, osztás, bennfoglalás értelmezése a százaz számkőben. Részekre osztás, bennfoglalás kirakással, jelölés bevezetése (részekre osztás 15/5, bennfoglalás 15:3). Maradékos osztás kirakással, maradék jelölése.	Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, részekre osztás, bennfoglalás, maradékos osztás) értelmezése kirakással. Műveletek megoldása szóban. A kiségersereg biztonságos ismerete. A számok közötti kapcsolatok műveletekkel történő megjelenítése.
Számolási képesség fejlesztése algoritmusok segítségével, majd önálló problémamegoldással.	Műveleti tulajdonságok. Összeadás: a tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összefüggés a tagok növelése, csökkenése és az eredmény változása között. Szorzás: a tényezők felcserélhetősége.	Tagok felcserélhetőségének ismerete. Fordított műveletek alkalmazása.
	Műveletek sorrendje. A tényezők felcserélhetőségének értelmezése, leolvasása tárgyi tevékenységről. Az összeadás, kivonás kapcsolatai: pótlás, hiányos kivonás, összeg, különbség elvétele, a zárójel használatának bevezetése. Szorzás és osztás kapcsolata. Összeg és különbség szorzása, zárójel használata. Háromtagú összegek kiszámítása.	A zárójel ismerete.
Összefüggések, kapcsolatok		
Megfigyelés. Önállóság a mennyiségek közötti kapcsolatok felismerésében. Tevékenységek kifejezése szóban. Igaz, hamis állítások megfogalmazása, az igazság megítélése.	Számok, mennyiségek jellemzése állításokkal. Nyitott mondat kiegészítése, igazsághalmazának keresése. Nyitott mondatok egy-két változóval.	Állítások megfogalmazása tevékenységről, rajzról. Állítások igazságának megítélése. Nyitott mondat kiegészítése igazzá tévése. Nyitott mondat készítése ábráról.
Problémamegoldó képesség, kreativitás.	Összefüggések, kapcsolatok megállapítása rajzról, lejegyzés számokkal. Egyszerű szöveges feladatok ábrázolása, megoldása. A szöveges feladatok megoldási lépéseinek alkalmazása. Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz szerepe a nyitott mondat	Szöveges feladatok értelmezése, megoldása: – lejegyzés (ábrázolás), – műveletek kijelölése, – számolás, – ellenőrzés, – válasz megfogalmazása.

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
	<p>megoldásában. Nyitott mondatokat igazzá, hamissá tevő elemek keresése próbálgatással.</p> <p>Nyitott mondat felírása ábra alapján.</p> <p>Egyenes és fordított szövegezésű feladatok megoldása.</p> <p>Képről szöveges feladat megfogalmazása.</p> <p>Nyitott mondatról, műveletről szöveg készítése.</p> <p>A szöveges feladatok megjelenítése, értelmezése, leírása, számokkal.</p> <p>Becslés, megoldás, válaszadás szóban és írásban.</p> <p>A megoldás lépéseinek visszaidézése.</p>	

Sorozatok, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
<p>Összefüggések, szabályosságok értelmezése.</p> <p>Szabályok megfogalmazása a sorozat elemei közti különbségek megállapításával.</p> <p>Periodikusság megértése.</p> <p>Kreatív gondolkodás.</p>	<p>Tárgy-, rajz- és jelsorozatok kiegészítése, folytatása adott vagy felismert összefüggés szerint.</p> <p>Sorozatok készítése önállóan választott szempont alapján.</p> <p>Egyenletesen növekvő vagy csökkenő sorozatok.</p> <p>Szabályok felismertetése, követése.</p> <p>A kapcsolatok szavakkal való kifejezése. Sorozat elemeinek megfigyelése, megállapítások (növekedés, csökkenés, periodikusság).</p> <p>Sorozat szabályának megfogalmazása szóban. <i>Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz.</i></p> <p>Egyszerű tapasztalati függvények.</p> <p>Összefüggések keresése az adatok között. Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok megállapítása, táblázatba rendezése, összefüggések megfigyelése, lejegyzése.</p>	<p>Adott szabályú sorozat folytatása.</p> <p>Sorozatok képzése.</p>

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok, tükrözés		
Megfigyelési képesség fejlesztése a rész és egész felismerésére. Tulajdonságok felismerése. Összehasonlítás. Formafelismerés, azonosítás megkülönböztetés. Alkotóképesség.	Testek válogatása, osztályozása megadott szempont szerint. Építések kockákból, téglatestekből; geometriai tulajdonságok érzékelése az alkotások során. Testek másolása modelltől. Építés különféle helyzetben, tükörkép építése egyszerű esetekben.	Testek létrehozása másolással megadott egyszerű feltétel szerint. Élek, csúcsok, lapok felismerése, számbavétele a kocka és a téglatest esetében.
Tudatos eszközhasználat. Pontosság. Kommunikáció, önállóság, véleményalkotás, önértékelés. Sík- és térbeli tájékozódás.	Síkidomok másolása, előállítás egy-két feltétel szerint: kirakás, befedés, másolás átlátszó papírral. Vonalzó, sablon használata.	Síkidomok létrehozása másolással, megadott egyszerű feltétel szerint. Csoportosítás, válogatás tulajdonságok szerint.
Tulajdonságok megnevezése. A megfigyelések megfogalmazása, kifejezése válogatással.	Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról, a megfigyelések megfogalmazása. Téglalap, négyzet, kocka, téglatest előállítása. Kerület mérése tevékenységgel. Sokszögek néhány tulajdonsága. Egyszerű tükrözés megfigyelése, tükörkép előállítása hajtogatással.	
Mérhető tulajdonságok, mérés		
Megfelelő pontosság elérése, a pontatlanság felismerése, ítéletalkotás, vélemény megfogalmazása. Helyes eszközhasználat. Összefüggések felismerésének képessége.	Hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő mérése. Alkalmilag választott és szabványegységekkel (m, dm, cm, kg, l, dl, óra, perc, nap, hét, hónap, év). Gyakorlati mérések az egység többszöröseivel.	Gyakorlati mérések a tanult egységekkel. A tanult szabványmértékegységek ismerete, használata.

Valószínűség, statisztika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
A valószínűségi szemlélet alapozása. A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, kommunikáció társakkal, felnőttel. Ábrázolási képesség. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Kombinatorikus képességek fejlesztése, tapasztalatok megfogalmazása, összegzés.	Adatok gyűjtése (megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok). Adatok ábrázolása táblázat, grafikon, oszlopdiagram segítségével, megállapítások leolvasása. A „biztos, nem biztos, valószínű, lehetséges” fogalmak alapozása játékkal, tevékenységgel, példák gyűjtése. Az elképzelés és a valóság összevetése.	

3. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 129,5
2. változat 148

Számтан, algebra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom 1000-es számkörben		
Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás, konkretizálás képességének fejlesztése a periodikusság megfigyelésével. A gondolkodás és a nyelvi kifejezés kapcsolatának felfedezése, alkalmazása.	Számfogalom bővítése. Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése. A „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések használata konkrét tevékenységek kíséretében. Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, nagysága, számszomszédai. Számok tulajdonságai, nagyságrendje, oszthatóság. Számok képzése, számjegyek helyi és alaki értéke. Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse. Számok összeg-, különbség-, szorzat, hányados- és összetett alakjai.	Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése. Biztos számfogalom 1000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig. Számok nagyságrendjének és helyiértékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A rugalmas gondolkodás fejlesztése többféle megoldás keresésével. Műveletek értelmezésének képessége tárgyi megjelenítéssel és szóban. Matematikai modellek megértése. Adott modellhez példa, probléma megfogalmazása. Oksági kapcsolatok keresése.	Műveletek értelmezése tevékenységgel, rajzzal, elvontabb ábrákkal. Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő érték” fogalmának bevezetése számok körében.	Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel.
A becslés képességének fejlesztése.	Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. Műveleti sorrend. Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás és kivonás, szorzás és osztás, összeg, különbség szorzása. A műveleti eljárások kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. Becslés értelmezése és gyakorlati alkalmazása. Számolási eljárások: össze-adás, kivonás, szorzás, osztás tízzel, százzal szóban; összeadás és kivonás írásbeli művelettel, írásbeli szorzás egyjegyűvel. Összefüggések felismerése, kapcsolatok leolvasása ábráról, rendezések, becslések.	Az alaplóműveletek eljárásainak alkalmazása szóban és írásban.

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Összefüggések, kapcsolatok		
<p>A logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével.</p> <p>A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével.</p> <p>Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.</p>	<p>Állítások igazságának eldöntése.</p> <p>Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése próbálgatással, véges alaphalmazokon.</p> <p>Nyitott mondatok lejegyzése, megoldása. Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása.</p> <p>Szövegek megjelenítése tevékenységgel, ábrázolással.</p>	<p>Egyszerű nyitott mondat kiegészítése igazzá, hamissá.</p>
	<p>Szöveges feladatok értelmezése, megoldása modell segítségével.</p> <p>Szöveges feladatról nyitott mondat készítése, többféle megoldási mód keresése.</p> <p>Matematikai modell (sorozatok, táblázatok, rajzok, grafikonok) használata a szöveges feladatok megoldásához.</p>	<p>Szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése.</p> <p>Szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel, ábrákkal és matematikai modellel.</p> <p>A számítások helyességének ellenőrzése és az eredmény értelmezése.</p>

Sorozatok, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
<p>A döntési képesség formálása.</p> <p>A becslő, felismerő és alkotóképesség fejlesztése problémafelvetésekkel.</p>	<p>Adott szabályú sorozat folytatása.</p> <p>Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása Néhány elemével elkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása. Tapasztalati adatok táblázatba való lejegyzése, rendezése.</p> <p>Grafikonok.</p> <p>Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása.</p>	<p>Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása.</p> <p>Egyszerű sorozat folytatása.</p> <p>Kapcsolatok keresése táblázatok adatai között.</p>

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok, egyszerű transzformációk		
Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek másolása modellről. Testek szétválogatása egy és két tulajdonság szerint.	Testek építése modellről.
	Síkidomok előállítása szabadon, másolással és egy-két feltétel megkövetésével. (Kirakás, papírhajtogatás, nyírás, vonalzó és körző használata.) Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel. Tájékozódás vonalon, síkban, térben.	Síkidomok előállítása tevékenységgel.
	A téglalap és négyzet tulajdonságai: oldalak, csúcsok száma. A tulajdonságok összehasonlítása. Nagyítás, kicsinyítés, tükrözések, eltolás egyszerű esetekben.	Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása modell segítségével.
Mérhető tulajdonságok, mérés		
Tapasztalatgyűjtés. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A matematika és a valóság kapcsolatának építése.	Mérések alkalmi egységekkel a már megismert mennyiségek körében. Terület, térfogat, szög fogalmának alapozása konkrét tevékenységgel, tapasztalatok gyűjtésével. Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel. Térfogat mérése alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, cm, dm, m, km, hl, l, dl, cl, ml, t, kg, g. Az idő mérése (óra, perc, másodperc). Egység, mennyiség és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel.	Mérés alkalmi és szabvány egységekkel. A gyakorlatban végrehajtott mérések alapján a mértékegység és mérőszám kapcsolatának megállapítása.
	Érzékszervi megfigyelés alapján összehasonlítások végzése. Át- és beváltások gyakorlati mérések esetében. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolódva. A tanult szabvány mértékegységek gyakorlati alkalmazása.

Valószínűség, statisztika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
A matematika és a valóság kapcsolatának folyamatos figyelemmel kísérése. Kifejezőkészség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával. Logikus gondolkodás fejlesztése.	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása, elemzése. Két adat számtani közepének értelmezése. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése. Próbálgatások tárgyi tevékenységek kíséretében, sejtések, indoklások megfogalmazása.	A biztos és a véletlen megkülönböztetése konkrét tapasztalatszerzés útján.

4. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 111

2. változat 111

Számтан, algebra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A továbbhaladás feltételei
Számfogalom 10 000-es számkörben		
<p>Összefüggések megfogalmazása a matematika nyelvén.</p> <p>Rendszerező, absztraháló képesség fejlesztése.</p> <p>Becslés, kételkedés, bizonyítás, elemzés, ellenőrzés a feladatok megoldásakor.</p>	<p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése.</p> <p>Számfogalom bővítése 10 000-ig, számok írása, olvasása.</p> <p>Számok tulajdonságainak felismerése, megnevezése.</p> <p>Számok bontása, képzése a számjegyek alakjára, helyi, valódi értékének értelmezése.</p> <p>Kapcsolatok keresése változó mennyiségek között. Római számok leolvasása, írása (I, V, X, C, D) a logikai felépítést tükröző egyszerű esetekben, pl.: IV, XII, XC.</p>	<p>Biztos számfogalom tízezres számkörben.</p> <p>Számok helyi érték szerinti írása, olvasása.</p> <p>Számok képzése, bontása.</p>
	<p>A számok nagysága, számok közelítő értéke. Kerekített értékek a halmazok, mennyiségek közvetítésével, számegyenes használatával, a számrendszeres alak tudatos értelmezésével.</p>	<p>Számok nagyságának és a számjegyek különféle értékének biztos ismerete.</p>
	<p>A számok tulajdonságai, kapcsolatai, szomszédai, összeg-, különbség-, szorzat-, hányados és összetett alakjai.</p> <p>A törtszám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése. Előállítás tárgyi tevékenységgel; értelmezése különféle mennyiségek mérőszámaként.</p> <p>A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése.</p>	<p>A tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározása.</p>
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
<p>Biztonság a szóbeli műveletek végzésében kerek számok körében.</p> <p>A becslés és kerekítés önálló alkalmazása.</p> <p>A szóbeli és írásbeli műveletek alkalmazásszintű felhasználása</p>	<p>A műveletek értelmezése tevékenységgel, ábrával és szöveggel</p> <p>Szóbeli műveletvégzés a tanult számolási eljárásokkal. A műveletfogalom kiterjesztése az írásbeli műveletek körére.</p> <p>Becslés, közelítő érték keresése.</p>	<p>Szóbeli és írásbeli műveletek értelmezése és megoldása.</p> <p>A becslés, ellenőrzés eszközként való alkalmazása.</p>

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A továbbhaladás feltételei
Jártasság az egyszerű számológép használatában.	Műveleti tulajdonságok kiterjesztése a tízezres számkörre. A műveletek közötti kapcsolat tudatosítása. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóbeli számolással kerek számok esetében. Írásbeli összeadás, kivonás négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás kétjegyűvel, osztás egyjegyűvel. A zárójel használata, műveleti sorrend. Egyszerű számológép használata a számolás ellenőrzéséhez.	A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alpművelet körében. A zárójel alkalmazása.
	Összefüggések, kapcsolatok	
<p>A problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – önállóság növelése a feladatok szövegének értelmezésében, – megoldási algoritmusok kialakítása és alkalmazása, – szöveges feladathoz többféle megoldás keresése. <p>Tanulási szokások továbbfejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kerekített értékekkel végzett becslés, – az ellenőrzés többféle módjának ismerete, – megoldási terv készítése feladatokhoz, – írásbeli válaszadás szöveges feladathoz. 	<p>A nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon; egyszerű esetekben következtetéssel. A tervszerű próbálgatás (közelítő módszer) alkalmazása a megoldás keresésére. Egyszerű állítások tagadása, nyitott mondat kiegészítése.</p> <p>Szöveges feladatok értelmezése, az adatok ábrázolása, modell készítése. Többféle megoldási mód keresése. Szöveges feladatok tevékenységhez, rajzhoz kapcsolódva. Szöveges feladatok megoldása. Értelmezés, adatok kigyűjtése, rendszerezése, modellkészítés (keresés, választás), összefüggések elemzése, a probléma megoldása, válasz megfogalmazása, az eredmény összevetése a valósággal.</p>	<p>Szöveges feladathoz tartozó számfeladat alkotása, és ezzel a szöveges feladat megoldása.</p> <p>Adott halmaz elemeinek szétválogatása adott szempont szerint. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása. A megoldás algoritmusainak alkalmazása.</p>

Sorozatok, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A továbbhaladás feltételei
<p>Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Lényegkiemelő és általánosító képesség, következmények meglátására való képesség fejlesztése. Összefüggések észrevétele és megfogalmazása.</p>	<p>Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok képzési szabályának megállapítása. Többféle folytatás lehetősége. Adatok sorozatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása.</p>	<p>Sorozat szabályának felismerése, sorozat folytatása. A szabály megfogalmazása egyszerű formában. Összetartozó elemek táblázatba rendezése. Összefüggés felismerése a táblázat elemei között.</p>

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A továbbhaladás feltételei
Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Absztrakciós képesség alapozása.	Hozzárendelések. Grafikonok készítése, olvasása. <i>osztályozás, szabályfelismerés, grafikonkészítés, elemi algoritmikus alkalmazása).</i>	

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A továbbhaladás feltételei
Testek, síkidomok, transzformációk		
Konstrukciós képesség alakítása. Sík- és téreometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével. A megkülönböztetés, tér- és formalítás képességének fejlesztése a rész és egész viszonyának megértésével. A helymeghatározás képességének fejlesztése.	Testek másolása modelltől. Testek építése adott feltételek szerint testekből, lapokból. Testháló kiterítése, tervezése, összeállítása: téglatest, kocka. Síkidomok előállítás párhuzamos és merőleges vonal-párok segítségével. Az egybevágóság fogalmának tapasztalati előkészítése: síkidomok másolása, eltolás, tengelyes tükrözés, elforgatás például másolópapír segítségével. Nagyítás, kicsinyítés négyzetrácsos papíron. A hasonlóság fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adott feltételeknek megfelelő geometriai alakzatok építése síkban, térben. Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása a felismert tulajdonság alapján. Transzformációk létrehozása eltolás és tükrözések segítségével.
Mérhető tulajdonságok, mérés		
Tapasztalatgyűjtés, tulajdonságok felismerése, megkülönböztetése, osztályokba sorolása, rendezése. Az érzékelés pontosságának fejlesztése.	Összehasonlítások, viszonyítások. A hosszúság, űrtartalom, tömeg és idő mérése alkalmi és szabvány egységekkel. A mennyiségek szabvány mértékegységeinek használata szám- és szöveges feladatokban.	Mérés szabvány egységekkel. Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva, illetve ilyenek felidézése nyomán.
	A terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámolásával, térfogatmérés kirakással, építéssel. Téglalap területének mérése; számolás a kirakást felidéző módon.	Számítások a kerület és terület megállapítására.

Valószínűség, statisztika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A továbbhaladás feltételei
Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése (a biztos, a lehetséges és a lehetetlen események, törtszámok).	Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása grafikonon. Táblázatok, grafikonok készítése, leolvasása, értelmezése.	Adatgyűjtés táblázatok leolvasásával. Példák megfogalmazása a biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalmának használatával.

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A továbbhaladás feltételei
A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	Néhány szám számtani közepének értelmezése. Az „átlag” használata. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések A gyakoriság, valószínű, kevésbé valószínű értelmezése konkrét példákon.. A véletlen események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérlettel. Eredmények összevetése a sejtéssel, az esetleges eltérés megállapítása és magyarázata.	

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Megismerési módszerek alkalmazása

- Érzékelhető tulajdonságok felismerése, megfogalmazása.
- Összehasonlítások, viszonyítások rendezések, válogatások.
- Összefüggések megjelenítése tárgyi tevékenységgel.
- Alakzatok előállítás, modellek építése.
- Számok tulajdonságainak ismerete.

Matematikai összefüggések felismerése, alkotása

- Számfogalom biztonsága.
- Eligazodás a tízes számrendszerben.
- Számsorozatok folytatása, alkotása.
- Műveletek értelmezése.
- Műveletek megoldása szóban és írásban.

A gondolkodási műveletek alkalmazása

- Összefüggések leolvasása képről, szövegről.
- Matematikai problémák felismerése, értelmezése.
- Matematikai problémák megoldása.
- Következtetések, oksági kapcsolatok bizonyítása tárgyi tevékenységgel.

Mennyiségi viszonyok értelmezése

- Mérési tevékenységben való jártasság.
- Szabvány mértékegységek alkalmazása.
- Mértékegység, mérőszám kapcsolatának felismerése.
- Át- és beváltások a mérések gyakorlatában.

Önállóság, alkotó képesség

- A megértett matematikai fogalmak használata.
- Pontosság, megbízhatóság a számolásban.
- Az ellenőrzés, indoklás, érvelés, igazolás, kételkedés alkalmazása a problémák megoldása során.
- Kreativitás a feladatok megoldásában.
- Rendezett, gondos írásbeli munka.

INFORMATIKA

3–4. évfolyam

Célok és feladatok

Napjainkban még a felnőtteknek sem könnyű eligazodni az információk özönében, és megfelelően alkalmazni a léptenyomon felbukkanó új információtechnikai eszközöket. A gyermekeket, a mai iskolarendszerben tanuló diákokat még inkább fel kell készítenünk az információs kor kihívásaira, arra, hogy felnőttként élni, dolgozni, alkotni, tanulni, művelődni, szórakozni tudjanak, hogy az értékes és értéktelen információkat megkülönböztessék. El kell sajátítaniuk az információk szerzésének, feldolgozásának, tárolásának, továbbításának technikáit, meg kell ismerniük az információkezelés jogi és etikai szabályait.

Szinte nap mint nap halljuk, milyen fontos a 21. század információs társadalmában az ún. **informatikai írástudás**, amelynek elsajátítását minél fiatalabb életkorban meg kell kezdeni. Aki gyermekkorától kezdve nem jut az informatikai alapismeretek birtokába, szinte behozhatatlan, hátrányos helyzetbe kerül társaival szemben. Emiatt a tanulók felkészítése az új évezred információs társadalmára a közoktatás kiemelt feladata. Az informatikai ismereteket, eszközöket, a kommunikációs kultúrát mindenki számára ingyenesen kell hozzáférhetővé tenni az oktatási rendszeren belül.

Az információs társadalom kihívást gyakorol a mai oktatási rendszerre is: az információs és kommunikációs technika (IKT) alkalmazása – mindennapi életüket is befolyásolva – új tanulási lehetőségeket kínál. A régi pedagógiai eszközök, módszerek egyre kevésbé hatásosak, önmagukban nem alkalmasak az ismeretszerzésre. Nemcsak a tudásanyag újul meg és változik igen gyors tempóban, hanem az információkhoz való hozzáférés módjai is megsokszorozódnak IKT használatának köszönhetően. A pedagógus szerepe átalakul: a gyermekek, diákok körében a tudásanyagnak már nem egyedüli közvetítője. Olyan tanulási környezetet kell kialakítania, amely segíti a felfedezést, fejleszti a kreativitást, a multimédiás kommunikációt, a távoli partnerekkel való együttműködést, az egyéni vagy csoportos munkát, a megszerzett tapasztalatok adaptációját, ezáltal erősíti az ismeretszerzést, a tudásanyag elsajátítását és a képességfejlesztést. Ebben a folyamatban az elkövetkező években – az EU-elvárásoknak is megfelelően – egyre fontosabb szerepet kapnak az IKT-alkalmazásra felkészült pedagógusok.

Az informatikai műveltség megalapozásának gyermekkorban történő megkezdését az oktatáspolitikai irányelvek kimondottan támogatják. A Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési területként ajánlja az információs és kommunikációs kultúra elsajátítását, és eszközeinek-módszereinek a tanulási folyamat egészében történő felhasználását. Ahhoz ugyanis, hogy bármely iskola felkészíthesse diákjait a tudásalapú társadalomra, nem elég egy felső tagozatos, szűk óraszámú, „osztályozott” informatika tantárgy, hanem a tanulóknak – már kisdíák koruktól kezdve – meg kell szokniuk és ismerniük az IKT napi használatát: az egyes tanórákon éppúgy, mint a tanórán kívüli felkészülésben vagy éppen szabadidős tevékenységekben.

Az informatika tantárgy az informatikai műveltség alapjainak elsajátítására hivatott. A tantárgy célja felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit, fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását. Fontos, hogy a tanulók ne csak megismerjék, hanem megszeressék az informatikai környezetet (a számítógépet), megismerve annak hatásait, előnyeit. A tantárgy további célja az informatikai tudás megszerzése, a készség- és képességfejlesztés, valamint az ismeretek alkalmazásának támogatása más tantárgyakban, a későbbi tanulmányokban, majd a mindennapi életben, a munkában. Mivel eszközeit és módszereit tekintve egy állandóan, rohamléptekben fejlődő műveltségterületről van szó, ezért elengedhetetlenül fontos olyan tanulói attitűd kialakítása, amely a megszerzett ismeretek folyamatos bővítésére, megújítására, az élethosszig tartó tanulásra ösztönöz.

Fejlesztési követelmények és ajánlások

A tíz éven aluli gyermekek általában igen könnyen megbarátkoznak az informatikai újdonságokkal, semmiféle kommunikációs gátlás nincs bennük az IKT-eszközök használatával szemben. Feltétlenül építenünk kell a gyermeki kíváncsiságra, mégpedig a megismerés helyes irányba terelésével, a megfelelő pedagógiai környezet megteremtésével.

Felelősek vagyunk azért, hogy a gyermekek ne valamilyen alkalmatlan számítógépes reflexjátékon keresztül ismerkedjenek meg az informatika világával, hanem hagyományos játékokkal éppúgy, mint didaktikai célú szoftverek és fejlesztő rendszerek segítségével.

A tanulók ismerjék meg a számítógépes munka szabályait, a legfontosabb balesetvédelmi előírásokat. Törekedjünk az eszközök ergonómiai szempontból történő helyes megválasztására, elhelyezésére, a korcsoport testméreteinek figyelembe vételével. Sajátítsák el a tanulók a számítógépnek és perifériáinak kezelési tudnivalóit, ismerkedjenek meg a számítástechnikai szakkifejezésekkel, azok jelentésével – életkoruknak megfelelően értsék meg azokat.

Ismerjék meg a számítógép bekapcsolásának és kikapcsolásának helyes sorrendjét. Ha a számítógépek hálózatba vannak kötve, ismertesük meg velük a hálózatba való bejelentkezés menetét (azonosító, jelszó), jelentőségét, a kilépés folyamatát, és beszéljünk velük a hálózathasználat etikájáról, szabályairól. Lássák meg a számítógép sokoldalú alkalmazhatóságát, és azt is, hogy hálózat esetén e lehetőségek kiszélesednek, új problémamegoldási lehetőséget nyújtanak a felhasználók számára.

Fontos, hogy a tanulók olyan szoftverekkel találkozzanak először, amely a tantárgy pedagógiai céljainak megfelel. Előnyt élveznek a játékos didaktikai szoftverek, a több érzékszervre ható, de egyszerű kezelésű, „felhasználóbarát”, gyermekeknek készített multimédia-programok, és azok a nyitott programok, amelyekkel alkotni lehet. A tanulók az eszközök és szoftverek megismerését követően törekedjenek önálló számítógépes alkotások elkészítésére (szövegek, rajzok, animációk, dallamok, stb.), tudjanak minta után egyszerűbb dokumentumokat létrehozni. Legyen igényük az esztétikus külalak kialakítására. Motiváljuk őket arra, hogy mondanivalójukhoz, elképzeléseikhez önálló, kreatív alkotásokat tervezzenek, készítsenek. Tudják, hogy az alkotások elmenthetők, később visszahívhatók, módosíthatók. Az alkotásokat – lehetőség szerint – nyomtassuk ki, és közösen értékeljük.

A tanulók legyenek képesek arra, hogy egy adott probléma megoldásához a megismert alkalmazások (eszközök, módszerek) közül kiválaszthassák a megfelelőt. Szerezzenek jártasságot az általuk megismert szoftverek kezelésében, ismerjék meg annak kezelőfelületét, menürendszerét, legfontosabb funkcióit. Az alkalmazói ismeretek elsajátítására, begyakorlására mindig a gyermekek közvetlen környezetéből, a mindennapi életből vegyünk mintapéldát. A dokumentumkészítés (pl. falújság-szöveg, felirat, plakát, illusztráció) az iskolai eseményekhez, tantárgyakhoz vagy a gyermekek hétköznapijához, az őket foglalkoztató témákhoz kapcsolódjon.

Bár az informatika tantárgy feladata a számítógépes tudnivalók, valamint a könyvtárhasználati ismeretek közvetítése, mégis arra kell törekedni, hogy az alsó tagozatos tanórákon (és nemcsak az informatika órán!) az informatika interdiszciplináris jellege domináljon. Az informatika órák akkor eredményesek igazán, ha túlmutatnak a tantárgyi kereteken, ha nem a „zárt” informatika kabinetre korlátozódnak, hanem a megszerzett ismeretek rögtön a gyakorlatban „hasznosulnak”. A tantárgyköziség az informatika jellemzője. Amikor az életkornak megfelelő informatikai játékokat játszunk (pl. robotjáték), a gyermekek egy robot útvonalát ugrándoza követik, közben utasításokat ismételtetnek, vagy éppen énekelnek, majd a füzetbe számokkal-jelekkel („titkosírással”) lejegyzetelik a mozgást, ugyanezt a számítógép képernyőjére is elővarázsolják, sőt egy rövid mesét is kitalálnak hozzá, feltehető a kérdés: milyen órán vesznek részt a tanulók? Matematika, ének, testnevelés, rajz, anyanyelv vagy technika órán? A játék során ugyanis algoritmust ismertek fel és hajtottak végre, ezt lejegyzetelték, adatokat kezeltek, „alkalmazói problémát oldottak meg”, fejlesztőrendszert használtak: miközben rajzoltak, tornáztak, mesét mondtak, titkos írást kódoltak.

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése a tantárgy kiemelt feladata. Ismertesük meg a tanulókat néhány, a hétköznapi életből vett algoritmussal, majd törekedjünk arra, hogy ők is felismerjenek, értelmezzenek, létrehozzanak, kitaláljanak algoritmusokat. Értelmezzék a mindennapi algoritmusokat és tudják annak adatait, folyamatát megfelelő eszközkészlettel rögzíteni, leírni. Játsszanak algoritmikus játékokat: gondolati, cselekvéses, mozgásos játékokat is – a teremben, az udvaron. Lássanak példát egyes algoritmusok számítógépes megvalósítására, és törekedjenek a számítógéppel önálló algoritmusok készítésére vagy ezek értelmezésére. Vegyék észre az algoritmusokban a sorrend fontosságát, értsék meg az ismétlések szerepét és a változások mértékét.

A tanulók gyűjtsenek adatokat a mindennapi életből, törekedjenek ezek megkülönböztetésére, lejegyzetelésére, adott szempont szerinti rendezésére. A különböző tantárgyakhoz kapcsolódóan tematikusan keressenek adatokat, illetve szerezzenek információkat a korcsoportnak megfelelő, iskolában vagy otthon rendelkezésre álló dokumentumokból. A tanulók értsék meg, hogy az információknak változatos megjelenési formája van. Legyenek képesek a különféle módon megjelenő információt felismerni (szöveg, ikon, kép, hang...), értelmezni, és szerezzenek jártasságot az információk kezelésében. Lássák, hogy nem öncélúan gyűjtötték az adatokat, keresték az információkat, hanem azok – valamely más tanórán vagy a mindennapokban – hasznosultak. Érezzék az információszerzés és feldolgozás gyakorlati hasznát, előnyeit.

Ismerkedjenek meg az iskolai könyvtárral, az iskola tanulási forrásközpontjával. Használata során vegyék észre változatos információszerező lehetőségeit. Sajátítsák el a könyvtárhasználat szabályait, kövessék a könyvtárban elvárt viselkedési normákat. Ismerjék fel a könyvtár rendezettségét, tudjanak eligazodni tereiben, állományrészei között.

Vegyék észre, hogy az információk hagyományos (papíralapú) és új, egyre fejlettebb elektronikus hordozókon is hozzáférhetőek. Lássanak a könyvtárban különféle dokumentumfajtákat, információs forrásokat, és formai, használati jellemzőik megismerése alapján tudják megkülönböztetni és alkalmazni azokat. Értsék meg a különböző ismeretforrások együttes használatának, feladatközpontú alkalmazásának szükségességét.

Tudjanak feladataikhoz könyvet és egyéb dokumentumokat keresni a szabadpolcra. Tájékozódásuk során önállóan használják az életkoruknak megfelelő főbb segédkönyveket (lexikon, szótár, enciklopédia) Kapjanak a szaktárgyi ismeretszerzés során a tanulók minél több olyan feladatot, amelynek megoldásához önálló gyűjtőmunkára, az információk keresésére van szükség. Gyakorolják a felfedező ismeretszerzés könyvtári műveleteit, és sikerélményük vezessen a könyvtár iránti attitűd megerősödéséhez, az érdeklődés által vezérelt önálló ismeretszerzés megszerettetéséhez.

Ismerkedjenek meg a világháló információszerezési lehetőségével is. A rendelkezésre álló böngészőprogrammal olyan honlapokat keressenek fel, amely számukra érdekes, szórakoztató, illetve az egyes tantárgyak ismeretszerzését segítik. Látogassuk meg az iskola honlapját is, ennek a tanulók számára is érdekes, fontos információit megtalálva. Ha a honlapnak nagyobb diákszerkesztői is vannak, az alsós tanulók ötleteikkel, kisebb számítógépes alkotásaikkal közvételével segíthetik a honlapfejlesztők munkáját, valóban tapasztalván alkotómunkájuk hasznosságát, fontosságát. Az Internet használata kapcsán beszéljünk a világhálón való szörfölés veszélyeiről is, illetve a túlzott számítógéphasználat káros hatásairól.

A tantárgy tanítása során, a fejlesztési követelmények megvalósulása érdekében mindvégig kiemelten jelenjen meg az informatika sokoldalú alkalmazhatósága és domináljon gyakorlati szerepe. Ne egy elméleti, szakismeretek pontos megtanulására és „felmondására” törekvő, szigorúan osztályozott tantárgy legyen, hanem engedjük a tanulókat az IKT-eszközökkel tevékenykedni, kísérletezni, alkotni. Lássák meg a tanulók az informatika mindennapi életben való alkalmazásának fontosságát. Lehetőség szerint tanulmányi kirándulás szervezésével tekintsenek meg egy olyan közeli munkahelyet, ahol az IKT érdekes, hasznos alkalmazásával találkozhatnak.

Az életkornak megfelelően minél több játékos elemet alkalmazzunk. Erősítsük a csoportmunkát, projektmunkát, az együttgondolkodást, a munkamegosztás kialakulását. A gyermekek párosan is dolgozhatnak-alkothatnak a számítógépnél, elosztva a feladatokat. Azok a gyermekek, akik otthon vagy másutt már találkoztak a számítógéppel, sőt esetleg használták is azt, ismereteiket osszák meg „kezdő” társaikkal, segítve azok első próbálkozásait. A tanulói egyéni munkák eredményeit (alkotás, gyűjtőmunka, keresés stb.) közösen értékeljük, a legjobb munkákat dicsérik, jutalmazzuk, hasznosítsuk.

Évi óraszám:

1. változat 18,5 (a 3. és a 4. évfolyamon)
2. változat 37 (a 4. évfolyamon)

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	A számítógép-terem üzemeltetésének rendje, a számítógép üzemeltetése, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata.	Ismerkedés az informatikai környezettel. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.

2. Informatika – alkalmazói ismeretek		
2.1. Dokumentumkészítés	Egyszerű szövevíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák” segítségével. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítségével.
2.2. Az adatok világa	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.
3. Infotechnológia		
3.1. Problémamegoldás	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.
3.2. Algoritmusok	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. („Robotjátékok”) Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...) Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.
4. Infokommunikáció	Információszerzés az Internetről. Ismert honlap meglátogatása.	Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése. Hosszabb oldal

		<p>megtekintése gördítéssel. Ugrópont felismerése és használata.</p> <p>A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban.</p> <p>Az iskola honlapjának meglátogatása</p>
5. Médiainformatika	A hagyományos és elektronikus média lehetőségei, eszközei	<p>Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok, játékos oktatóprogramok használata.</p> <p>Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár...) megtekintése.</p> <p>Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel.</p> <p>Az eszközhasználat kipróbálása (pl. videó, digitális fényképezőgép, kamera, DVD,...).</p> <p>Beszélgetés a hagyományos és virtuális világ jellemzőiről, eltéréseiről.</p>
6. Informatika és társadalom	Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.	<p>Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól.</p> <p>Látogatás egy közeli „informatizált” munkahelyen.</p> <p>Beszélgetés az informatikai eszközök túlzott használatának veszélyeiről.</p>
7. Könyvtári informatika	<p>Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően.</p> <p>A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák.</p> <p>Az állományban való keresés algoritmusai.</p> <p>Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálat</p>	<p>Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával.</p> <p>Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével.</p> <p>A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között.</p> <p>Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban.</p>
	<p>A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, audiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használathoz szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.</p>	<p>A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában.</p> <p>Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése.</p> <p>A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése.</p>

	Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.	Az alapvető segédkönyvek szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése. Tájékoztató feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben).
--	--	--

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje fel és nevezze meg a számítógép fő részeit. Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret, használatukkal a számítógéppel „kommunikálni”, és életkorának megfelelő oktatási célú programokkal tevékenykedni. Elakadás, hibüzenet esetén tudjon segítséget kérni.

Ismerje meg egy szövegszerkesztő és rajzoló szoftver alapvető szolgáltatásait, alkalmazásukkal tudjon egyszerű szöveges dokumentumot létrehozni, illetve ábrát, rajzot, illusztrációt készíteni.

Legyen képes egyszerű, hétköznapi, illetve térbeli tájékoztatói képességet fejlesztő algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.

Tudjon tájékozódni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában és innen dokumentumot választani. Legyen képes a választott dokumentum legfontosabb adatainak megnevezésére. Ismerje az információhordozók mindennapi életben leggyakrabban használt típusait. Legyen képes olvasmányairól röviden, szóban beszámolni.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulók értékelésekor minden esetben tartsuk szem előtt a **Fejlesztési követelményekben** leírtakat. Ebben az életkorban még erőteljesebben kell érvényesülnie az informatika sokoldalú alkalmazhatóságának, gyakorlati jellegének. Bár a kisiskolások a tanórai játékos, korosztályhoz illő tevékenységek közben sok hasznos szakismeretet, új fogalmat is elsajátítanak, semmiképpen ne törekedjünk ezek definíciószerű „felmondására”, visszakérdezésére, pontos idézésére. A továbbhaladás feltételeként ugyan nélkülözhetetlen egyes informatikai alapfogalmak megértése, ismerete (pl. a számítógép fő részei vagy egyes kezeléshez szükséges tudnivalók), ezeknek ismeretét leginkább a gyakorlati alkalmazások során ellenőrizhetjük. Ha olyan feladatokat adunk, amelyek teljesítésekor a tanulók az IKT-eszközökkel tevékenykednek – információit gyűjtnek, kísérleteznek, saját ötleteik alapján alkotnak –, a legfontosabb fogalmak, tantárgyi ismeretek könnyen rögződnek, és a pedagógus számára a tevékenység megfigyelésével közvetlenül ellenőrizhetővé válnak.

Az értékelés folyamatos, rendszeres legyen és minden tantervi témát érintsen. Minden esetben törekedjünk a tanulók önállóan vagy közösen végzett feladatainak szóbeli értékelésére, dicséretére. A tanórai munka szóbeli, összegző értékelése lehetőleg sose maradjon el, hiszen az eredmények ismerete, a pozitív megerősítés rendkívül motiváló hatású. Az önálló alkotásokat mindig értékeljük, az ügyes munkákat dicsérezzük, és a többi tantárgyban megszokott módon jutalmazzuk. A tanulócsoporttal közösen legjobbnak ítélt produktumokat feltétlenül hasznosítsuk (pl. faliújság, iskolai dekoráció, honlap, stb.)! A tanórai tevékenység elismerésének igen hatékony módja az, ha a diákok látják az eredményt, a hatást: saját alkotásuk hasznosulása kapcsán megérik az informatika mindennapi életben való alkalmazásának fontosságát.

A belépő, új tantárgy első félévében nem ajánlott érdemjegyet adni, ehelyett rövid szöveges értékelés írása javasolt, amelyben leginkább a tanulók ötleteit, ügyességét, kreativitását, órai aktivitását „díjazzuk” az egyes feladatok megoldása, alkotások elkészítése során. Ezt a megfontolást az is indokolja, hogy a tanulók előismeretei eltérőek: alkalmazói tudásuk attól is függ, hogy például rendelkeznek-e otthoni számítógéppel, illetve volt-e már módjuk másutt „számítógépezni”. (Az eltérő otthoni feltételek miatt kerülendők a számítógéppel megoldandó házi feladatok!)

Az értékelés egyik fajtája tehát a számítógép segítségével elvégzett konkrét feladatok, alkotások (szöveg, rajz, animáció, zene, kép stb.), illetve könyvtárhasználati tevékenységek szóbeli megítélése, osztályozása. Egy-egy témakör feldolgozása után írásbeli ellenőrzést is alkalmazhatunk, de ez se legyen semmiképpen olyan gyors, röpdolgozat-szerű számonkérés, amelyben a „megtanult” szakkifejezéseket kell pontosan, írásban reprodukálni. Ehelyett játékos feladatlapok, „tudáspróbák” összeállítása javasolt, ahol a korcsoportnak megfelelő módszerekkel ellenőrizhetjük a megszerzett ismereteket. Például: hiányzó szavak beírása, kép és szöveg összekötése, kifejezések csoportosítása, kakukktójas kiválasztása, stb.

A 4. évfolyam végén az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük. A szöveges értékelés vagy az adott érdemjegy a tanév során végzett időszakos ellenőrzések eredményein alapuljon. Tükrözze a tanuló egész évi tanórai munkáját (alkotásait, aktivitását, társaival való együttműködési képességét a csoportos feladatokban), valamint elsajátított ismereteinek szintjét és fejlődését is a megszerzett készségek-képességek terén. A továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretanyag tudását és az alapvető képességek elsajátítását feltétlenül várjuk el minden tanulótól, mert a felső tagozatos tantárgy erre a megszerzett tudásra épül.

IDEGEN NYELV

4. évfolyam

Célok és feladatok

A negyedik évfolyamon kezdődő kisgyermekkorai idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzője a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhető el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd érthetővé a diákok számára.

A kerettanterv az 1–4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédszándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemezetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). Természetes része a gyerekek órai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, melyet visszajelzéseként, megerősítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak. Az olvasás és írás bevezetésével célszerű várni, míg a gyerekekben felmerül erre az igény.

Fejlesztési követelmények

Tudatosodjon a tanulóban, hogy anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát. Alakuljon ki a tanulóban pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt. Fejlődjön együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoportmunkában. Ismerkedjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiával.

Témalista (ajánlás)

- Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása.
- Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok.
- Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok.
- Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek.
- Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei.
- Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain.
- Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés.

Témakörök, tartalmak

Évi óraszám: 111

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- köszönés, elköszönés,
- bemutatkozás,
- köszönet és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz.

Fogalomkörök

- Cselekvés, történés, létezés kifejezése
- Birtoklás kifejezése
- Térbeli viszonyok
- Időbeli viszonyok
- Mennyiségi viszonyok
- Minőségi viszonyok

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló megért

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést.

Beszédkésztség

A tanuló

- egy szóval, vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre,
- ismert dolgokat megnevez,
- néhány mondókát, verset, dalt reprodukál.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- felismeri a tanult szavak írott alakját,
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot megért;
- ismert nyelvi elemekből álló egyszavas szövegben fontos információt megtalál.

Íráskésztség

A tanuló

- helyesen lemásol ismert szavakat.

A nyelvi mellékletek az egyes nyelvekből változatlanul mintául szolgálnak.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: egyrészt visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról, másrészt a kisdiákok nyelvtanulási motivációját fenntartani és tovább erősíteni, harmadrészt hozzájárulni reális önértékelésük kialakításához.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a beszédértés fejlesztése áll, a gyerekeket elsősorban ebből az alapkészségből kell értékelni. Alapelv, hogy értékeléskor a *gyakorlás során alkalmazott* tevékenységeket kell használni, és a gyerekek értékelése *flyamatosan* történjen. Például, ha a tanév vége felé szókincsük fejlettségének szintjét írásban is értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk (pl. rövid, ismert állatnevekből kihagyott egy-egy betűt kell pótolni, vagy ismert állatok neveit kell párosítani az őket egyértelműen ábrázoló képekkel).

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és értsék, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek pozitívnak kell lennie, mely nem azonos a hibák összeszámolásával. Azt értékeljük, amit a diákok tudnak, ne a hiányosságokat hangsúlyozzuk. Mivel ennek a korosztálynak a beszédértésben és beszédkésztség területén is a folytonosság az erőssége, csak tapintatosan és nagy türelemmel törekedhetünk a hibátlan megoldásokra.

A számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg, a gyakorláshoz hasonlóan. A gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekeknek több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos "felelés" jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

Negyedik osztályban már számíthatunk a gyerekek önértékelésére is. Fontos, hogy tisztában legyenek saját fejlődésük menetével, hol kell még jobban teljesíteniük, milyen területen igazán jók.

A teljesítmények értékelésekor is fontos alapelv: ne a nyelvről való tudást, hanem a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük.

KÖRNYEZETISMERET

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A tantárgy célja, hogy felkeltse a tanulóknak a környezetük élő és élettelen világa iránti érdeklődést. Bátorítson a természet és a lakóhelyi környezet önálló megismerésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”. Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas képzeteket alakítson ki a közvetlenül vagy közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről. Javítsa a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységet, alapozza meg a környezet értékeit tisztelő, azokat megóvni kész magatartásukat. Segítse őket tájékozódni természeti és társadalmi környezetükben, intse őket a veszélyhelyzetekkel kapcsolatos óvatosságra. A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg lakóhelyük, majd – egyre táguló körben – távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük jellemző anyagaival, jelenségeivel, élőlényeivel, illetve azok változásával, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. Fedezzék fel a természet sokszínűségét, szépségét, és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.

A tanítás-tanulás folyamatában elsősorban a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezete, majd hazánk értékeinek megismertetésére, megszerettetésére törekedjünk. Ezen keresztül segítjük olyan pozitív attitűd kialakulását, mely az élő és élettelen környezet megóvására, védelmére ösztönöz, erősíti a lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz és a nemzetünkhöz tartozás érzését alapozza meg.

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozása érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges képességeit folyamatosan és rendszeresen fejlessze. Az élő és élettelen környezettel kapcsolatos fogalomalkotást mind személyes, mind közös, tevékeny tapasztalatszerzéssel készítse elő. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanításával, begyakorlásával, alkalmazásával keltse fel – a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben – a természeti jelenségek, folyamatok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat elemi fokon tájékozódni a térben és az időben. Kiemelt cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása s ezzel a személyes biztonság növelése. Nyújtson ismereteket az anyag különböző formáinak érzékelhető tulajdonságairól. Segítse észlelni és elemi szinten értékelni azok mennyiségi és minőségi változásait. Fejlessze helyes egészség szokásaikat, alapozza meg önmaguk, valamint az élő és élettelen környezetük iránti felelősségérzetüket, segítse a környezeti harmónia létrejöttéhez és fenntartásához szükséges magatartásuk és életvitelük alakulását.

Fejlesztési követelmények

Tájékozódás a természettudományról, a megismerés módszereiről

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően jusson ismeretekhez a valóság megtapasztalásával, valamint különböző képi és szöveges ismerethordozók segítségével. Legyen képes a természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait észlelni és azokat elemi szinten megfigyelni, a természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzeléseket megfogalmazni. Aktívan vegyen részt a megfigyelések elemzésével kapcsolatos megbeszéléseken. Építsen előzetes ismereteire, tanítói segítséggel tájékozódjon egyszerű forrásanyagokból. Tanítói irányítással végezzen egyszerű kísérleteket, vizsgálatokat a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak megfigyelésére. Ismerje fel a vizsgálódásokhoz, mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen. Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Szerezzen jártasságot a jelenségek, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerűen fogalmazza meg, és rajzban, írásban rögzítse. Értelmezze az egyszerű képi és szöveges információkat.

Korának megfelelő nyelvi megformálással számoljon be megszerzett ismereteiről.

Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában. Vesse össze a természeti és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással, rendezze azokat különböző csoportok szerint. Vizsgálódásainak eredményeit elemezze, értelmezze.

Ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Alkalmazza a tanultakat a mindennapi élet problémáinak megoldásában.

Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy felelős a természet védelméért, és ezért becsülje meg környezetének

értékeit. Tájékozódjon a biztonságot szolgáló szervezetek (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem) munkájáról. Fejlődjön alkalmazkodó képessége veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Érzékszervi megfigyelés segítségével szerezzen információkat a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagokról. Felismert tulajdonságaik alapján tudja csoportosítani azokat. Különböztesse meg a tárgyakat és anyagokat tulajdonságaik alapján és tudja ezt életkorának megfelelő nyelvhasználattal kifejezni. Ismerje fel a használati tárgyak anyagát, készítsen egyszerű használati tárgyakat. Fedezze fel – gyermeki elképzelésének megfelelően – az anyag szerkezeti tulajdonságait. Tapasztalat alapján ismerje fel a halmazállapotokat, a tudományos értelmezésnek megfelelően.

Kísérletek kapcsán ismerkedjen az anyagok kölcsönhatásával, figyelje meg az ebből adódó változásokat. Játékos tevékenységek keretében szerezzen tapasztalatot a hang, a fény, és a hő terjedésével kapcsolatban. Ismerkedjen az a háztartásban előforduló energiahordozó és technikai eszközökkel és ismerkedjen meg a működésükkel kapcsolatos balesetforrásokkal. Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez. Tartózkodjék az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától. Érdeklődjön az iránt, hogy mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Tájékozódás az időben és térben

A tájékozódás alapját a természeti jelenségek megfigyelése képezze. Figyelje meg a ciklusok ismétlődését, a mozgásban megnyilvánuló állandóságot és változást, mutassa be azokat egyszerű példákon. Tájékozódjon a mindennapok időviszonyaiban. Figyelje meg a napszakok és évszakok változását. Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becslésében. Saját tapasztalat alapján vegye észre az idő múlását, az élőlények – közöttük saját maguk – változását, a változások szabályszerűségét, annak okait.

Fejlődjön térérzékelése és térérzete az irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek becslésével, mérésével. A környezetében előforduló tárgyak méretét viszonyítsa saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez. Tájékozódjon a lakóhelyén, és annak környékén tudjon útbaigazítást adni. Térkép segítségével figyelje meg, hogy Magyarországon belül hol található meg saját lakóhelyét. Ismerkedjen meg az öt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival.

Hasonlítsa össze lakóhelye tájképi sajátosságait más hazai tájakkal. Beszélgetés szintjén legyen fogalma a földön kívüli térségek létének felismeréséről, az égitestekkel kapcsolatos elképzelésekről. A hozott elemi információk és ismeretek gyűjtése alapul szolgáljon a tudományos kép formálására.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

Az érzékelést, mint alapvető információszerzést használja az ismeretek összegyűjtéséhez. Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezjük meg. Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével is fejlesztheti, de sok téves nézetel is találkozhat. Fejlődjön elemző, kritikai képessége életkorának megfelelő kommunikációs helyzetekben.

Fogalmazzon meg kérdéseket különböző információhordozó eszközökből szerzett ismereteiről. Érdeklődjön a tudósok munkája iránt.

Emberismeret, önismeret, honismeret

Aktívan vegyen részt az élet értelmezésére vonatkozó elképzelésekkel kapcsolatos beszélgetésekben. A születéssel, egyedfejlődéssel, öröklődéssel kapcsolatos elképzeléseit vitassa meg tanítójával és társaival. Ez alapul szolgáljon a tudományos nézetek későbbi közvetítéséhez. Legyen igénye a személyes higiénia, a test és a ruházat gondozására. Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges életmód feltételeit. Ismerje fel, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Fogadja el a fogyasztással élő embereket. Figyeljen meg emberi magatartásformákat és élethelyzeteket.

Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival. Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek. A tapasztalatok összegyűjtése után képes legyen azokról beszélgetni, kérdéseket megfogalmazni, véleményt alkotni. Fejlődjön önismereti képessége, ismerje fel saját külső és belső tulajdonságait, tudjon azonosításokat és különbözőségeket megfogalmazni. Életkorának megfelelően ismerje hazája természeti és társadalmi adottságait, legyen tisztában azzal, hogy mit jelen a nemzet, haza, magyar fogalma. Gyűjtsön információkat a tananyaghoz kapcsolódóan híres emberekről.

1. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37
2. változat 37

Témakörök, tartalmak

A megismerési módszerek alapozása (folyamatosan)

Megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.

A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetről

A nap időtartama, a napszakok váltakozása, jellemzői.

Az időjárás elemeinek megfigyelése: napsugárzás, hőmérséklet, szél, felhőzet, csapadék. A víz megjelenési formái a természetben.

Az évszakok jellemző időjárása.
Az évszakok sorrendje, a hónapok neve és sorrendje.

Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, helyi szokások.

Tájékozódás az élő természetről

Az élő és az élettelen közötti különbség. A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények megfigyelése (mérete, alakja, színe, illata, jellemző részei, élőhelye). Elemi ismeretek a növénygondozásról (magvetés, ültetés, öntözés).

A közvetlen környezetben gyakran előforduló állatok, társállatok megfigyelése (mérete, alakja, színe, szaga, hangja, mozgása, táplálkozása, jellemző tevékenységei, szaporodása).

Állatmesék és a valóság.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

Tapasztalatszerzés a környezetről az osztályteremben és az osztályterem kívül séták és kirándulások során.

A megfigyelt pontos megfogalmazása szóban. Saját korábbi élményeiről néhány mondatos beszámoló szóban.

A tanuló közvetlen környezetében élőlények megfigyelése a tanító irányításával. Tapasztalatok rajzos rögzítése, a korábbi személyes élmények beépítése.

A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fényképen és rajzon. Anyagok, tárgyak, képek, szókártyák csoportosítása tetszőleges és megadott szempont szerint. Csoportosítási szempont észrevétele. A megismert élőlények, jelenségek felismerése képeskönyvek, diaképek, filmfelvételek segítségével. Feladatértés bizonyítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.

Egyszerű beszámoló szóban a napi időjárásról, a különböző napszakokban történekről.

Az időjárás elemeinek és változásának megfigyelése, rajzos rögzítése. Az időjárás megfigyelése során a víz különböző megjelenési formáinak felismerése: eső, hó, zúzmara, dér, jég, hó, köd, pára. A szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzetek és a védekezés lehetőségei.

Napszakok, hónapok, évszakok sorba rendezése időrend alapján. Évszakok jellemző időjárásának és a szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzeteknek (villámcsapás, vihar, hóvihár, áradás stb.) a felismerése képről, filmről.

Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, szokások megismerése (pl. szüret, Márton-nap, karácsony, regölés, húsvét, madarak és fák napja), részvétel a helyben hagyományos ünneplésben, népszokásban.

A tanuló közvetlen környezetében gyakran előforduló növények és állatok megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés a tanító irányításával. A sokféleség bemutatása.

A valóságban megfigyelt jellemzők felismertetése fényképen és rajzon.

A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények, állatok, növényi részek (pl. levelek, termések) közül néhány megfigyelése, lerajzolása, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságaik alapján. Növények gondozása az osztályban, az iskolakertben (öntözés, tápoldat készítése, ültetés, magvetés). Tanítói kérdésre egy-egy élőlény jellegzetességeinek felsorolása.

A mese és a valóság összevetése dramatikus helyzet-játékokban.

Az ember és egészsége

Testünk főbb részei.

Szervezetünk megfigyelhető ritmusai (*szívdobogás, lélegzés, alvás és ébrenlét, mozgások*). Érzékszerveink szerepe a környezet megismerésében.

Az egészség és a betegség.

Az évszaknak és az időjárásnak megfelelő öltözködés.

A tisztálkodás.

A leggyakoribb balesetek megelőzésének módja.

Segítségkérés balesetkor (*mentők, tűzoltók, rendőrség*).

Tájékozódás a saját testen. Játékos gyakorlatok az irányok, helyzetek megkülönböztetésére. Testük működésének megfigyelése különböző hatásokra.

Óvodai szokások folytatása, gyakorlása. A helytelen szokások megbeszélése. Játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok a helyes öltözködéssel, a tisztálkodással, a betegséggel, balesettel kapcsolatban.

Tájékozódás térben és időben

Saját testhez viszonyított irányok (*előtte, mögötte, mellette, fölötte, alatta, jobbra, balra*).

Az iskola neve. Az iskola legfontosabb helyiségei, azok rendeltetése. Az iskola környékének jellemző közterei.

A település (településrész) neve. A tanuló lakóhelyének pontos címe. Az iskola pontos címe.

A környék nevezetes épületei. A lakóhely jellegzetességei.

Játékos gyakorlatok az alatta, fölötte, mellette, közötté, előtte stb., a bal, jobb irányok helyes használatára.

Az iskola épületének megismerése. Tájékozódás az iskola épületében. A különböző helyiségek rendeltetésének megbeszélése. Beszámoló az otthontól az iskoláig vezető útvonalról.

Az iskola környékének bejárása.

Ismerkedés a lakóhely jellegzetességeivel.

A kerettanterv az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti, ezért a következő tanévi fejlesztés feltételeit a 2. évfolyam végén határozza meg.

2. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Témakörök, tartalmak**Fejlesztési feladatok, tevékenységek****A megismerési módszerek alapozása**

(folyamatosan)

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.

Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel (m, dm, cm; kg, dkg; l, dl; óra, perc, nap, hét, hónap, év; C) tanítói segítséggel.

A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetről

Érzékszerveink szerepe a környezetünk megismerésében. A környezetben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságainak (*színének, alakjának, hőmérsékletének,*

A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Összehasonlítások az érzékletek alapján (*pl. nagyobb, hangosabb*). Megfigyelések rögzítése tanítói irányítással írásban. A tanuló környezetében – a természetben, a háztartásban, a lakóhelyen – található gyakori tárgyakkól (*pl.: lehullott levelek, száraz termések, kavicsok, üres csigaházak, kelmedarabok, címkék, kupakok*) különböző gyűjtemények készítése és rendezésük.

Mérések, mértékegységek használata.

A közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés megkülönböztetése.

A tanulói tapasztalatok rögzítése tanítói segítséggel rajzban és írásban. Szóbeli vagy írásbeli kérdésre rövid írásbeli válasz adása önállóan. Nem tanórán szerzett ismeretekről rövid szóbeli beszámoló adása. Kérdések megfogalmazása az összefüggések keresésekor. Vélemények megfogalmazása helyzetelemzéskor.

A tanuló közvetlen környezetében lévő tárgyak és élelmiszerek érzékelhető tulajdonságainak (*alak, szín, felület, alaktartás, összenyomhatóság, illat, íz, hang stb.*)

felületének, keménységének, rugalmasságának, ízének, szagának) megfigyelése. Megmérhető és nem meg-mérhető tulajdonságok.

Az anyagok csoportosítása (*fa, kelme, üveg, papír, cserép, fém, ásvány stb.*).

Az anyagok tulajdonságai és a felhasználásuk, hatásuk közötti kapcsolat.

Élelmiszerek.

Tájékozódás az élő természettről

A termesztett növények megfigyelése, leírása, vizsgálata. Csoportosításuk felhasználásuk szerint. Növényi táplálékaink. Gyümölcsök, zöldségek szerepe az egészséges táplálkozásban.

A vadon élő és a tenyésztett, kedvtelésből vagy társként tartott állatok élete közötti különbség.

Az állatok viselkedésének megfigyelése, leírása, összehasonlítása.

Az ember és egészsége

Életműködéseink főbb jellemzői (*mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés*). Legfontosabb szerveink szerepe életünkben.

A helyes fog- és testápolás. A fogorvos és az orvos gyógyító munkája. A környezet szervezetünkre gyakorolt leggyakoribb ártalmas hatásai (*pl. napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők*). Fogyatékos, sérült embertársaink.

Tájékozódás térben és időben

Út az otthontól az iskoláig. Az iskola környékének megfigyelése (*közterületek, közlekedési eszközök, üzletek, a szabadidő eltöltésének helyei, intézmények, nevezetes és érdekes épületek, helyek, a felszín formái*).

A település és környéke felszínének jellemző formái, vizei.

A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. A település utcái, házai egykor. A település lakóinak élete régen és most.

megtapasztalása. Az érzékszervi tapasztalatokra épülő felismerő gyakorlatok.

Összehasonlítások, sorba rendezések az érzékletek és mérések alapján.

Kapcsolat keresése a tulajdonság és a funkció között. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Az anyagok azon tulajdonságainak észrevétele, amelyek miatt a környezetet szennyezhetik, veszélyeztethetik.

Tapasztalatszerzés előzetes megfigyelési szempontok alapján a különböző élőhelyek (*a település, a kert, az erdő, a mező, a vízpart*) élővilágáról.

Tájékozódás az időben. Időmérések végzése, mértékegységeinek használata. Az élőlények változásának megfigyelése az időben (*növekedés, fejlődés, pusztulás*). Az idő és az életmód kapcsolatának észrevétele (*téli álom, költöző madarak, lombhullatás, több évig élő növények*).

Élőlények csoportosítása a jellemző jegyek alapján (*pl. növény, állat, fásszárú, lágyszárú, egy évig élő, több évig élő; emlős, madár*). A megfigyelt jelenség okainak keresése, annak észrevétele, hogy egy adott ok megléte befolyásolja a jelenség létrejöttét (életfeltételek). Az ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele.

A 8-9 éves gyermek helyes napirendjének kialakítása. Különböző mérések elvégzése saját testen. Fogalomalkotás belső szerveinkről, szerepükről.

Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Beszélgetések, dramatikus gyakorlatok a sérülés, betegség, gyógyítás, gyógyulás, a fogyatékos, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében.

Tapasztalatgyűjtés az iskola környékén: Séta, kirándulás a település környékének nevezetes helyeire. Az iskola környékének, nevezetes épületeinek, természeti formáinak megfigyelése, számbavétele, sorba rendezése. Rajz- és képgyűjtemények készítése.

A település jellemző természeti formáinak megfigyelése (*síkság, dombok, hegyek, völgyek, patakok, folyók*), elnevezése, felismerése. Természeti értékeinek, szépségének felfedezése.

Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek, mondák gyűjtése, olvasása. Helyi hagyományok ápolása.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Megfigyeléseiről, tapasztalatairól a tanuló tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján. Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel. Ismerje fel a tanult jelenségeket rajzról, képről. Ismert témakörben megadott szempont szerint csoportosítson. Legyen képes méréseket végezni, használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Használja helyesen a napszakok nevét. Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben. Nevezze meg az évszakok jellemző időjárási jelenségeit. Mutasson be a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel jellemző jegyeit. Tájékozódjon jól saját testén. Ismerje és használja pontosan a helyet, helyzetet jelentő (*előtte, mögötte, között, alatta, fölött, mellette*) kifejezéseket. Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

3. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 37

Témakörök, tartalmak

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

A megismerési módszerek alapozása

(folyamatosan)

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, egyszerű természeti jelenségek felismerése.

Becslések, egyszerű mérések szabvány egységekkel (m, dm, cm, mm; t, kg, g; l, dl, cl, ml, hl; óra, perc, másodperc; C) tanítói segítséggel.

A tapasztalatok általánosítása.

Ismerkedés a közvetlen tapasztalással nem megszerezhető ismeretek forrásaival (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképek, álló- és mozgóképek). A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetéről

A környezetben előforduló anyagok mérhető tulajdonságai.

A változások megfigyelése.

A hőmérséklet változása. Halmazállapot-változások a mindennapi életben.

Az időjárási jelenségek és az anyag tulajdonságainak változása. Fagyás, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás megfigyelése. Az olvadás és az oldódás megkülönböztetése.

Vizsgálódás mágnesekkel.

Éghető és éghetetlen anyagok. Az égés mint veszélyforrás. Veszélyre figyelmeztető jelek, jelzések.

A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Egyszerű kísérletek megfigyelése és elvégzése. Oksági összefüggések keresése a kísérletek tapasztalatai és a mindennapi tapasztalatok között.

Mérések, méréssorozatok végzése.

Tapasztalatok megjelenítése egyszerű ábrával, rajzzal. Saját korábbi tapasztalatok beépítése. Gyermekenciklopédiák, könyvek használata adott feldolgozási algoritmus segítségével.

Tévémsorok, reklámok és az azokban esetleg előforduló helyes és téves tájékoztatások megfigyelése, elemzése (*pl. táplálkozás, gyógy módok*).

Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények rögzítése írásban önállóan, előzetes megbeszélés után. Mondatok, rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése tapasztalatok, megfigyelések alapján. Rövid szóbeli beszámoló a megfigyelésekről, tapasztalatokról. Tapasztalatszerzés a különböző anyagok halmazállapotainak főbb jellemzőiről. A halmazállapot-változás megtapasztalása, feltételeinek előállítása.

Oksági összefüggés keresése a halmazállapot-változás és egyes hétköznapi jelenségek között.

Az anyagok változása, az ennek folyamán megfigyelhető tulajdonságok észrevétele (*pl. égés, oldódás, forrás*).

Teendők tűz (*pl. épülettűz, erdőtűz, ruhatűz*) esetén. Önmentési gyakorlat.

Tájékozódás az élő természetéről

A növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak (pl. fény, talaj, időjárás, szennyező anyagok) hatása a növények életére. A növényi élet évszakos ritmusa.

Az állatok életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok évszakok szerinti viselkedése.

A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága.

Helyes viselkedésünk a természetben.

A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására.

Különböző állatok viselkedésének, életmódjának, az élőhelyükhöz és más élőlényekhez fűződő kapcsolataiknak a megfigyelése a valóságban, valamint álló- és mozgóképeken.

Az ember szerepének tisztázása a környezetében élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása.

Az ember és egészsége

Testünk mérhető tulajdonságai. Életünk nélkülözhetetlen környezeti feltételeinek vizsgálata. A környezet változásainak hatása életünkre. Egészséges életmód. Helyes napirend. Az egészség és a sport.

Az életjelenségek változásainak megfigyelése, mérése. Saját tapasztalatok megbeszélése, összehasonlítása a társakéival.

A betegség tünetei (rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés).

A leggyakoribb fertőző betegségek és megelőzésük. A védőoltások fontossága.

A magatartási és illemszabályok, valamint a betegségek, balesetek megelőzése közötti oksági összefüggések keresése (pl. kézmosás, zsebkendőhasználat).

A beteglátogatás, betegápolás szabályai.

A kuruzslás veszélyei.

Dramatikus játék során a helyes egészség szokások gyakorlása.

Tájékozódás térben és időben

A tárgyak alaprajza. Kicsinyítés rajzolással.

Egyszerű alaprajzok készítése. Útvonalak berajzolása az alaprajzba. Térképszerű képes ábrázolások, térképábrázolás készítése az iskola környékéről.

Útvonalrajzok, térvázlatok, térképszerű ábrázolások ismert terepről.

A valóság térképi ábrázolása jelekkel.

A négy fő világtáj. Az iránytű.

A térképábrázoláson útvonalak bejelölése, bejárása. Szimbolikus jelek alkalmazása. Tájékozódás iránytű segítségével.

Országismeret

Élet a fővárosban és az ország más vidékein. Hazánk fővárosa Budapest.

Ismerkedés a főváros nevezetes és a gyerekek szempontjából érdekes épületeivel, létesítményeivel, helyeivel.

Közvetlen vagy közvetett (tv, videó, dia, könyv, könyvtár) tapasztalatszerzés: Duna, Vár, Gellérthegy, Országház, hidak, nagykorút, üzletek, színházak, bábszínház, Állatkert, Margitsziget, közlekedés.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló írásban rögzítse tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon. Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról. Olvassa le helyesen a hőmérőt. Használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásra. Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat. Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját.

Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb, jellemző élőlényfajt. Sorolja fel az élőlények életfeltételeit.

Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot.

Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképábrázoláson. Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat. Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

4. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 74
2. változat 74

Témakörök, tartalmak

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

A megismerési módszerek alapozása (folyamatosan)

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése, a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, következtetések, egyszerű összefüggések felismerése.

Önálló mérés a gyakori szabvány mértékegységek alkalmazásával.

Az ismeretforrások (*gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképe, álló és mozgóképek*) felhasználása a megismeréshez tanítói segítséggel.

A tapasztalatok rögzítése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetről

Az otthon tisztasága, szennyező forrásai.
Környezetünk tisztasága, szennyezettsége.

A lakóhely levegőjének, vizeinek tisztasága, szennyezettsége. Szennyező források a környezetben, a szennyezés hatása az élőlényekre, az emberre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei.

Különválogató hulladékgyűjtés.

A környezet szennyeződése miatt kialakuló veszélyhelyzetek felismerése, az önvédelem lehetőségének megismerése.

Tájékozódás az élő természetről

A tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői. Az erdő, a füves és vizes élőhelyek néhány gyakori növény- és állatfajának jellemzői (*mérete, testfelépítése, jellemző részei, szervei, táplálkozása, szaporodása, változása, illetve viselkedése, alkalmazkodása*).

Az ember hatása az élőhelyekre. A természet védelmének fontossága, védett helyi természeti értékek.

A tapasztalatok lejegyzése, rendezése, elemzése tanítói segítséggel. Folyamatos megfigyelés.

Méréssor megtervezése, végzése.

Az egyéni ismeretszerzés megalapozása.
Búvárkodás a könyvtárban. Önálló beszámolók a könyvtári tájékozódás eredményéről.

Összefüggő feleletek tanítói kérdésekre. A jelenségek megfigyelésével, okok keresésével következtetések levonása.

Folyamatos megfigyelések egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz a talaj tisztaságáról.

Környezetünkben vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. A lakóhely levegőtisztaságának megfigyelése. Levegő-, víz-, talajvizsgálat érzékszervekkel és egyszerű vizsgáló eszközökkel (*pl. nagyító, szűrőpapír*).

A különválogató hulladékgyűjtés jelentőségének felismerése és szükségességének belátása.

A lakóhely környezetében előforduló anyagok összetettségének észrevétele. Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonságai és a környezetszennyezés között. Jelenlegi viselkedésünk, szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése.

Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A helyi környezet és az élőlények környezetalakító hatásának vizsgálata. A lakóhelyen megfigyelhető néhány lágymű- és fásszárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése, ezek táplálékláncba sorolása.

Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettség között.

Az ember és egészsége

Az ember életkori szakaszai.

A különböző korú emberek szervezetének, életműködéseinek, viselkedésének összehasonlítása.

Megfigyelés, mérés a testen. A mérések rögzítése tanítói segítséggel.

Helyes és helytelen szokásaink. Az egészséget károsító szokások (*dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószerelés*) kialakulása, veszélye, felkészülés az elutasításukra. A reklámok hatása életmódunkra.

Dramatikus játékok az életkorok jellemzőiről, helyes és helytelen szokásainkról. A reklámok elemzése az elérni kívánt hatás és a valóság összevetésével.

Tájékozódás térben és időben

A domborzat és a vízrajz ábrázolása a térképen. Különböző domborzatú tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése Magyarország domborzati és vízrajzi térképén.

Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző felszíni formáiról és felszíni vizeiről. Közvetett tapasztalatszerzés a helyben nem megfigyelhető felszíni formákról és vizekről.

A lakóhely elhelyezése a térképen.

Tájékozódási gyakorlat a lakóhely térképével, iránytűvel (egyszerű tájolóval). Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén.

Tájaink képekben.

Magyarország nagytájainak felismerése jellemző képek, leírások alapján.

Utazás megtervezése.

Egyszerű utazás megtervezése menetrend segítségével.

Országismeret

Hazánk természeti szépségei, kulturális emlékei, értékei képekben. Településtípusok (*város, falu, tanya*).

A lakóhely és környékének természeti és kulturális értékeinek megkeresése a térképen, felismerése képről. Jellemző képek gyűjtése, rendezése.

Népcsoportok, kisebbségek hazánkban. Magyarok a határon túl.

Tájékozódás arról, hogy a magyarokon kívül más népek is élnek határainkon belül, és élnek magyarok határainkon kívül is.

Híres magyarok, hírünk a világban. A lakóhely nevezetes szülöttjei.

Híres emberek fennmaradt emlékeinek felkutatása a lakóhely múltjából.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat. Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon. Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőt, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.

Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait. Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.

Ismerje a domborzat jelölését a térképen. Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén. Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit. Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét. Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között. Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket. Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez**Tájékozódás az élő és élettelen természetről**

- Az érzékszervi megfigyelés pontossága.
- Tulajdonságok megnevezése.
- Csoportosítások, rendezések adott és önállóan választott szempontok szerint.

- A tapasztalatgyűjtés gyakorlatában való aktív részvétel.
- Érdeklődés a közvetlen környezet jelenségei iránt.
- Érzékenység a környező természet megóvására.

Tájékozódás időben és térben

- A természet változásainak érzékelése, megfogalmazása.
- A megfigyelések elemzése, a természeti jelenségek megismerése.
- A tájékozódás, viszonyítás, összehasonlítás képességének bizonyítása a gyakorlatban.
- Alapvető térképismeret: térképjelek leolvasása.
- Érdeklődés, kíváncsiság, tájékozottság a tanultakat kiegészítő információk gyűjtésében.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

- A megfigyelésben, vizsgálódásban, kísérletezésben való aktivitás.
- Tájékozottság a tananyagot érintő írásos és audio -vizuális információkban.
- Kritikai képesség bizonyítása.
- Kommunikáció fejlettsége a tájékozottság bizonyítására.

Emberismeret, önismeret, honismeret

- A beszélgetésekben való aktív részvétel.
- Kérdések megfogalmazása, véleményalkotás.
- Magatartásformák, élethelyzetek megfigyeléséről való beszámolás.
- Mások iránti érdeklődés, nyitottság, a másság elfogadása, segítségnyújtás.
- Tájékozottság hazája, lakóhelye, otthona földrajzi, történeti és társadalmi jellemzőiről
- Igényesség a személyes életvitelben (tisztaság, táplálkozás, mozgás)
- Önmagát helyesen megítélő képesség fejlődésének mértéke.
- Önállóság fejlődése a természeti és társadalmi környezethez való alkalmazkodásban.
- Nyitottság és érdeklődés társadalmi környezete megismerése iránt.
- Együttműködés tanítóval, társakkal.
- Alapvető viselkedési formák (tisztelet, udvariasság, elfogadás, megbecsülés, kötelességtudat, segítőkészség, szeretet) tiszteltben tartása és alkalmazása spontán élethelyzetekben.

ÉNEK-ZENE

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai zenei nevelés fontos szerepet vállal a gyermekek érzelmi, értelmi, közösségi és jellemnevelésében. A zene örömet ad, lelkesít és megnyugtat. A gazdag érzelmi hatás a beleélés-átélés és a közvetlen cselekvés által színesíti a fantáziát, formálja az ízlést, és a közös kulturális élmény fogékonnyá teszi a gyermekeket más emberek, közösségek és kultúrák befogadására, a hagyományok tovább örökítésére, alapozza a nemzeti azonosságtudatot.

A zene megszeretetéséhez a zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén át vezet az út. Ehhez nélkülözhetetlen a felszabadult alkotó légkör, a közös éneklés és zenehallgatás örömteli megélése, a játékosság, a zenei élményt gátló feszültségek feloldása, a jó iskolai környezet, valamint a tanulók pozitív viszonya tanítójukhoz, zenetanárukhöz. A sokszínű, igényes és céltudatos zenei élmények alakítják az éneklés, az aktív muzsikálás igényét és a zenehallgatási szokásokat.

Az énekhang minden gyermek veleszületett „hangszere”. Ezért az énekes tevékenységek a zenei foglalkozások alapját képezik.

Az éneklés a zenei élmény elsődleges forrása és az ismeretszerzés tapasztalati alapja. A mozgással, táncsal, játékkal egybekötött csoportos éneklés a közös muzsikálás, az egymásra figyelés és a közösségformálás mással alig pótolható lehetőségét kínálja.

A ritmuskészség fejlődése, amely a ritmusjátékok és az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások nyomán gyorsan és látványosan halad, segíti az esztétikus, jól koordinált mozgás, a szép testtartás, a jó légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítását, illetve erősödését.

Az éneklési kultúra megalapozása, a szöveg tartalmának megfelelő érzelmek, karakterek zenei kifejezése az előadói készséget gazdagítja.

A néphagyománynak, népszokásoknak, a szűkebb zenei környezet kultúrájának fontos szerepe van a zene megszeretetésében, a zenei anyanyelv megismerésében.

A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A gyermekek csoport előtti éneklése, előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A gyermekhangszerek használata fejleszti a hangszínhallást, és kedvet ébreszthet a rendszeres hangszer tanuláshoz.

A zenehallgatás az auditív befogadókészség fejlesztésének eszköze és a gyermeki élményvilág fontos része.

Fejlesztési követelmények

Éneklés

Az énekhangra épülő tanítás első lépése a kifejező „saját hangszer” megformálása, vagyis az éneklési készség fejlesztése és az éneklési kultúra kialakítása. Fejlesztési követelménye a dalok élményből kiinduló, a szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, a csoport egységes, szép közös éneklése helyes légzéssel, értelmes szövegkijéttel, helyes artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. Énekes játékok, táncos dallamok előadása mozgással, jó ritmusban, a dalok hangulatának megfelelően. Daléneklés könnyű osztinató kísérettel emlékezetből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése.

Improvizáció

A kreativitás és a fantázia fejlesztése az önkifejezés sajátos formáinak megtapasztalása, kipróbálása a megismert zenei kifejező eszközök felhasználásával. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.

Zeneértés

A zeneértő és-érző képesség fejlesztésének eredményeképpen a többször meghallgatott zeneművek felismerése, megnevezése, az emberi hangfajták, hangszerek hangszínének megkülönböztetése, a zenei karakterek különbségének, kifejező erejének felfedezése. A zenehallgatás élményének megtapasztalása.

Zenei hallás és kottaismeret

A zenei hallás fejlesztése a dallamhallás, a ritmusérzék, a tempó- és dinamikaérzék kialakítására irányul tanult dalokon. A hangszínhallás fejlesztése tegye képessé a gyerekeket hangszerek és énekkari szólamok felismerésére. A belső hallás megalapozása, a zenei memória fejlesztése, a zenei élmény szóbeli, vizuális és mozgásos megfogalmazása a fejlesztő tevékenységrendszer fontos eleme.

A zenei olvasás-írás alapjainak elsajátítása ebben az életkori szakaszban: a tanult dallami és ritmikai elemek felismerésére irányul betűkottáról és kottaképről; ismert dalok szolmizált olvasására és felismerésére kottaképről, kézzelről; valamint a megismert szolmizált hangok éneklésére dalokban, motívumokban, írására a tanult dó-helyekkel.

1. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Belépő tevékenységek

Tartalom

Éneklés

Dalos játékok mozgással egybekötött, csoportos előadása.
Éneklés szöveggel emlékeztetből.
Ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése a tanító irányításával.
Dalok, mondókák ritmusának hangoztatása.
Megfelelő tempóválasztás, tempótartás.
Helyes testtartás, levegővétel alkalmazása.
Megadott hangmagasság (kezdőhang) felismerése, átvétele.

Magyar népi mondókák.
Népi gyermekjátékok.
Kis hangterjedelmű magyar népdalok.
Ünnepkörök dalai (Anyák napja, mikulás, karácsony).
Művészi értékű, komponált gyermekdalok (pl. gyermek és környezet: természeti és emberi környezet témákban).

Improvizáció

Énekes és ritmikus variációs játék, elemi ritmusértékek felhasználásával.
Énekes párbeszéd – visszhangjáték (névéneklés).

Dallammodellként:
tanult mondókák, gyerekversek, énekes játékok,
tanult dallami elemek.

Zenehallgatás

Különböző hangfajták megfigyelése. Dinamikai ellentétpárok (halk-hangos), alapvető tempókülönbségek (gyors-lassú) összehasonlítása.
1-2 perces zenei bemutatás (ismert gyermekdal feldolgozásának) figyelemmel kísérése.
Zenei karakterek hallás utáni megfigyelése.

Tárgyi, környezeti zajok, zörejek.
Énekes anyaghoz kapcsolódó vokális és hangszeres feldolgozások.
Karakterdarabok.

Zenei hallás és kottaismeret

Hangszínhallás fejlesztése:

Emberi hangok hallás utáni megkülönböztetése (gyermek- női-férfi);

Hangszerek hangjának felismerése (ritmushangszerek, metallofon, furulya, zongora).

Tempóval és dinamikával kapcsolatos megfigyelések

Az egyenletes lökötés érzékelése. Tapasztalatok a motívum –és ütem súlyról. A kettes ütem megfigyelése. Elemi ritmusértékek (negyed és szünetjelek, páros nyolcad), ütemvonal, záróvonal, megismerése.

Pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok (szó-mi, lá-szó-mi) megismerése.

Tájékozódás a vonalrendszerben, a tanult pentaton dallamelemek körében a hang, kézjel, betűkotta, hangjegy kapcsolatának megerősítése. Hangok lejegyzése a vonalrendszerben a tanító útmutatásai szerint

Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá alaphanghoz viszonyított értelmezéssel).

2. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés Népi gyermekjátékok, népszokások dramatizált előadása. Ritmusfelelgetős. Ritmuskánonok megszólaltatása csoportos osztásban. Zenei hangsúlyok kifejezése az énekes előadásban. Pentaton dallamok éneklése, tanulása kézjelről</p>	<p>Újabb népi mondókák. Népi gyermekjátékdalok, népszokások. Magyar és rokon népek dalai. Ünnepkörök dalai (farsang, húsvét, iskolai ünnepek). Műdalok (az életkornak megfelelően válogatva).</p>
<p>Improvizáció Ritmusfelelgetős. Ritmusosztinató szerkesztése és előadása. Irányított improvizáció a zenei kérdés-felelet formájára.</p>	<p>Dallammodellként: magyar gyermekdalok, népzenei – műzenei énekes anyag, olvasógyakorlatok.</p>
<p>Zenehallgatás Újabb zenei együttesek és felismerésük hangzás alapján (gyermekkar; zenekar; szóló hangszer, hegedű) Különböző karakterek, hangmagasságok hallás utáni megfigyelése.</p>	<p>Ünnepkörökhöz tartozó, életkorhoz igazodó szemelvények (vokális, hangszeres). Magyar és rokon népek népzenei felvételei. Gyermekdalok és magyar népzene, feldolgozásokban. Cselekményes zenék.</p>
<p>Zenei hallás és kottairás Félértékű ritmus és szünetjel és az ismétlőjel megismerése. Egyszerű ritmusfelelgetős /osztinató, ritmuskánon; ritmushangszerek használatával egybekötött ritmus gyakorlatok. Pentaton dallamhangok (ré- dó- lá) megismerése (kézjel, betűkotta, hangjegy). A tanult hangkészlet elhelyezése a vonalrendszerben, a pótvonala az ismétlőjel alkalmazása. Olvasógyakorlatok. Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá hanghoz viszonyított értelmezéssel). Lá- és dó-pentaton, átmenő fá- és ti- hangkészletű dallamok. A zenehallgatás tapasztalataira épülő hallási megfigyelések.</p>	

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Népi mondókák, népi játékok, népdalok, műdalok tartalom kifejezésre törekvő, csoportos éneklése emlékeztetből. Gyerekdalokhoz tartozó játékok ismerete, eljátszása csoportban. Részvétel tanult népszokások dramatikus előadásában. Egyenletes lüktetéshez alkalmazkodó éneklés, járás. Dallamotívumok csoportos éneklése szolmizációs kézjelről. Játékos, egyszerű ritmikai és dallami improvizálás.

Vokális és hangszeres hangszínek felismerése. A zenekari előadás és a hangszerszóló megkülönböztetése

Dalritmusok és pentaton relációk olvasása és írása a tanító irányításával a tanult ritmusértékek és hangkészlet körében.

3. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 55,5

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes gyermekjátékokkal.</p>	<p>Szerepjátszó gyermekjátékok. Magyar népdalok, népszokások dalanyagának bővítése.</p>

Alkalmazkodó ritmus szerinti népdaléneklés.
Több versszakból álló népdalok előadása emlékezetből.
Népdalkánonok csoportos előadása.
Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása.
Ritmushangszerekkel kísért éneklés.
Az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazása a zenei tartalom közvetítésére.

Improvizáció

Játékok a dinamikával, tempóval.
Hiányzó ritmus- vagy dallammotívum pótlása, dallam kiegészítés.

Zenehallgatás

Hangulatok, előadásmódok (pl. parlando), karakterisztikus elemek megállapítása.
Tartalom és zenei kifejezőeszközök összefüggéseinek megfigyelése a cselekményes zenék hallgatásában.
Hangfajták (nőiakar, férfikar), kórustípusok hallás utáni megnevezése.
Hangszerek hallás utáni megfigyelése (fuvola, kürt, üstdob).

Zenei hallás és kottaismeret

Egész értékű hang és szünetjele; önálló nyolcad és szünetjele megismerése. Tapasztalatok a négyes ütemről.
Az eddig tanult ritmusok leírása és olvasása, felismerése kottaképről. Új ritmusmotívumok és dallammotívumok leírása tanári irányítással.
Kétszólamú ritmusgyakorlatok
Felső dó, alsó szó megismerése, kézjele és elhelyezése a vonalrendszerben. Dallammotívumok leírása tanítói segítségadással.
Utószolmizálás. Daltanulás kézjelről és betűkottáról.

Nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai; európai gyermekdalok.
Újabb műdalok.
Ünnepkörök dalai (regölés, tavaszi népszokások).
Iskolai ünnepek újabb dalai.
Könnyű kétszólamúság (kánonok).

Dallammodellként:
Olvasógyakorlatok,
Magyar népzene, nemzetiségek és etnikumok zenéje, műzene, más népek dalai.

Eredeti népzenei felvételek (magyar, kisebbségi és nemzetiségi).
Cselekményes zenék.
Nőiakar, férfikar művek.
Műzenei szemelvények.

Olvasógyakorlatok.
Magyar népdalok, nemzetiségek és etnikai csoportok dalai.
Életkornak megfelelő műdalok.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Dalok szövegtartalmát, érzelmeiket kifejező közös éneklése emlékezetből, a tanult tempójelzések és dinamikai jelek alkalmazásával. Azonos dallamhoz (motivikus szerkezetű) befejezés rögtönzése. Beszámolás többször meghallgatott zeneműrészletek - szempontokkal irányított - megfigyeléséből származó tapasztalatokról. A megismert hangszerek és kórustípusok megnevezése hangzásuk felismerése alapján.

Ritmusképletek elrendezése, értelmezése ütemmutató szerint. Megismert dallamrelációk felismerése, éneklése kottaképről.

4. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 37

Belépő tevékenységek

Éneklés

Fokozatos halkítás-erősítés műzenei példákon, a zenei üzenet kifejezésére.
Bicíniumok csoportos előadása.
Szolmizált éneklés kézjelről, kottaképről.
Ritmusjátékok, ritmusgyakorlatok az eddig tanult ritmusértékekkel és -képletekkel, a tanult ütemformákban (pl. variációk – szaporítás/ritkítás szerkesztése).

Tartalom

Újabb magyar népdalok (eltérő stílusrétegből), nemzetiségek és etnikai csoportok dalai.
Európai népdalok.
Jeles napok, ünnepkörök dalai (betlehemes játékok).
Iskolai ünnepek újabb dalai.
Könnyű kétszólamúság (kánonok, bicíniumok).
A magyar Himnusz.

Improvizáció

Variációs készség fejlesztése a megismert ritmikai, dallami elemekkel.
Ritmuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz az újonnan tanult ritmusokkal.
Mozdulatrögtönzés a zenehallgatáshoz.

Dallammodellként:
tanult ritmikai, dallami elemek,
olvasógyakorlatok,
magyar népdalok és más dallamok,
zenehallgatási szemelvények

Zenehallgatás

A vegyeskar szólómainak megfigyelése, megnevezése a zenehallgatási tapasztalatok megbeszélésekor.
Hangszerismeret bővítése (klarinét, cselló). A zeneművekben felismert hangszerek megnevezése.
Fokozatos erősítés, halkítás megfigyelése műzenei példákon, alkalmazása énekléskor.

Karművek (a tanult dalanyag énekkari feldolgozásaiból).
Népdalfeldolgozások (giusto karakter) a szülőföld dalkincséből.
Hangszeres karakterdarabok, műzenei szemelvények.

Zenei hallás és kottaismeret

Pontozott fél értékű kotta és szünetjel, a 3-as ütem megismerése. Tapasztalatok a váltakozó ütemről.
A tanult ritmusképletek felismerése, megnevezése, olvasása kottaképről és írásuk.
A fá és a ti hangok megismerése, kézjelük, elhelyezésük a vonalrendszerben.
Ismert hangkészletekben kottaolvasás a tanító irányításával.
Dallamolvasás az ismert hangokkal.
Hétfokú dallamfordulatok kottaképi elhelyezése.
Az ismert hangszerek hangjának felismerése zenehallgatás közben, szerepük megfigyelése a zenei kifejezésben, a tapasztalatok közös megbeszélése.

Tanult dalanyag.
Öt- és hétfokú olvasógyakorlatok.
Zenehallgatási szemelvények.

A továbbhaladás feltételei

Dalok élményből fakadó, érzelmeket kifejező egységes, szép, örömteli éneklése. A Himnusz éneklése pontos szöveggel, tiszteletadással. Ritmussor szabad és adott szempontok szerinti rögtönzése (maximum nyolc ütem terjedelemben).

A meghallgatott zenés mesék tartalmának felidézése, a tartalom és a zene összhangjának felismerése.
Zenei karakterdarabok szóbeli jellemzése. Tanult népdalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokban.
A tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről, hármas ütemben is.
Dalrészletek olvasása és kottába írása tanítói segítséggel.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

- **Éneklés**
 - a dalismeret nagysága, biztonsága,
 - az intonálás tisztasága,
 - a ritmikai és a dallami pontosság,
 - a közös éneklésben való részvétel motiváltsága, együttműködés,
 - az éneklés örömtelisége, felszabadultsága.
- **Improvizáció**
 - a tevékenység motiváltsága, játékosága,
 - a tanult zenei ismeretek felhasználása az improvizációhoz.
- **Zeneértés**
 - a megfigyelőképesség fejlettsége (hangfajták, hangszínek, karakterek felismerése),
 - a zenehallgatás iránti igény,
 - a zenehallgatási szokások kialakultsága.
- **Zenei hallás és kottaismeret**
 - a dallam és a ritmus felismerése, felidézése, hangoztatása,
 - tempó és dinamika követése,
 - gyakorlottság a zenei élmények megfogalmazásában, dallami és ritmikai elemek felismerésében, olvasásában, írásában.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális nevelés látni és láttatni tanít. Átfogó célja a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata a vizuális megismerő-, befogadó-, alkotóképesség fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. Különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. Lehetővé teszi az eligazodást a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban, és személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fejleszti a síkbeli, térbeli ábrázoló-, kifejező-, közlő-, alakító-, alkotóképességeket; a gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzékitapasztalati birtokbavételére nevel, feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése. A térszemlélet, a forma-, szín-, dinamikai és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, a technikai információk korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a kritikus befogadóképesség megalapozása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia fejlesztésével, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be, segíti a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálását.

Az 1–4. osztályban a vizuális nevelés célja – az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett – az egyre céltudatosabb megismerés ösztönzése. A képi gondolkodás fejlesztése, a vizuális képzetkincs bővítése, az érdeklődés ébrentartása érdekében a tantárgy feladata a tanulók vizuális formakészletének gazdagítása, megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín-, forma- és szerkezeti érzékük alakítása rajzolásal, festéssel, mintázással, konstruálással. Az esztétikai érzékenység fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják. Az alkotó és befogadó tevékenységek erősítik a szabálytudatot, az akaratot, javítják az önértékelést, a csoportmunka az együttműködési készségeket fejleszti.

A képességek fejlesztése három fő képzési területen folyik. A kifejezés, képzőművészet témakör a gyermekek személyes, kifejező-expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza. A vizuális kommunikációhoz a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek köre és a köznapi, informatív, tudományos képi közlésekkel kapcsolatos tananyag tartozik. A tárgy- és környezetkultúra témaköre a használati tárgyakkal, a tárgyalkotó művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó- és elemzőtevékenységeket tartalmazza. A vizuális nyelv a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolja fel, a technikák fejezete pedig az anyagokra, technikákra, eszközökre, eljárásokra tesz javaslatot.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik. A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati, tevékenység-központú. A kerettantervi követelmények a leghatékonyabban a több témakör szempontjait egyesítő komplex feladatokkal teljesíthetők.

Fejlesztési követelmények

Jelenítse meg a tanuló gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában. Használja ehhez egyre magasabb szinten a megismert technikákat. Ismerje fel műalkotások, képi közlések, tárgyak életünkben betöltött szerepét. Értelmezze a tankönyvekben és a környezetben található vizuális közlő, eligazító jeleket. Ízlésítéletét indokolja néhány szempont alapján. Becsülje meg a saját és mások munkáját. Szerezzen tapasztalatokat a kultúra és a környezetvédelem fontosságáról. Legyen nyitott az esztétikai élmények iránt. Fedezzen fel különbségeket az értékes és az értéktelen között.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret-és magatartásbeli fejlődés várható a tanulóktól. Ennek tényét kinek-kinek önmaga év eleji szintjéhez, valamint saját korosztálya jellemzőihez viszonyítva ítélniük meg helyesen.

Megismerő-, befogadó képességek

Legyen nyitott a gyermek a látható világ jelenségei és az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránt. Alaposan vegyen szemügyre, pontosan figyeljen meg élőlényeket, tárgyakat, képeket, jelenségeket. Őrizzen meg emlékezetében látványélményeket, könnyedén idézze fel azokat. Vizuális emlékezetére építve végezzen gondolkodási, képzeleti

műveleteket (összehasonlítás, elemzés, képzeleti átalakítás). A látványban rejlő jelentést, művészi kifejezést, valamint a közlések tartalmát olvassa, elemezze adott szempontok alapján. Ítéljen meg látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) viszonylatokat. Fedezzen fel lényeges összefüggéseket (külső és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció). Fogalmazzon meg ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatokat, melyeket erős szubjektív, egyéni látásmód jellemezzen. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerinti elemzése során mozgósítsa formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzetét.

A látáskultúra fejlődése segítse a gyermeket tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben és a mindennapi életben. Készítse fel az információk áttekinthető, tagolt elrendezésére, az ábrák megértésére és létrehozására. Sajátítsa el a tanuló a vizuális információk formáit és ismerje meg lelőhelyeiket (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókon).

Kreativitás

A vizuális nevelés irányítsa a gyermek figyelmét a látható világ új, érdekes, szép jelenségeire. Képzeldereje az eleven, a konkrét belső képekben, képzetekben való gondolkodásban, valamint képzettársításai könnyedségében, tartalmi gazdagságában és a képi-plasztikai kifejezés, a sík-és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánuljon meg. Kapjon ösztönzést szokatlan, egyéni megoldások kipróbálására. Ábrázolási jelrendszerében jelenjenek meg árnyalt, egyéni vonások. Kifejezőképessége, expresszivitása mutakozzon meg szubjektív arány-és színkezelésben, fokozásban, kiemelésekben. Kreativitását a konkrét tevékenység motiválja, szükség szerint igényt tartva a tanító segítő közreműködésére is.

Önismeret, önértékelés, önszabályozás

Az alkotó tevékenység jelentsen élményt a gyermeknek, mert így érvényesülhet annak gazdag személyiségfejlesztő hatása (érzelmi gazdagodás, az empátia, az intuáció fejlődése, az önálló ízlés és a belső igényesség megalapozása). Az alkotás öröme tegye képessé munkája kidolgozására. Alkotásait segítségadás mellett elemezze, értékelje, s a társak munkáit is kísérfje figyelemmel.

A vizuális kultúra tantárgyra jellemző, hogy a fő tevékenységformák kezdettől fogva jelen vannak, a fejlesztés eredményeképpen azonban ezek műveleti szintje fokozatosan emelkedik. A szintemelkedés a *Belépő tevékenységformákban* követhető, a tevékenységeket, ismereteket a *Témakörök, tartalmak* című tantervi egység foglalja magában.

Az egyes évfolyamoknál a *műalkotás elemzéshez* felsorolt alkotások *ajánlások*, melyekből a pedagógiai célnak és a témának megfelelően válogathat a tanító az alábbi szempontok figyelembevételével:

- a példák az egyetemes és a magyar művészettörténet. Kiemelkedő műveit mutassák be;
- legyen közöttük - lehetőség szerint - történeti és mai alkotás is;
- a magas művészet példái mellett kerüljenek bemutatásra a magyar népművészet, a nemzetiségek és etnikai csoportok népművészetének alkotásai és a mindennapi környezet tipikus tárgyai, épületei;
- a helyi, a regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat.

1. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 55,5

Belépő tevékenységek

Személyes élmények, látvány, történet kifejezése síkban és térben, rajzolással, festéssel, mintázással. Műalkotások, illusztrációk szemléltése, megbeszélése. Látványok megfigyelése és értelmezése. Vizuális jelek felismerése, megértése. Tárgyak csoportosítása, rendezgetése, formájuk és rendeltetésük megfigyelése. Tárgykészítés, díszítés, környezetalakító tevékenység.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
Kifejezés, képzőművészet
<i>Nyelv</i>
Formák, vonalak és színek használata, megnevezése. Kiemelés mérettel és színnel.
Képi elemek helyének meghatározása és rendezése.

<p>Alkotás Élmények személyes hangú kifejezése rajzokban, festményekben, szobrokban (pl. emberekhez, dlatokhoz, növényekhez kötődő vagy családi, iskolai témák). Szépirodalmi téma (pl. meseélmény) megjelenítése síkban, térben.</p>
<p>Befogadás Szemlélődés, beszélgetés a látványról, az ábrázolt tárgyakról, élőlényekről, színekről, formákról, tanulói munkákról és műalkotásokról. Megfigyelés, beszélgetés (lehetőleg eredeti) szoborról, festményről. Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és a szereplők jellemzőinek összekapcsolása.</p>
<p>Vizuális kommunikáció</p>
<p>Nyelv Vonalak és foltok a képeken, ábrákon. A vizuális jelek tulajdonságai.</p>
<p>Alkotás Tárgyak, élőlények témába ágyazott ábrázolása legjellemzőbb vonásaik egyéni megragadásával, mozdulatok egyéni megjelenítése síkon és térben.</p>
<p>Befogadás Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek). Elemi térviszonyok megfigyelése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul). Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása. Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint (pl. közlekedési jel, kereskedelmi márka).</p>
<p>Tárgy- és környezetkultúra</p>
<p>Nyelv A természeti és a mesterséges forma. Tárgyak térbeli helyének meghatározása.</p>
<p>Alkotás Egyszerű tárgyak (pl. játékok) készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel. Díszítés.</p>
<p>Befogadás, megismerés Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása. Tárgyak csoportosítása rendeltetésük, nagyságuk, színük, formájuk, anyaguk szerint.</p>
<p>Technikák</p>
<p>Ceruza-, filctoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés (ecsettel, újjal), vegyes technikák (pl. kréta és festék keverése). Mintázás agyagból, plasztilinből. Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás (pl. papírból, textilből). Nyomat készítés (pl. krumplinyomat, frottázs).</p>

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Lásd a 2. évfolyam tananyagában.

2. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 55,5

Belépő tevékenységek

Egyéni élményfeldolgozás. A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek, felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása. Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése. Ábrázolás közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján. Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki-tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványának és emberi gesztusoknak a megfigyelésével. Tárgyformálás, díszítés, a tárgyalkotó folyamat, a forma és a rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése.

<p>TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK</p>
<p>Kifejezés, képzőművészet</p>
<p>Nyelv Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma). Formák, színek szimmetrikus elrendezése, egyensúly. Egyszerű vonal-, folt-, színritmusok.</p>

<p>Alkotás Személyes és közös élmények képi-plasztikai feldolgozása. Elképzelten jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Művészeti élmény (pl. <i>bábszí nház</i>) megjelenítése síkban, térben.</p>
<p>Befogadás Egymás munkáinak és műalkotásoknak a megfigyelése, az élmény összetevőinek (pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma) megbeszélése. A legismertebb festészeti műtípusok (pl. <i>csendélet, portré</i>) megismerése, felismerése. A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek). Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése.</p>
<p>Vizuális kommunikáció</p>
<p>Nyelv A síkbeli ábrázolás elemei (pontok, vonalak, foltok, színek). A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők).</p>
<p>Alkotás Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása. Érzés, személy megjelenítése. Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. <i>évszak, időjárás</i>). Saját információközlő jelek létrehozása (pl. <i>a tornaszék, az öltözőszekrény megjelölésére</i>).</p>
<p>Befogadás, megismerés Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata (pl. <i>anyag, jellemző forma és szín</i>). Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. <i>tankönyv ábrá, újságképek, reklámképek</i>). Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása.</p>
<p>Tárgy- és környezetkultúra</p>
<p>Nyelv Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei.</p>
<p>Alkotás Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (pl. <i>jáékhoz, ünnephez, meséhez</i>). Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg (pl. <i>ajándékhoz</i>). Környezetalkító tevékenység.</p>
<p>Befogadás Köznapi és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések. Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata. Közismert tárgyak üzenetének megfejtése.</p>
<p>Technikák</p>
<p>Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés és vegyes technikák. Formálás agyagból, plasztilinból (pl. <i>mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés</i>). (<i>Origami jellegű</i>) papírhajtogatás. Papírvágás, ragasztás. Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. <i>papír, termés, levél</i>). Egyszű bábkészítési technikák (pl. <i>síkbáb, ujjbáb, hengerbáb</i>). Fonás, nemezelés.</p>

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

1–2. osztályban: *Steindl Imre*: Országház, Thököly vár–Késmárk; *Medgyessy Ferenc*: Anyaság; *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra; *Kovács Margit*: Szamaras, Sámson dombormű; *Szőnyi István*: Este; *Csontváry Kosztka Tivadar*: Mária kútja; *Pablo Picasso*: Maia arcképe; *Ferenczy Noémi*: Noé bárkája–gobelinrészlet; *Népművészet*: Kispaládi parasztház, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló érthetően fejezi ki élményeit, megrajzol egyszerű helyzeteket, változásokat. A képelemeket elrendezi. A színeknek többféle árnyalatát is használja. Megold mintaképzési, sorolási feladatokat. Elkészít egyszerű tárgyakat. Felismeri a különbségeket a használati és a díszítő tárgy között. Megnevez néhány, sokszor megfigyelt műalkotást.

A vizuális képességek fejlettségének színvonala nem akadályozza a továbbhaladást.

3. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 55,5

Belépő tevékenységek

Formák, szín- és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban. Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint. Műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, életkép) ismerete, műélmény megfogalmazása. Nézetek alkalmazása a térábrázolásban. Tárgyábrázolás megfigyelés alapján. Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése. Önálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően. Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése. A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése. Könyvtárhasználat.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
Kifejezés, képzőművészet
<i>Nyelv</i> Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya. Vonal-, folt-, forma- és színritmusok. A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. <i>dló, fekvő téglalapon</i>). Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.
<i>Alkotás</i> Egyéni és közös élmények (pl. <i>szépirodalmi</i>) feldolgozása, színben, rajzban, plasztikában. Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások a téma feldolgozásában. Események, történetek ábrázolása egy képen és képsorozatokban (pl. <i>útinapló</i>).
<i>Befogadás</i> Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint; a műélmény megfogalmazása. Képzőművészeti műfajok (pl. <i>festészet</i>) és műtípusok (pl. <i>tájkép</i>) jellemzőinek elemzése. Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete. Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.
Vizuális kommunikáció
<i>Nyelv</i> A jellemző nézet és a forma jelölése, a körülhatároló vonal. A folt a felület betöltésének eszköze. A folt mint a forma jele (pl. <i>árványkép</i>).
<i>Alkotás</i> Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből. Elképzeltek tér ábrázolása felülnézetből (pl. <i>várkastély</i>), esetleg makettjének közös elkészítése. Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből. Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal. Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal.
<i>Befogadás</i> A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének elmondása. Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (sík jellegű és tömbszerű forma). Tárgy jellemző nézete, a látvány és az ábra megfeleltetése. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel. Történet sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (pl. <i>képregény</i>). Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jel és a jelentés viszonya.
Tárgy- és környezetkultúra
<i>Nyelv</i> A használati tárgyak megjelenése, jelentése, ennek kifejezőeszközei (alak, szín, anyag).
<i>Alkotás</i> Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (pl. <i>jáékok, bábok, edények, taneszközök</i>). Csomagolás készítése minta után és egyéni elképzelés alapján (papi rból, textilből). Az egyszerű tárgyalkotó folyamat végigvitele: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás. Környezetalkotó tevékenység (pl. <i>di szletkészítés</i>).
<i>Befogadás</i> A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely jellegzetes építményei kapcsán.

A tárgyalás, a konstruálás lépései, a funkcionális és anyagszerű formaképzés.
Építmények összehasonlítása megadott szempontok (pl. rendeltetés) alapján.
Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése.

Technikák

Rajzolás rosttollal, krétával, ceruzával. Viaszkarc.

Festés temperával, vízfestéssel, krétával, vegyes technikával.

A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással. Különböző tárgy- és anyagnyomatok, kollázs technikák.

Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs).

Konstruálás modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak).

Műalkotás-technikák: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag-, bronzszobor.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, mai lakóház külső és belső képe; Árva vára; *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum; *Schár Erzsébet*: Kirakat; *Constantin Meunier*: Teherhordó munkás; *Ferenczy Béni*: Játzó fiúk; *Albrecht Dürer*: Nyúl, Ónarckép – ezüstvessző rajz, Hónapok – Berry herceg óraskönyvéből; *Eugène Delacroix*: Villámtól megriadt ló; *Paul Cézanne*: Csendélet; *Ferenczy Károly*: Festőnő; *Fényes Adolf*: Testvérek; *Vaszilij Kandinszkij*: Festmény három folttal; *Bálint Endre*: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló jellegzetes formákat képes ábrázolni. Visszaadja a színeket. Magyarázó rajzokat készít szövegekhez, előkészítés után rendeltetésű tárgyat konstruál. Megérti egyszerű magyarázó rajzok, ábrák értelmét, fotók, illusztrációk, reklámképek üzenetét. Megfogalmazza műélményét, megnevezi a többször megfigyelt műveket és alkotójukat. Felismeri és megnevezi lakóhelyének néhány nevezetes épületét, szobrát.

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért fejlettségi szintje nem akadályozhatja meg.

4. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 55,5

2. változat 55,5

Belépő tevékenységek

Ellentétek megjelenítése, hangsúlyozás kiemeléssel. Vizuális nyelvi elemek árnyalt alkalmazása, tudatos komponálás. A gondolat, hangulat kifejezéséhez az eszköz megválasztása: a formák, foltok, tömegek elrendezése. Műalkotások hatása, témája és technikája közötti összefüggés jellemzőinek felismerése. Képzőművészeti műfajok rendszerezése, népművészeti tárgyak megismerése. A térábrázolás új eleme a közvetlen megfigyelésen alapuló forma- és szintanulmány, a takarás megfigyelése, a dinamikus mozgásábrázolás. Nézetrajzok, útvonalrajzok, térképek készítése. Tárgykészítés adott elvárásnak megfelelően. Tárgyelemzés, épületelemzés az anyag, a rendeltetés és forma kapcsolatának feltárásával.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

Kifejezés, képzőművészet

Nyelv

Ellentétek, szíkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása.

Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal.

Komponálás, egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria.

Alkotás

Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben.

Élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban (pl. illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban).

Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.

Befogadás

Képzőművészeti alkotások ismertetése: téma, kompozíció, hatás értelmezése.

Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (pl. vallásos, életkép, illusztráció, lovas szobor).

Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa. Egy közeli kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése. Könyvtári munka, a múzeumok szerepe.
Vizuális kommunikáció
<i>Nyelv</i> A formák és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezése a képmezőben, illetve a térben. Foltok és tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. A vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak. A sötét-világos, hideg-meleg szinkontrasztok figyelemfelhívó jellege.
<i>Alkotás</i> Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés). Megtapasztalt folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása (pl. egy növény élete). Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése. Jelalkotás forma-, vonal- és színredukcióval.
<i>Befogadás</i> Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, feljebb-lejjebb helyezés. A felülnézet. Magyarázó rajzok, folyamatábrák, funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése. Sík- és térformák geometriai és hangulati jellemzői. Színismeretek összefoglaló áttekintése. Ábra és látvány kapcsolatának elemzése.
Tárgy- és környezetkultúra
<i>Nyelv</i> A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei. A rendeltetés, az anyag, a forma és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása. Az épület külső kifejezőeszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely).
<i>Alkotás</i> Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatnak megfelelő elkészítése. Egyszerű tárgy, épület modellezése (pl. jármű). Környezetalkító tevékenység (pl. kiállítás rendezés).
<i>Befogadás</i> Köznapi és ünnepi tárgy elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma szempontjából. Épülettípusok (pl. középület) elemzése a rendeltetés (pl. iskola) és a forma szerint. A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése, anyaga.
Technikák
Az előző években már tanult technikák újabb technológiai változatai. Kollázs és montázs. Fonás (pl. madzagszövés), gyöngyfűzés. Textil-, drót- és papírpasztikák és tárgykonstrukciók. Művészeti technikák (pl. egyedi rajz, olajfestés, kőfaragás, agyagmunkák).

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!
Magyar koronázási jelvények; Hősök tere, Vajdahunyad vára; *Ligeti Miklós*: Anonymus; *Ferenczy Béni*: Bem érem; *Götz János*: Szarvas; *Cseh László*: Táncolók; *Michelangelo*: Ádám teremtése; *Ferenczy Károly*: Október; *Fényes Adolf*: Babfejtők; *Kosztai József*: Tányértörölgető; *Wagner Sándor*: Dugovics Titusz; *Glatz Oszkár*: Birkózók; *Makovecz Imre*: Sárospataki Művelődési Ház; mai lakóház belső és külső képe; *Népművészet*: kerített ház – Pityerszer; Botpaládi ház, faragott, festett, oromzatos ház – Hegyhátszentpéter; hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, kapatisztító, kunsági gyapjúhímzés, hímes tojás, mézeseskalácsbáb, aratókorsó, tálak, Miskakancsó.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló gyakorlott a tanult vizuális nyelvi és kompozíciós készsége használatában. Élményeinek kifejezéséhez önállóan választja meg a megoldást. Motívumai változatosak. Megjelenít egyszerű mozdulatokat. Részt vesz a műalkotások és környezete vizuális üzeneteinek közös elemzésében, önállóan is megfogalmazza véleményét, tetszésítéletét indokolja. Felismeri a képzőművészet több műtípusát. A gyakran megfigyelt és elemzett művek címét és alkotóját megnevezi. Felkeresi a lakóhelyén vagy annak környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt. Ott irányított megfigyeléseket végez. A könyvtár zenei témájú könyveit, művészeti albumait felhasználja feladatmegoldásaihoz.

Adott modelleket értelmesen ábrázol megfigyelés után, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Felismeri a nézetek összefüggéseit, és fel is vázolja ezeket. Alapvető színismereteit felhasználja alkotásaihoz. Egyszerű képi közléseket alkot és megért.

Ötletesen és egyre önállóbban készíti el a különféle rendeltetésű tárgyakat. Felismer és megnevez kapcsolatokat az elemzett tárgyak, eszközök, épületek formája és funkciója között. Alkotó tevékenysége során alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Gyakorlott az egyszerű, eszköz nélküli vagy kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.

A tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg vizuális képességei fejlettségének aktuális színvonala.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

- **Megismerés, befogadás**
 - a megfigyelés, a vizuális emlékezet fejlettsége,
 - gyakorlottság a gondolkodási, képzeleti műveletekben,
 - a vizuális információk megértésének szintje,
 - esztétikai értékek felismerése a társadalmi, természeti és tárgyi környezetben,
 - a látvány egyéni értelmezésének, elemzésének minősége.

- **Kreativitás**
 - a képzelőerő elevevése,
 - a képi gondolkodás fejlettsége,
 - az asszociáció könnyedsége,
 - a konstruálás bátorsága, eredetisége,
 - a kifejezés árnyaltsága, egyedisége.

- **Önismeret, önértékelés, önszabályozás**
 - az érzelmek, gondolatok megjelenése a tanuló munkájában,
 - értékek felismerése a társak munkájában, az önálló ízlésben és az alkotó tevékenységben megnyilvánuló igényesség, az alkotó folyamatban való elmélyültség,
 - a megvalósításhoz szükséges érzelmi és akaratil jellemzők fejlettsége és szabályozottsága.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalati megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszerettetéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

A technika és életvitel tantárgy olyan ismereteket ad, képességeket, készségeket és beállítódásokat alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól.

Célja az, hogy segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységben egyaránt. Konkrét problémahelyzetekből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kezűgyesség fejlesztését és a mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magában. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai szemléletmód formálását jelenti.

A tantárgy oktatásában a manualitás központi helyet foglal el, a játékos kezűgyességet fejlesztő célok dominálnak. A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek-és ifjúkor a legalkalmasabb, nem feledkezhetünk meg arról, hogy később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások. Az életviteli ismeretek körébe tartoznak a háztartásban, az egészségnevelés, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a gazdálkodás, és a szolgáltatások területei. Az életvitelhez sorolhatók a helyes közlekedés, és a közlekedési szabályok ismeretei is. A technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

Tanításának feladata, hogy optimális feltételeket teremtsen a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, anyagvizsgálati tapasztalatok szerzéséhez érzékszervi tapasztalással, összefüggések felismeréséhez az anyagok és a belőlük készült tárgyak között. Gyakoroltassa az anyagfeldolgozás alaplépéseinek alkalmazását. Tájékoztasson az anyagokhoz kötődő mesterségekről és szakmákról.

Tegye lehetővé az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai értékeinek, a szerkezet és a forma kapcsolatának felismerését, az épített környezet anyagainak és szerkezeteinek tapasztalati megismerését.

Gyakoroltassa a becslést, a mérést, az egymás mellé rendezést, a méretazonosság megállapítását, az önálló tervezést és kivitelezést az építésben és a tárgyalakításban. Tervek, elképzelések rajzi megjelenítését egyéni elképzelés szerint, egyszerű makett elemzését és készítését terv alapján, a munkaeszközök rendeltetészerű, balesetmentes használatát.

Ismertesse meg a szárazföldi, a vízi és légi közlekedés kialakulásának történetét. Készítsen fel a városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátására és használatára eszközeinek bemutatásával, szabályainak megismertetésével és gyakoroltatásával. Gyakoroltassa a kerékpározást forgalomtól elzárt területen, ne csak tanítsa meg, hanem teremtsen is feltételeket a kerékpáros közlekedés szabályainak, valamint az utazással kapcsolatos illemszabályoknak az alkalmazására.

Az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemi ismereteinek és szokásainak elsajátítását, az egyszerű házimunkákban való részvételre való felkészítést az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységek keretében szervezi meg, és a balesetmentes szabadidőtöltés és játék tanításával is segíti az egészséges életmód és életvezetés megalapozását, a környezetkímélő és a természet szeretetére épülő magatartásformák és szokások kialakítását.

Fejlesztési követelmények

Feladatok és tevékenységformák

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei.

Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés.

Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben.

A közvetlen környezet birtokbavétele a tapasztalati megismerés és annak élvezete, az élő és élettelen anyaggal végzett tevékenység élménye.

2. Az alkotás folyamata, a gyakorlati problémafelismerési és problémamegoldó folyamat részei.

Problémafelismerés

Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma felismerése és megértése segítségével. A technikai probléma megfogalmazása.

Tervezés

A megoldáshoz vezető út kitalálása, megtervezése.

Kommunikáció: a terv megjelenítése szóban, írásban, rajzban, anyagban.

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

A munka megszervezése és kivitelezése

A konstruáláshoz, kivitelezéshez szükséges terv megértése (szövegértés, rajzolvadás, mintakövetés). Egyszerű megoldás kiválasztása és megvalósítása.

Alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközzel. Az anyagalakítás örömforrásként való megélése.

A tevékenység és az eredmény értékelése

Az elemi alkotó-, kritikai (önértékelő), megfigyelő-, ítélő és kommunikációs képességek működtetése az alkotó- és elemzőmunka folyamatában.

Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás.

3. Általános képességek és készségek fejlesztése

Kognitív képességek és készségek:

A szükségletek és lehetőségek felismerése, belátás (összefüggés - felismerés); problémafelismerés és megoldás (kreativitás), rendszerezés; tervezési képesség (térérzékelés, ábraolvasás); alkotóképesség; konstruáló képesség (modellalkotó képesség); tájékozódó, helyzetfelismerési képesség, kommunikatív képesség.

Pszichomotoros képességek és készségek:

Kivitelezés; kombinatív képesség; önellenőrzés, utánzás; kiválasztás; mozgáskoordináció; helyzetváltoztatás; helyzetfelismerés.

Személyes képességek és készségek

Az önismeret, az önfejlesztés, az önkiszolgálás, az önellátás képessége; önvédelmi képesség (baleset megelőzés, közlekedés); kitartás; céltudatosság; szervezés, kezdeményezés, akaraterő.

Szociális képességek és készségek

Felelősségtudat, felelősségvállalás, kötelességtudat; segítőkészség; alkalmazkodás, együttműködés; kapcsolatteremtés.

1. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Belépő tevékenységformák

Tartalmak

Anyagok

Ismerkedés a természetes anyagokkal, például agyag, fa, termések, levelek, szalma, nád, és a feldolgozott (átalakított) anyagokkal, például papír, fonal, textília. Az anyagok tulajdonságainak vizsgálata érzékszervekkel.

A természetes és a mesterséges környezet anyagai. A lakás, az iskola, a játszótér tárgyai és anyagai.
A természetes és a feldolgozott (átalakított) anyagok.

Az anyag felhasználása. Kézművesség

Összefüggések felismerése érzékszervi tapasztalással az anyagok tulajdonságai és a belőlük készíthető tárgyak között, az anyagok alakítása során. Például anyag gyúrása, lapítása, gömbölyítése, formázása; a fa tördelése, csiszolása, ragasztása; a papír tépése, sodrása, nyírása, hajtogatása; a fonal sodrása, csomózása, bojtolása. Kézműves szakmák jellemzőinek megfigyelése, például fazekas, kosárfonó.

A természetes és a feldolgozott (átalakított) anyagok tulajdonságai.

Az eszközök és szerszámok rendeltetés szerű és balesetmentes használata.

Az anyagokhoz kötődő mesterségek és szakmák.

Mérés

Becslés, mérés, egymás mellé rendezés, méretazonosság megállapítása, méretre alakítás.

Körvonalrajz, alaprajz

Építés

Építés, alkotás minta, fénykép, látszati rajz vagy egyéni elképzelés alapján. Építés síkban és térben.

Közlekedési ismeretek

A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése.

A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása.

A gyalogos közlekedés szabályai. A biztonságos tömegközlekedés.

Életvitel - háztartástan

Házimunkák megfigyelése, a munkamegosztás jelentőségének és módjának felismerése a családban, rajzos napirend készítése.

Az egészséges ételek és ruházat kiválasztása, és indoklása.

Házimunkák, munkamegosztás.

Az egészséges táplálkozás és öltözködés.

Fogalmak

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk: természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok, alak, alakíthatóság, képlékeny, kemény, simaság, gömbölyű, hengeres, lapított, nyomott, tömbszerű, érdes, hajlékony, sodrott, tépett, hajtogatott, vonalszerű, lapszerű, merev.

Építés: építmény, építőelem, alaprajz, körvonalrajz becslés, méret, magasság, mélység, szélesség, távolság, terv.

Közlekedési ismeretek: gyalogos közlekedés, közlekedési szabályok, gyalogátkelőhely, járda, járdaszegély, jel, jelzés, jelzőlámpa, zebra, tömegközlekedés.

Életvitel, háztartástan: házimunkák, munkamegosztás, egészséges táplálkozás, egészséges öltözködés.

2. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Belépő tevékenységformák**Tartalmak****Ember és környezete**

Az évszakok és az időjárási elemeinek (pl. napsütés, derült idő, eső, havazás, szél) felismerése és tulajdonságaik bemutatása. A lakóhely szűkebb földrajzi környezetének bemutatása. A környezet káros hatásainak felismerése és a védekezés módjainak felsorolása (pl. öltözködés, kunyhóépítés, házépítés). A természetes és az ember alkotta környezet megkülönböztetése, jellemzőik elmondása.

Védekezés a környezet kellemetlen hatásai ellen. A természetes és mesterséges környezet. A lakóhely és a lakótér. Az ember természetátalakító munkája.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk

A képlékeny anyagok megmunkálása, a henger- és a kúpforma összehasonlítása. Természetes anyagokból játékkészítés utánzással, majd önállóan, egyéni elképzelés alapján.

A fához kötődő mesterségek megfigyelése (fafaragó, faesztergályos).

A papírgyártás folyamatának megismerése. Különböző papírfajták megismerése anyagvizsgálat és megmunkálás során.

A fonal és a textília tulajdonságainak vizsgálata érzékszervi tapasztalással.

Az anyagok vizsgálata, anyag-tulajdonságok. Az anyagok alakítása, célszerű és takarékos anyagfelhasználás. Mesterségek, gyártási folyamat. A helyes eszköz és szerszámhasználat.

Csomózások, hurkolások, sodrások, fonások, nemezelés alkalmazása játékkészítés közben. Kézi varrás gyakorlása.

Mérés

A becslés és a méretmegadás gyakorlása. Körvonalrajzok készítése.

A mérés szerepe a technikában. Látszati rajz, vázlatrajz. A kicsinyítés és a nagyítás szükségessége, jellemzői, eljárásai.

Tervezés, építés

Építés térben egyéni elképzelés alapján építőelemekből. Makettek építése látszati rajzok alapján.

A makett. Az elrendezés, az esztétikum és az egyensúly szerepe.

Közlekedési ismeretek

A veszélyhelyzetek felismerése, elemzése és elkerülésük módjainak megbeszélése, modellezése. A közlekedési eszközök használati szabályainak értelmezése, alkalmazásuk gyakorlása. A tömegközlekedési eszközök használatának gyakorlása.

A biztonságos közlekedés. A forgalomirányítás szerepe a közlekedés biztonságában. A forgalomirányítás jelzései. Jelzőtáblák, jelzőlámpák, gyalogátkelőhelyek. Vasúti átjáró, sorompó, fényesorompó. Az utazásról. Viteldíj. A mozgólépcső használata. A biztonsági sáv szerepe a balesetek elkerülésében.

Életvitel, háztartástan

Az otthoni és az iskolai környezet és tevékenységek jellemzőinek összevetése. Az osztályterem díszítése. A ház körüli (otthoni) teendőkben való részvétel, lehetőségeinek gyűjtése, a teendők megbeszélése, a házimunkákban való szerepváltás elmondása. A házimunkák veszélyforrásainak elemzése, a megelőzés lehetőségeinek megbeszélése. Az egészséges táplálkozás, a helyes és a helytelen étkezési szabályok bemutatása, értelmezése. A takarékossgal kapcsolatos tapasztalatok gyűjtése. Az iskola közelében lévő szolgáltató egységek felkeresése és megismerése. (például: posta, fodrászat, bevásárló helyek).

A házimunkák fajtái.

A házimunkák veszélyforrásai.

Az egészséges táplálkozás ismeretei.

A takarékoság fontossága. Szolgáltatások.

Fogalmak

Ember és környezete: lakóhely, lakótér, természetes környezet, mesterséges környezet.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk: alapanyag, anyag - átalakítás, anyagtakarékosság, hengerforma, kúpforma, fafaragó, faesztergályos, papírgyártás, nyersanyag, termék, csomózás, hurkolás, sodrás, fonás, nemezelés.

Tervezés, építés: látszati rajz, vázlatrajz, méret, makett.

Közlekedési ismeretek: forgalomirányítás, átjáró, biztonsági sáv, fényesorompó, jelzőlámpa, jelzőtábla, sorompó, mozgólépcső.

Életvitel, háztartástan: háztartás, házimunkák veszélyforrásai, helyes étkezés, helytelen étkezés, takarékoság, szolgáltatás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az ember természetátalakító munkájával kapcsolatos tapasztalatokból példák sorolása (lakóhely és lakótér). Az megfigyelt anyagok vizsgált tulajdonságainak felismerése, megnevezése konkrét tárgyakon. A tulajdonságokkal kapcsolatos tapasztalatok felhasználása a megmunkálás során. Az elvégzendő munkákhoz szükséges eszközök és szerszámok biztos, balesetmentes használata. Látszati rajz, vázlatrajz készítése. A rajzelemek helyes alkalmazása. Egyszerű modell tervezése és építése. A biztonságos gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.

A háztartás ismert feladatainak és veszélyforrásainak megnevezése, védelmi stratégiák ismertetése. Példák sorolása az egészséges táplálkozásról és annak fontosságáról az ember életében. A takarékoság lehetőségének felismerése egyszerű problémaszituációban.

3. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Belépő tevékenységek

Az ember és környezete

A környezet tárgyainak anyagai és eredetük megismerése.

Anyagok megmunkálása, felhasználása

Természetes anyagok (fa és a természet kincsei), és feldolgozott (átalakított) anyagok (papír, fonal, textil) vizsgálata, alakítása. A szerkezet, tulajdonság, funkció összefüggéseinek felfedezése a tárgyalakításban. Az előkészítő, alakító és kiegészítő műveletek elvégzése. Tárgy készítése, saját ötletek megvalósítása, a funkció, forma és esztétikum együttes figyelembevételével.

Darabolás, hegyezés, faragás (rovásfaragás), papírhajtogatás, karcolás, vágás, fonás, szövés, kézi varrás gyakorlása konkrét feladatokban.

A szükséges szerszámok és eszközök balesetmentes használatának gyakorlása.

Fához kötődő mesterségek megismerése, például ács, asztalos.

Tervezés, építés

Az építészet történeti fejlődésének tanulmányozása. Egyszerű épület makettek irányított és önálló tervezése, építése. A népi építészettel kapcsolatos tapasztalatok felhasználása tervező és építő feladatokban.

Mérés, műszaki ábrázolás

A mérési eredmények feljegyzése.

A méretek leolvasása a rajzokról. A rajz és a tárgy megfeleltetése. Ismerkedés a méretmegadás elemeivel. Alaprajzkészítés.

Közlekedési ismeretek

A közlekedési eszközök használatának szabályai, ezek ismerete és gyakorlása. A biztonságos közlekedés gyakorlása tömegközlekedési eszközök használatával. A kerékpáros közlekedés gyakorlása.

Életvitel, háztartástan

A háztartást megkönnyítő eszközök megismerése és használatuk gyakorlása.

Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység algoritmusának bemutatása. A háztartási balesetek veszélyeinek felismerése és megelőzési módjuk bemutatása konkrét helyzetekben.

A korszerű táplálkozás szabályainak értelmezése. A testápolás alapvető szabályainak alkalmazása

Tartalmak

Élővilág és tárgyi környezet. A biológiai élőhelyek hasznosítható anyagai. A hasznosítható élettelen anyagok.

Az anyagok vizsgálata. Az anyag látható szerkezete.

Formálhatóság és terhelhetőség.

Az anyagok átalakítása. A szerkezet, a tulajdonság és a funkció összefüggése. A népművészet hagyományaihoz kapcsolódó tárgyalakítás, mintakövetéssel. Fához kötődő mesterségek.

Építészet fejlődése.

Népi építészet.

Építés térben.

A lakás szerkezete.

Az emberi alkotással létrehozott belső terek esztétikája.

Mérés centiméter pontossággal. Mérési eredmények.

A méretmegadás elemei.

Rajzolás.

Alaprajz.

A közlekedés kialakulása, a kerék szerepének fontossága. Városi tömegközlekedés. Kerékpáros közlekedés. Utazás vasúton. Közlekedésbiztonság.

Háztartási eszközök és biztonságos használatuk.

Testápolás. Egészséges táplálkozás.

Lakóhelyi szolgáltatások.

A mosó- és mosogatószeres használati utasításainak betartása.

helyzetgyakorlatokban Példák gyűjtése a helyes idő-, A zsebpénz. anyag - és pénzbeosztásra. A zsebpénz Takarékoság, gazdálkodás, megtakarítás. felhasználásának és megtakarításának megtervezése. A telefon használatának gyakorlása.

Fogalmak

Ember és környezete: élőhely, élővilág, tárgyi környezet.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: formálhatóság, terhelhetőség, előkészítő műveletek, alakító műveletek, kiegészítő műveletek, rovásfaragás, ács, asztalos.

Tervezés, építés: építőanyagok, építkezés sorrendje, a lakás szerkezete, belső tér, település, népi építészeti, méretmegadás elemei.

Közlekedési ismeretek: közlekedés, a kerék, közlekedésbiztonság, a kerékpár, közlekedési eszközök.

Életvitel, háztartástan: háztartási eszközök, napirend, testápolás, használati utasítások, zsebpénz, takarékoskodás, gazdálkodás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatának megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása feladathelyzetben. Az anyag, a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum összefüggéseinek érvényesítése a tárgykészítés folyamán. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. Egyszerű makett irányított tervezése és elkészítése. Egyszerű ábra olvasása és értelmezése. Mérés centiméter pontossággal. A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedési eszközhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása szituációs játékokban. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység bemutatása társaknak.

4. évfolyam

Évi óraszám: 1. változat 37

2. változat 37

Belépő tevékenységek

Tartalmak

Az ember és környezete

Természetes és mesterséges környezet szempontokkal irányított megfigyelése.

A technikai érdekességek, természeti „találmányok” megfigyelése, bemutatása.

A városi és falusi élet összehasonlítása, vélemény megfogalmazása a tapasztalatokról.

Épített környezet, korszerű építmények: épületek, utak, alagutak, hidak, felüljárók, toronyházak, tornyok.

Anyagok megmunkálása, felhasználása

Természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok csoportosítása. Az anyagvizsgálatok elemi módszerének megismerése (fa és a természet kincsei, fém, fonal, textília, műanyag) és alkalmazása feladathelyzetben.

Az alapanyagok célszerű kiválasztása és a legkevesebb hulladékra törekvés a munkafolyamatokban.

A technológiai lépések alkalmazása, önálló tervezés és kivitelezés.

A problémamegoldó döntések rövid indoklása.

Az anyagok csoportosítása. Az anyagok vizsgálata. Az anyagok átalakítása (feldolgozása).

Az alapanyag, a résztermék, a termék, a hulladék és a melléktermék fogalma. Cserélhetőség, szabvány. Hagyományos technológiák a ház körül és a kézművességben.

Tervezés, építés

A feladat elképzelése, megoldási tervek készítése. A forma, a funkció és a méret közötti összefüggések megállapítása és felhasználása a tervezés során.

A művelési sor önálló megalkotása és végrehajtása.

A cél megfogalmazása: a rendeltetés, a célszerűség, a szerkezet, a tulajdonságok és a forma összhangja.

Mérés, műszaki ábrázolás

A mérés és a rajzeszközök használatának gyakorlása. Alaprajz és nézet.
A tárgy jellemzése alaprajz és vázlatrajz alapján. Nézeti ábrázolás, nézetrajz.
Rajzolás gyakorlása.

Épített környezet

Egyszerű makettek készítése és a kész munka összehasonlítása a tervekkel. Az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai követelményei. A szerkezet és a forma kapcsolata. Az elrendezés szabályai. Működőképesség és esztétikum. A szín, a forma és a harmónia hatása a közérzetre.

Közlekedési ismeretek

A tömegközlekedési szabályok értelmezése, alkalmazása szituációs játékokban. A kerékpáros közlekedés gyakorlása, táblák, lámpák, útburkolati jelek megismerése. A modern közlekedés eszközei. Szárazföldi, vízi és légi közlekedés. Helyi és távolsági közlekedés. Szabálykövető magatartás gyakorlása élethelyzetekben.

Életvitel, háztartástan

Egyszerű háztartási munkák bemutatása. Háztartási munkák. Kultúrált, egészséges étkezés. Megoldásmódok keresése az idővel való gazdálkodás bemutatására. Balesetmentes szabadidőtöltés és játék. Öltözködési szabályok. Takarékoság. A munkaterület tisztán tartása, rendszereteket fejlesztő gyakorlatok. Mosó- és mosogatószeres biztonságos használata. A magatartás esztétikuma. Az egészséges és kultúrált étkezés szabályainak bemutatása, megbeszélése, alkalmazása. Értékrend alakítása. Szabadidős programok összeállítása. A takarékosággal kapcsolatos példák felismerése, gyűjtése. A lakásból elérhető legfontosabb szolgáltatások. A szolgáltatások használata, például telefonos tudakozó, mentők, tűzoltók, rendőrség, pályaudvarok hívása.

Fogalmak

Ember és környezete: épített környezet, korszerű építmények, technikai érdekességek.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: cserélhetőség, hulladék, melléktermék, műanyag, résztermék, szabvány, szerkezeti anyagok, technológia, termék.

Tervezés, építés: cél, célszerűség, esztétikum, művelési sor, rendeltetés, stabilitás, termék, terv, nézet, nézeti ábrázolás, elrendezés, harmónia.

Közlekedési ismeretek: helyi közlekedés, irányítási rendszer, szárazföldi közlekedés, távolsági közlekedés, vízi közlekedés, légi közlekedés.

Életvitel, háztartástan: háztartási munka, tervszerűség, időbeosztás, tisztaság, rendszeret, kultúrált étkezés, szabadidő, öltözködési szabályok, takarékoság, legfontosabb segélyhívószámok.

A továbbhaladás feltételei

Épített környezet, korszerű építmények megnevezése. Az anyagfeldolgozás általános jellemzőinek bemutatása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. A technológiai lépések helyes alkalmazása konkrét feladatokban. Az anyagok takarékos és célszerű felhasználása a munkadarab elkészítésekor. Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban. A tervek és elképzelések rajzi megjelenítése. Egyszerű makett készítése és elemzése a terv alapján. A közlekedés szabályainak felhasználása problémahelyzetek megoldásához, elemzéséhez. A kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete. Kultúrált közlekedési magatartás modellezése szituációs játékokban, helyzetgyakorlatokban. Beszámoló egyszerű háztartási munkák elvégzéséről. A takarékoság fontosságának és lehetőségének felismerése konkrét helyzetekben. Időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások értelmezése, indoklása.

Szempontok a tanulók tevékenységének értékeléséhez

Probléma felismerés és tervezés

- a technikai problémák felfedezésének és szóbeli megfogalmazásának képessége,
- a probléma megoldásához vezető út/utak kitalálása,
- a tervekészítésben való gyakorlottság,
- a terv értelmezhetősége /szóbeli megfogalmazásban, írásban, anyagban),
- a terv egyedisége, az elképzelés ötletessége,
- a terv megvalósíthatósága, illetve ennek megítélése (pl. a feltételek és a kivitelezési lehetőségek, a képzelet és a megvalósítás realitásainak összevetésével),

A munka megszervezése és kivitelezése

- a technikai szövegek értelmezésében, a rajzolvasásban, a mintakövetésben való gyakorlottság,
- a megfelelő (kivitelezhető) megoldási terv felismerése,
- az anyagalakítás és szerszámhasználat fogásainak, a kettő megfeleltetésének elsajátítási szintje,
- a munkafolyamatban való elmélyültség,
- a munkatevékenység örömtelisége,
- az ésszerűségi, a takarékosági és az esztétikai szempontok érvényesítése a tevékenység folyamatában,
- a kész munkadarab működőképessége, funkciónak való megfelelése.

A megvalósítás értékelése

- a megfigyelőképesség, a folyamatkövetés és a kritikai érzék fejlettsége,
- a régebbi tapasztalatok és a megszerzett tudás felhasználása a tevékenység (saját és másoké) és a munkadarabok értékelésekor,
- a megfigyelési szempontokra figyelés a vélemény kialakításakor, a megfogalmazás értelmessége.

A munka- és a tanulási szokások

- a rend iránti igény a munkafolyamatban,
- a szabálykövetés fejlettsége,
- a kontroll és a hibajavítás készségeinek kialakultsága,
- gazdálkodás az idővel, az anyaggal,
- az eszközök funkcionális és kíméletes használata,
- saját és mások testi épségének, egészségének megóvása,
- együttműködés, a segítségadás és a munkamegosztás módjának ismerete, egymás segítése a megvalósítás folyamatában.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT**1–4. évfolyam****1–2. évfolyam**

Évi óraszám: 111

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai**Egészségvédelem:**

Az iskolapadba kerülés, életmód, életritmus változására való átállás tudatos irányítás.

A mozgékony életmód megőrzése, fejlesztése, mindennapos testmozgás fenntartása, a testi fejlődés támogatása és összehangolása a családdal.

A sportos életmód egy-két alapvető elvének (pl. reggeli gyakorlatok, hétféle mozgásprogramok, TV nézés idejének maximalizálása) rögzítése, a prevenció fogalmának konkretizálása egyszerű példákkal. A természetben való testmozgás előnyei megértése alapfokon. A helyes testtartás tudatosítása, kialakítása. A biomechanikailag helyes testtartás tudatosítása, kialakítása, automatizálása és fenntartása.

Edzettség, teherbírás fejlesztése:

A testi és szellemi terheléshez való fokozatos szoktatás, az alkalmazkodás kiváltása a lelki és fizikai erőfeszítéshez.

Kondicionálás az ügyességi, koordinációs feladatok mennyiségének helyes kiválasztásával, a természetes fáradással járó nehézségek leküzdése.

Az edzettség mérhetőségének alapfokú megismerése (egyszerű felmérések), a saját fejlődés követése, az arra való igény kialakítása. A lelki és fizikai gyengeségek megfogalmazása és segítő eljárásokkal, a család bekapcsolásával felzárkózási program készítése.

A fizikai és szellemi terhelés egymást kiegészítő funkciója, az egyenlőtlenségek mérséklése, elfogadtatása az életkornak megfelelő egyszerű magyarázatokkal.

Sport- és mozgáskulturális tanulás

A testnevelés tantárgyi keretei: szervezés, formák, higiénia, tartalmak, elszámoltathatóság megteremtése.

Az életkornak megfelelő terhelés, tevékenységek által a használható testkulturális, pszichomotoros képességek, készségek (kompetenciák) feltérképezése, alakítása, felzárkóztatása.

Alapvető mozgásformák tanulása motoros, kognitív és emocionális harmóniában. Elsősorban a pontos koordináció sokoldalú fejlesztése a fegyelem, önfegyelem jelenlétében, az erős biológiai mozgásszükségletet szem előtt tartva, a verbális és motoros összetevőket együtt alkalmazva.

A fentiek értelmében a megfigyelés, (mozgás) érzékelés, utánzás funkciók által a lazaság, tágasság, izomérzékelés, (mozgás) ritmus, reakciógyorsaság és kiemelten a térérzékelés és téri tájékozódás fejlesztése, tervezetten, az „oldalasság” feltérképezése.

Pozitív személyiségfejlődés

Az egész gyermek fejlesztése tanulási, játék, sport és verseny élmények által, a helyes kommunikáció és motiválás jelenlétében, a külső és belső értékeléssel összhangban.

Az egyéni sajátosságokkal való szembenézés, az értékelési eljárásokkal párhuzamos nagyon egyszerű önértékelési eljárásokhoz való szoktatás. A tanár-diák kommunikációs szokások kialakítása.

A pozitív hozzáállás megteremtése, támogatása által az örömteli teljesítés, a szabálykövető versenyzés, közös siker átélése a tanítás-tanulás folyamatában.

Értékes személyiségtulajdonságok megerősítése a mesehősök, híres emberek példái közvetítése által.

A tanulók fizikai, fittségi mérésének rendszerét az Intézményi Minőségirányítási Program tartalmazza.

Képzési tartalom és metódika		
<p>A lányok és fiúk terhelhetősége azonos, személyiségfejlődésük kezelhető együtt a specialitások szem előtt tartásával</p> <p>Módszertanilag javasolt, hogy a játékoság, a pozitív megerősítés, a jutalmazás, a dicséret és az önállóság engedése segítse a folyamatba való érzelmi bevonódást. A szükséges minimális frontális hatás mellett a csoportos és csapatban történő együttműködés, együttmozgás kialakítása</p>		
Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	A következő tanévi fejlesztés feltételei (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
<p><u>Alaki képzés a tanóra rendjének alapozásához:</u> Sorakozás oszlopban, vonalban, jelentésadás, kommunikációs szabályok ismertetése és gyakorlása; vigyázz és pihenj állás; kétsoros vonal, kettős oszlop kialakítása; testfordulatok helyben; vonal alakzathól oszlopalakzat kialakítása helyben fordulással; oszlop alakzat megindítása vezényszóra; járás kettős oszlopban; köralakítás (mellső és hátsó) kézfogással és kézfogás nélkül; az egyenletes térelosztás, helyezkedés játéka a térben; vonulások ütemtartással, dobbantással, zenére, énekkel; játékok a térbeli formák (sor, oszlop, kör, lánc) változatos alkalmazásával; az órakezdés és az öltözőrend kialakítása; a gyakorlólhely rendjének kialakítása.</p>	<p>Állandó megerősítést követően (pl. öltözői pontszerző folyamat); játékos és versengő feladatokkal (pl. sorakozó, szőnyegcipelő verseny); önellenőrzési feladatokkal (karóra, rágógumi, igazodás stb.).</p>	<p><i>A tanult tanári terminológiai ához tartozó motoros választékvések ismerete, emlékezetben tartása és előhívása az elvárásoknak megfelelően az órakezdés sajátos elvárásainak, vagy tudatosan vagy engedelmségből történő megfelelés;</i> <i>a kialakított verbális és non verbális kommunikációs formák betartása</i> <i>rend az öltözőben, felszerelésben;</i> <i>tisztázkodás az óra után;</i> <i>célszerűen tájékozódás a tornatermi (udvar stb.) térben;</i> <i>a tanult néhány önellenőrzési gyakorlat elvégzése felszólítás nélkül.</i></p>
<p><u>Egyszerű 1–4 ütemű alappimnasztika.</u> A fogalmak megismerése, a mozgáskép megértése és motoros rögzítése; szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; egyszerű 1–4 ütemű kéziszer (labda, babzsák, gombolyag)-, társas-, bordásfal-, padgyakorlatok; utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációk a 4 ütemben; a biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése (valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, a tanévek során folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez; a térirányok felismerése változó testhelyzetekben, bekötött szemmel; utánzás azonos térirányban állásnál és szemben a tükrözés szabályai szerint.</p>	<p>A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában. A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan. A téri tájékozódás zavarainak kiszűrése. A helyes testtartás bemutatása egyénenként, lehetőleg tükörnél (kép és önkontroll).</p>	<p><i>Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmak, tanári emlékeztetésre helyes választékvések..</i> <i>A bemutatott, egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgások cselekvésekké alakította.</i> <i>A tanári hibajavítás irányítás követése.</i></p> <p><i>A tükrözés képessége.</i></p>

<p><u>Járások, futások</u> Járások saját ritmusban és ritmustartással, szituációs formában is (menetelés, pipiskedés, dobogás, trappolás, osonás, lopakodás, masírozás stb.); rövid távú gyors futások (10-30 m), futás saját tempóban (400-1000 m) külső kényszer nélkül; sarok- talpgördülés kihangsúlyozása; irányváltoztatások kis távolságon járás és futás közben kötetlenül, vezényszóra, követéssel, bekötött szemmel verbális és érintéses társvezetéssel; futás térformákban; egyszerű futóiskolai gyakorlatok;</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbözőségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10-30 m-en</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál a tanult tananyaggal való elszármotlatáson a egyéni, szászerüsi tett fejlődés</i></p>
<p><u>Egyszerű szabályokon alapuló fogójátékok.</u> A szerepek tisztázása; a játék szabályainak megismerése, megértése és alkalmazása játék közben; szocializációs feladatok.</p>	<p>Önértékelés a játékban alkalmazott motoros, emocionális teljesítmény mentén.</p>	<p><i>A szerep elfogadása, szabály betartása, kudarc elviselése, együttműködés a társakkal és a tanár irányító, bírói szerepének elfogadása.</i></p>
<p><u>Rövid idejű, kis erő kifejtésű szökdelések és ugrások.</u> Ugrások egy-, váltott-, páros lábon 5-20 mp-ig; fel-, le-, átugrások változatos terepen; távolba és felfelé ugrások a két lábat váltva használva az elrugaszzkodáskor; áthajtások különféle módokon ugrókötéssel; szökdelő és ugró játékok; <u>Dobások</u> kis súlyú szerrel (maroklabda, rongylabda, teniszlabda stb.) célba dobások helyből, mozgásból, lengésből, különböző testhelyzetekből (pl. fejjel lefelé, bekötött szemmel) álló és mozgó célra; <u>Kúszások, mászások, statikus jellegű egyensúlygyakorlatok, egyéb természetes mozgások.</u> Kúszások, mászások, egyéb természetes (generális) mozgások; helyváltoztatás utánzó gyakorlatokkal (kutyafutás, pókjárás, sánta róka, fókajárás, nyuszi ugrás stb.). Helyváltoztatás vízszintes és rézsútos padon, hason- és hanyattfekvésben, kéz-láb támaszban, rákjárással, pókjárással, különböző keménységű felületeken. Statikus gimnasztikai gyakorlatok helyzetmegtartó gyakorlása talajon és nehezített körülmények között (padon, zsámolyon, szekrénytetőn, vonalon, keskeny felületen, padlón, filcen, szivacsban, bekötött szemmel stb.); járások, helyváltoztatások, előre-hátra, fel-le, nehezített körülmények között; hely és helyzetváltoztatások bizonytalan egyensúlyi helyzetben; a biomechanikailag helyes testtartás tudatosítása, kialakítása, automatizálása és fenntartása; gurulóátfordulás előre-hátra különböző testhelyzetekből indulva és érkezve; gurulóátfordulás előre-hátra lejtős felületen; gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül;</p>	<p>Áthajtások időre; koordinált szökdelési feladatsor diagnosztikus mérése. Célbadobó versenyek. Versengések utánzó gyakorlatokkal. A pontos, fegyelmezett megoldások, a „tornászosság” jutalmazása. Visszatérő, egyszerű, lazaságot kontrolláló önellenőrzési feladatok. Akadálypályán időre, helyezésre, pontos kivitelre kiterjedő ellenőrzés.</p>	<p><i>A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtsi technika, harmonikus ávdő külső kép, más-más gyakorlati variációban alkalmazhatóság.</i> <i>A tornászos tartás, mint mozgáskoordinációs specialitás megmutatása.</i> <i>Helyes téri tájékozódás a hosszanti és a kereszt tengely körüli forgásokban és a térirányokban.</i> <i>Célszerűen összerendezett mozgások az akadályversenyeken való alkalmazás során.</i></p>

felugrások kéztámasszal szerekre; akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscelekvésekkel.		
<u>A rúd-, kötélmászás technikája.</u> 1-3 fogással mászások; függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovahaladás; vándormászás bordásfalon.	A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés; nem versengő helyzetben.	<i>A függesztő öv funkcionális fejlődésében felmutatható előrelépés.</i>
<u>A labdakezelés alapjai</u> Alapgyakorlatok (egy-két) kézzel., lábbal (fogás, megtartás, pörgetés, gurítás; görgetés, elkapás, dobás, labdavezetés); labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; célzás álló és mozgó tárgyra; testnevelési, népi és kreatív játékok labdával; labdakezelés szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban.	Önellenzésre is alkalmas labdatechnikai gyakorlatok időszakos bemutatása. Egyszerűsített labdás játékok csapatokban.	<i>Biztonságos, többnyire automatizált labdakezelés.</i> <i>Elemi szintű labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása egyszerűsített sportjátékokban. a játékok elemi szabályainak megértése.</i>
<u>A tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe szerek nélkül és szerekkel (labdával); küzdő feladatok párokban a természetes mozgások alkalmazásával (kakasviadal, húzd el a párod stb.); versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére.</u>	Versenyek; a csoporttal, csapattal való együttműködés megerősítése, önértékelési eljárásokkal is a versenyben elért eredmények jutalmazása.	<i>A testkulturális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánzás követő visszaadása versenyhelyzetben.</i>
<u>Egyszerű koreografált játékok</u> Mozgás- és zenei ritmus összehangolása, ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással; gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák; egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg.	Kétnegyedes ütemben egyszerű motívumok kitáncolása tapsra, zenére. Etűdök sorrendiségének ellenőrzése.	<i>A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor, a kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával.</i>
<u>Vízhez szoktatás, az úszás technikai alapjai. – a létesítményhelyzettől függően egy úszásnem választása (mell vagy hátúszás)</u> előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok); a vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés, versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel, egyéb játékok, pl. halacszkázás; siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek.	A siklás távolsága, a víz alatt tartózkodás ideje, az úszási kísérlet hossza a mérhető sportági jellegnek megfelelően.	<i>Vízbiztos, automatizált cselekvések, használhatóság az úszásoktatásban történő előrelépésben.</i>
<u>Higiéniai, egészségvédelmi ismeretek, feltárása, növelése.</u> Az öltözék, az egyéni felszerelés gondozása; tisztálkodás az óra után; balesetvédelmi alapismeretek; edzés a	Felszerelés ellenőrzése, önellenzése. Közlekedés akadálypályán.	<i>A foglalkoztatás hatása ellenállás a megbetegedésekkel szemben, balesetmentes mozgáscelekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz</i>

természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.		valós természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.
--	--	---

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:**1–2. évfolyam:**

alaki képzés	5
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások, versenyek	20
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	15
labdás gyakorlatok-játékok, versenyek, mérkőzések	20
mozgásos kifejező, speciális- képességfejlesztés	15
egyéb képesség-készségfejlesztés	10
úszás (2. tanévben) az arányok szükséges átalakításával	-
	100 %
<i>A harmadik évfolyamba lépéshez szükséges minimum:</i>	
<i>Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmakra, tanári emlékeztetésre helyes válaszok cselekvések. A bemutatott testkultúrás elemek mind ösztönös, mind nyílt utánnzással történő visszaadása. A tanult mozgásos cselekvések gyakorlása során további fejlődés felmutatása. Az iskolai közlekedésben tudatosság.</i>	

3–4. évfolyam**Évi óraszám: 111****A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai****Egészségvédelem:**

A testkultúra oktatásának folyamata magától érthetően épüljön be az életritmusba. A biomechanikailag helyes testtartás tudatosítása, kialakítása, automatizálása és fenntartása, és légzőtorna.

A mozgékonyág fenntartása és az aktív élet rutinja mellett a szükséges testnevelés tantárgy szempontú szervezeti, higiéniai és formai elvárásoknak megfelelés szokás szintjére emelkedjen. Kezdődjön el a prevenció fogalmának kiteljesítése, megértése, alkalmazása a mindennapokban a családdal együtt, a szabad természetben végzett mozgásformák rekreációs előnyeinek rendszerezése tanári közreműködéssel és a gerinctorna több mozgásformát tartalmazó gyakorlatainak rendszerbe foglalása, a növekedés során a deformitások, rendellenességek feltérképezése, a korrekció természetes elfogadása.

Edzettség, teherbírás fejlesztése:

Növekedjen harmonikusan a test és a szellem, az edzettség a testmozgással járó testi és lelki terhekhez való alkalmazkodási folyamatok során, erőfeszítések által.

Az edzettség követése, a saját fejlődés iránti elkötelezettségre való igény kialakítása a visszatérő mérésekkel. A lelki és fizikai gyengeségek folyamatos megfogalmazása, felzárkózási programok aktuális használata ön- és családi kontroll mellett. A fájdalom, a fáradtság, a félelem személyes korlátainak meghaladása, a saját határok leküzdése, a munkabírás, mint testkulturális érték tisztelete. Az edzés hatása a tanulásra és a szellemi teljesítményre, mint pozitív összefüggés tapasztalatainak rendszerezése személyes példákkal, egyszerű tudományos ismeretterjesztő magyarázatokkal.

Sport- és mozgáskulturális tanulás

Fejlődjenek a begyakorolt keretek közt a mindenféle mozgáskoordinációs képességek. A sportági mozgásrendszerek játékos előkészítése jelentsen örömet, szórakozást a tanítási-tanulási folyamatban.

A nemek tekintetében a terhelés adagolása még nem válik külön, de előfordulnak biológiai érésbeli jelentős különbségek. Továbbra is súlyozottan a mozgáskoordinációs képesség fejlesztése a cél: a növekvő mozgásfegyelem segítségével az izomérzékenység, a statikus és dinamikus egyensúlyozás, a jelre való gyors reagálás változó szituációkban, ritmus érzékelés és visszaadása, a térben a saját és idegen testmozgás viszonyainak érzékelése, ciklikus és aciklikus mozgások, a labdás ügyesség fejlesztése. A lazaság, tágasság fenntartása, kontrollja mellett igen óvatosan kezdődjön el a nagy izmok erősítése.

Pozitív személyiségfejlődés

Az egész gyermeki személyiség fejlődjön a szabálykövető tanulási, játék, sport és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, a külső és belső értékeléssel összhangban, a nemi azonosságtudat kezdődő megfogalmazása mellett.

Az egyéni fejlődési és nemi sajátosságokkal való szembenézés, az önértékelési eljárásokban való jártasság megszerzése. A nyílt és kulturált kommunikáció gyakorlata, viták, összeütközések kezelésének, konstruktív mintáinak bemutatása. Pozitív hozzáállást felmutatása (főleg a fiúk) a szabálykövető versenyzésben, a fiú-lány együttműködésben (pl. táncok esetén), és a gyengébb képességűek felzárkóztatásában, segítségével. A testkulturális ideál tulajdonságainak rendszerezése: Milyen egy olimpiai bajnok?

A tanulók fizikai, fitességi mérésének rendszerét az Intézményi Minőségirányítási Program tartalmazza.

Képzési tartalom és metodika		
A szocializációs folyamatokban, nevelésben a nemek elkülönülése megindul, ezt szem előtt tartva a tananyag lehet azonos, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség		
Módszertanilag javasolt a tanári nyugalom, az erős személyes kapcsolódás. A pozitív megerősítés, dicséret mellett az önkontroll, önértékelés, önfegyelmegye át a gyakori jutalmazás helyét. A csoportok spontán alakulhatnak, az extrém megnyilvánulásokat kezelni kell szelíd türelemmel. A szabályok betartásában egyéni elszámoltathatóság legyen, a siker lehet egyéni és közös is. A többletmunka elvégzése csak a jutalom fogalmához kapcsolódjon.		
Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
Alaki képzés Az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása (soralakítás, igazodás, köszönés, jelentésadás, balesetmentesítés – rágógumi, karóra, ékszer, cipőfűző stb.); alaki mozgássorok automatizálása; testfordulatok helyben; kétsoros vonal, kettős oszlop; vonalból oszlopba alakulás; menet megindítása megállítása egyes és kettős oszlopban; járás helyben és átmenet járásba és vissza; vonalból, oszlopból köralakítás; nyitódás, zárkózás, távköz; játékok a kialakult készségek alkalmazásával.	Állandó megerősítést követően a gyorsaság elérése csoportos játékos és versengő feladatokkal a tiszta formák dicsérete; önellenőrzési feladatok elvégzésének verbális és non verbális bemutatása (verses forma, gesztusok felerősítése stb.)	<i>A tanult tanári terminológiához tartozó motoros választékvételek előhívása az elvárásoknak megfelelően; az órakezdés rendjének tudatos, önkontroll szabályozta megfelelés; a kialakított verbális (a helyes nyelvhasználatot megkövetelve) és non verbális kommunikációs formák betartása; balesetmentesen, másokra való tekintettel célszerűen közlekedés a tornatermi (udvar stb.) térben.</i>

<p><u>Egyszerű alapformájú 1–8 ütemű gimnasztika, esetleg rövidebb gyakorlatsorrá kapcsolva, statikus egyensúlyviszonyok gyakoroltatása talajon és szerekén is.</u> A fogalmak bővítése, a mozgáskép megértése és motoros rögzítése; 1-8 ütemű egyszerű szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; helyes, kontrollált testrés- és testtartással rövid sorokká alakítva, törekedve a folyamatos ütemtartásra; egyszerű 1-8 ütemű kéziszers társas-, bordásfal-, padgyakorlatok; utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációkkal a 8 ütemben; esetenként tükörnél (kép és önkontroll) tükrözések bonyolultabb térirányokkal; a verbális formák gyakorlása páros gyakorlatoknál, egymás tanítása egy-két elemi helyzetet, mozgást megfogalmazva; a biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése (valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, a tanévek során folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez.</p> <p><u>Játékos testtartást javító feladatok és játékok, talpboltozatot erősítő testgyakorlatok.</u> A még erős utánzási motiváltság segítségével pozitív hangulatú, játékos izolált izomzati erősítés a célnak megfelelően</p>	<p>A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan.</p> <p>A helyes testtartással végzett mozgássor bemutatása egyéenként, lehetőleg tükörnél (kép és önkontroll).</p> <p>„Kis gerinctorna” 3-4 gyakorlat összeállításával, szülőkkkel együtt is gyakorolva (cicahát, gyíkhelyzet, macskatalp stb.)</p>	<p><i>A diák által értelmezett és használt terminológia jelentős bővülése, mozgásos cselekvések végzése, szervezése esetén önálló használat.</i></p> <p><i>A tanári, önálló és társ által közvetített hibajavítás irányműködésének követése.</i></p> <p><i>A változatos térirányokban való tükrözés képessége.</i></p> <p><i>A tartási rendellenességek prevenciós megközelítése otthoni gyakorlatokkal, saját (családi) felelősséggel is</i></p>
<p><u>Rövid távú vágtafutások, gyors futások irányváltoztatással.</u> Járások változó ritmusban és ritmustartással, változó távokon és irányokkal; hátrafelé, ütem- és lépéshossz-szabályozással, oldalirányban keresztlépéssel, magas térdemeléssel; szituációs formában („mintha” mozgások); rövid távú gyors futások (10-40 m), saját tempóban 60 m-en; gyors futások irányváltoztatással-, térformák alakításával, követésével 10-80 m-en; vezényszóra, követéssel, bekötött szemmel verbális és érintéses társvezetéssel; futás térformákban; egyszerű futóiskolai gyakorlatok</p> <p><u>Hosszú távú futások saját tempóban.</u> Futás saját tempóban (2-3000 m lányok, 4-5000 m fiúk);</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbözőségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10-30 m-en.</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál;</i> <i>a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál az egyéni, szakszerűsített fejlődés.</i></p>

<p><u>Fogó játékok, különböző sor- és váltóversenyek, fokozatosan nehezedő szabályokkal</u> A szabályok megértése, a kérdezés kultúrájának kialakítása, a szabályok etikai vonatkozásai (előnyszerzés, becsületesség, a kudarc elviselése stb.), önkontrollra kondicionálás</p>	<p>Szabályok verbális elszámoltatása; önértékelés a mások értékelésének túlsúlya helyett a játékban alkalmazott motoros, emocionális teljesítmény mentén.</p>	<p>Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a versengésben <i>a játékszerep feltétel nélküli szerep elfogadása, szabály betartása, kudarc elviselése, együttműködés a társakkal és a tanár és esetenként a társak irányító, bírói szerepének elfogadása.</i></p>
<p><u>Rövid idejű, fokozatosan növekvő erőszükséglet jellegű szökdelések, ugrások saját erőbeosztással.</u> Ugrások egy-, váltott-, páros lábon 5-30 mp-ig saját beosztással; fel-, le-, átugrások változatos terepen; távolba és felfelé ugrások megkülönböztetése az erőközlés irányát tudatosan irányítva; mindkét a két láb váltott használata az elrugaszzkodáskor; áthajtási technikák különféle módokon ugrókötéllel (előre, hátra, keresztezve, hosszú kötél alatt szövegmondással csoportosan, párban, egyénileg); szökdelő és ugró játékok filcen, szivacsba. <u>Egy- és kétkezes dobások, hajítások, vetések kis súllyal (gyorsító fejlesztése).</u> Gyorsrejtő célbadobások kis súlyú szerrel távolságba függőlegesen és vízszintesen, dobások két kézzel kis súlyú szerrel, vetések, hajítások helyből, kilépésből, 2-3 lépéses koordinált lendületszerzéssel; dobásformák mozgólatai különböző testhelyzetekből, bekötött szemmel. <u>Céltás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése.</u> <u>A futások, ugrások, szökdelések, dobások alkalmazása egyéni, sor és váltóversenyekben, testnevelési játékokban</u> Kidobó-, fogyasztó-, döngető-, bombázó-, halászó-, fogó-, szituációs játékok. <u>Támasz-, függés és dinamikus egyensúlygyakorlatok, egyéb természetes gyakorlatok.</u> Kúszások, mászások, egyéb természetes mozgások; helyváltoztatás utánozó gyakorlatokkal (kutyafutás, pókjárás, sánta róka, fókajárás, nyuszi ugrás stb.); helyváltoztatás vízszintes és rézsútos, különböző keménységű felületeken, labdakezelés közben is változatos téri tájékozódással;</p>	<p>Áthajítások időre; önálló kombináció bemutatása, otthoni gyakorlási lehetőség (házi feladat) után; koordinált szökdelési feladatsor egyéni variációkkal diagnosztikus mérése. A dobásformák fogalmi és mozgásos azonosságának ellenőrzése. Célbadobó versenyek. Versenyek, az eredményhirdetés szokásainak, formáinak megkövetelése. Versengések utánozó gyakorlatokkal. A gyorsaság, fürgeség dicsérete. A pontos, fegyelmezett megoldások, a „tornászosság” jutalmazása. Visszatérő, egyszerű, lazaságot kontrolláló önellenőrzési feladatok.</p>	<p><i>A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikus, gazdaságos izommunka, más-más gyakorlati variációban alkalmazhatóság, siker az egyéni variálás során.</i> <i>Az alaptechnikák, mozgástípus pontos rögzítése.</i> <i>A dobásformák megkülönböztetése, képi megjelenése.</i> <i>A pillanatnyi koncentráció alkalmazása.</i> <i>A mozgólatai tiszta formának alkalmazása a játékokban, versengésekben.</i> <i>A körülményeknek, szituációnak legjobban megfelelő mozgások cselekvésti pus alkalmazása.</i> <i>Helyes téri tájékozódás a hosszanti és a keresztirányú körüli forgásokban és a térirányokban</i></p>

<p>statikus gimnasztikai gyakorlatok helyzetmegtartó gyakorlása talajon és nehezített körülmények között (padon, zsámolyon, szekrénytetőn, vonalon, keskeny felületen, padlón, filcen, szivacsban, bekötött szemmel stb.) biomechanikailag helyes testtartással;</p> <p>járások, helyváltoztatások, előre-hátra, fel-le, nehezített körülmények között; hely és helyzetváltoztatások bizonytalan egyensúlyi helyzetben; a tornászos tartás mellett (lányoknál a legelőnyösebb életkor); gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül; felugrások kéztámasszal szerekre;</p> <p>gurulóátfordulás előre-hátra különböző testhelyzetekből indulva és érkezve;</p> <p>gurulóátfordulás előre-hátra-oldalra lejtős felületen.</p> <p><u>Torna sportági alaptechnikák</u> Az 1–2. évfolyamon felsoroltak; bakugrás társon át; tarkóállás és zsugor fejjállás 2 mp-ig és lábmozgásokkal;</p> <p>kézállási és kézenátfordulás oldalt kísérletek; előbbi bordásfalnál önállóan és társ segítségével; az előre és hátra bukfenceknél a kéz- és lábtámasz közötti távolság növelése; mellső mérlegállás;</p> <p>bátorugrás; függőleges repülés zsámolyról és 2-3 részes szekrényről; fordulatok; 2-3 részes szekrényre felugrás kéztámaszon át.</p> <p>Akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel</p>	<p>Bemutatók társak előtt, alaptechnikák értékelése differenciált ütemben.</p> <p>Akadálypályán időre, helyezésre, pontos kivitelre kiterjedő ellenőrzés.</p>	<p><i>A tanult tananyag elsajátításában fejlődés felmutatása, a gyakorlás és siker összefüggései tapasztalásán át.</i></p> <p><i>Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a gyakorlásban.</i></p> <p><i>Célszerűen összerendezett mozgások az akadályversenyeken való alkalmazás során.</i></p>
<p><u>Rúd-, kötélmászás fokozódó gyorsasággal; mászóversenyek.</u></p> <p>2-5 fogással fokozódó gyorsasággal, mászások; versenyek, függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovahaladás; vándormászás bordásfalán növekvő távolsággal.</p>	<p>A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés; esetenként már versengő helyzetben.</p>	<p><i>A technikákban, a gyorsaságban és a függesztő öv funkcionális fejlődésében felmutatható előrelépés.</i></p>
<p><u>Nehezedő labdakezelési gyakorlatok kézzel és lábbal, sor-, váltóversenyek részeként is gyakoroltatva; labdakezelés elmélyítése. A cselezés, a másik társ mozgással való becsapásának tanítása.</u></p> <p>Nehezített labdakezelési gyakorlatok (egy-két) kézzel, labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; a mozgás sebességviszonyainak variálása; a kiszámíthatatlanság, állandóan változó helyzet megteremtése által a helyzetfelismerés</p>	<p>Önellőrzésre is alkalmas labdatechnikai gyakorlatok időszakos bemutatása.</p> <p>A rontások okainak önértékelésre alapuló megfogalmazása.</p>	<p><i>Biztonságos, automatizált labdakezelés.</i></p> <p><i>A bővülő labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása egyszerűsített sportjátékokban. a játékok szabályainak automatikus alkalmazása.</i></p>

<p>alkalmainak növelése; labdakezelés osztott figyelemmel pl. szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban, a látás korlátozásával; különböző sebességgel repülő, guruló, pattogó különböző fajtájú labdák elfogása, kezelése.</p>		
<p><u>Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag ágyazása játékokba, testnevelési játékokba, sportágakat előkészítő, egyszerűsített szabályú játékokba.</u> Bonyolultabb testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe szerek nélkül és szerekkel (labdával); küzdő feladatok párokban; a küzdősportágak elemi sportági alapttechnikái, (természetes mozgások); versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére.</p> <p><u>Eszközhasználatú sportági technikák tanulása (labda, karika, szalag, kislabda stb.) a gyermek méreteihez és erejéhez igazodó szersúly kiválasztásával; sportágat előkészítő játékok tanulása.</u></p>	<p>Versenyek; a csoporttal, csapattal való együttműködés megerősítése, önértékelési eljárásokkal is a versenyben elért eredmények jutalmazása; egyszerűsített labdás játékok csapatokban.</p> <p>Megerősítés.</p>	<p><i>A testkultúr díis elemek mind ösztönös, mind nyílt ut ánz ást követő visszaadása versenyhelyzetben.</i></p> <p><i>A bővülő technikai és labdatechnikai készlet célszerű, gyors alkalmazása a sportági jellegű feladatokban, labdaj átékokban.</i></p>
<p><u>Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag kreatív játékokba, gyermektáncokba.</u> Mozgás és zenei ritmus összehangolása, négynegyedes és háromnegyedes ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással. <u>Rövidebb, egyszerű mozgásrendszerű koreográfiák betanulása.</u> Gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák; egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat) , képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg; a táncstílus követése.</p>	<p>Négynegyedes, háromnegyedes ritmusban bonyolultabb motívumok kitáncolása tapsra, zenére.</p> <p>Koreográfia bemutatása iskolai programon, szülők előtt.</p> <p>Tánc házszerű utánzással történő folyamatos táncolás.</p>	<p><i>A motorikus emlékezet működése a koreograf ádt mozg ássorok bemutat ásakor.</i></p> <p><i>A kreatív produktum létrehoz ása a mozg áskészlet kifejező alkalmaz ásvál.</i></p> <p><i>Az esztétikus stílusos előadás képi megjelenése, „nézhetőség”.</i></p>
<p><u>Az úszás technikája, két biztonságot nyújtó úszásnem megtanulása.</u> <u>(létesítményhelyzettől függően) mell-, hát-, vagy gyorsúszás.</u> Előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok); a vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés, versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel, egyéb játékok pl. halacszkázás; siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek.</p>	<p>Szabad és kötött technikájú úszások távolságának mérése.</p> <p>A bátorság dicsérete.</p>	<p><i>Vízbiztos, automatiz ádt cselekvések, haszn áthatós ág az úsz ásoktat ásbán történő előrelépésben.</i></p>

<p><u>Egyszerűbb sportági technikai elemek tanítása (szertorna, RG, atlétikai jellegű technikai elemek).</u> A tanár képzettsége és a helyi adottságok függvényében az életkori adottságok, lehetőségek szigorú szem előtt tartásával a helyi tantervben megjelenítve (kerülve a túl korai specializációt, lelki és testi deformításokat).</p>	<p>Kisebb versenyek formájában a sportági jellegnek megfelelően.</p>	<p><i>A tehetséggondozás elvárásainak megfelelés; az élsport iránti affinitás megerősödése, támogatása; a saját tehetség iránti felelősség tisztázása.</i></p>
<p><u>Higiéniiai ismeretek növelése, szoktatás az alkalmazásukra</u> 1-2. évben tanultak további következetes gyakorlása; balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban; a helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb.; az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.</p>	<p>Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzése. Közlekedés akadálypályán.</p>	<p><i>A tisztaság, a fitness külső és fizikai megjelenése elfogadása értékeiként.</i> <i>A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül. A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz valós természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.</i></p>

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:

3. évfolyamon

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	15
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	20
	100%

A negyedik évfolyamba lépéhez szükséges minimum:

Az egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések kis tanári segítséggel mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavításra való figyelem megteremtése, annak elfogadása. A tanult tananyag visszaadásában önmagukhoz mért fejlődés. A természetes mozgások területén a gazdaságos és jellemző technika megjelenése a külső képből. A sorrend megtanulása kisebb mozgássorok esetén.

4. évfolyamon

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	25
	100%
<i>Az ötödik évfolyamba lépéshez szükséges minimum:</i>	
<i>Az egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavítás irányításának követése. A tanult tananyag visszaadásában önmagukhoz mért fejlődés. A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikussá váló külső kép. Motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor.</i>	